

68
3 B
20

LAVS
ASINI.

In quâ, præter eius animalis laudes ac naturæ propria, cum Politica non pauca, tum nonnulla alia diuersæ eruditionis, asperguntur.

Ad Senatum Populumque eorum, qui, ignari omnium, scientias ac literas hoc tempore contemnunt.

Collegij Rom. soc. Jesu. cat. inscr.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ ELZEVIRIANA.
ANNO cIↄ Iↄ c xxiii.

AMICO LECTORI.

Agnâ libertate, qui mortalium stoliditatem tempestate nostrâ ferre amplius non posset, commendationem ejus diuulgauit. Qui si ignorantiam, si eruditionis, quam plerunque sequitur contemptus, negligentiam, hoc tempore vidisset, nemo præter eum Laudem Asini vulgasset. Non vt factum

eſt a nobis, ſed cum aliquâ acerbitate, ac ſingulorum, quod tum licuiſſe patet, reprehenſione ordinum. Quo & calamum & voluntatem abſtinemus. Niſi ſi quis, forte, ac aliud agenti, ſub acumen ſtyli vênit, qui, ne diutius lateret, omnes maximos Europæ viros cum Principibus ac Rebuspublicis traduxit. Ac de Aſino inprimis accurate magni aliquot ætate noſtrâ viri commentati ſunt. Neque deſunt qui encomium ac laude eius ediderunt. Quos

qui volet adeat vel legat. Nos de eo non tam ſcribimus quam judicamus. eius autem ſi quæ propria putantur, ex antiquitate, pariter vt illi, hauſimus, & ad commendationem, etiam eorum qui quam proxime ab eo abſunt inter homines, aptamus. Mihi quidem aliud propoſitum non fuit, niſi vt erectas ſtudio diſcendi animas ac literarum candidatos a contemptu cæterorum vindicarem. Qui liberrime, vt iſtis, ita eruditioni quoq;, horum causâ, ac ſcientijs

inſultant. Et cum ſeruituti natum fere hoc animal putetur, etiam pro libertatis bono, quod natura omnibus commendat, aliquid ſubinde ex occaſione aut temporis quo viuimus aut ſimpliciſsimi clientis noſtri, interfatus ſum. de Græcis ac Romanis præcipue, quorum patientiam qui hac in parte Aſino ceſsiſſe exiſtimat, plus antiquitati tribuit quam par eſt. cuius non exemplis ſed virtuti inſiſtendum eſt. Si qui (vt nonnulli ita callide interdum

ac maligne ſuſpicaces ſunt, vt quæcunque in aliorum ſcriptis legunt, inuidiæ ſerendæ, etiam in ſe, ac alios, libenter trahant) more hic ſuo argutentur; quod feſtiuus fabulator pro ſe dixit, pro Aſello meo dicam:

*Suſpicione ſi quis errabit ſuâ,
Et rapiet ad ſe, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conſcientiam.
Huic excuſatum me velim nihilominus.
Neque enim notare ſingulos mens eſt mihi:
Verum ipſam vitam & mores hominum oſtendere.

* Phæd., lib. 3.

inprimis vero negligentiam diſcendi ac deſpectum. Quod qui dignum reprehenſione exiſtimabunt, ijs quoque aut fallor

aut

aut hic ſatisfeci. Neque male vltro ſic occurrunt nobis. Tales enim ſunt quos commendaui.

MENDÆ TYPOGRAPHICÆ.

Pag. 2. ſ. *attentione*, non *aſſenſione*. ibid. *cum de reb.* dele *cum*. p. 29. Verba illa marg. Plut. De primo frig. paulo inferius ponc. p. 37. *non potes*. p. 25. *verbis*. p. 77. *curet Proſerpina*. p. 91. *ſero*. p. 94. *Nec ſi*. 96. *multos reperiri*. 112. *Reges*. 126. in marg. *nugaris*. ibid. *Quemadmodum eundem*. dele *eundem*. 134. *ſcripſiſſe*. 136. ſ. *his fauent*. 139. *ac ceruicem*. melius *aut*. 140. *aſinâ Balami*. 142. *ingenioſe nimis*. 145. ſ. *ſimplex turba*. pag. 145. in marg. paulo altius ponant. illa *Vide Hyg.* &c. 153. *non alio colore*. 165. *Cheronenſis*. 185. *aut iſta ſimul omnia*, &c.

Libro, ſeu potius, paginis aliquot, quarum mentio fit pag. 136. Titulus eſt *Pædagogia Regia*. eſt autem Pædagogus Principum. Qui prodijt Mediolani anno 1621. Si quid in marginalibus, præſertim Græcis aut Hebræis, commiſſum eſt, tyroni, qui his admotus fuit, ignoſcendum erit.

LAVS ASINI;

Ad Senatum Populumque eorum, qui, ignari omnium, scientias hoc tempore contemnunt.

DIogenem accepimus, qui ab acerbitate Canis olim dictus est, cum diligenter aliquando de virtute ac vitijs, sine auditoribus disseruisset, cantillare voce lepida cœpisse. Atque hac ratione attentionem sibi comparasse. Eundem ferunt, cum orator Anaximenes ad populum cum exquisita grauitate declamaret, salsamentum auditoribus exactè maceratum ostendisse. quo in se astantes protinus conuertit. Inter oratores, quorum ex antiquitate ad nos pervenerunt scripta, sicut maxime absolutus, ita totus ad vtilitatem factus est Demosthenes. Nam cum alij plerique in verbis copiam ostentent,

 sensi-

ſenſibus enerues ac propemodum ſoluti ſint, ſolus hic orator, rebus ita denſus, ita ſtrictus eſt ſententijs ac preſſus, vt in publicis orationibus Rempublicam non hominem, in cæteris, non oratorem aut patronum, ſed exactum iudicem ac conſummatum, iudicare exiſtimes. Ita autem, quæ grauiſſime concepit, exprimit atque effert, vt, quemadmodum majeſtas, quæ ex multis conſtat, vnum aliquid in rege eſt ac principe, ita in hoc vno conſummata vis dicendi, ex diverſis pariter virtutibus emergat. ad quam alij cum collimarint, ſolus eam animo complexus, verbis pariter ac rebus aſſecutus penitus videtur. Ad felicitatem hanc acceſſit, quod ex tota Græculorum gente, nemo melius vidiſſe, nemo melius intellexiſſe aſini ingenium videtur. Qui cum aliquando maximis de rebus publice dicturus, aliud pleroſque agere videret, neque quicquam minus oratorem deceat quam ſine aſſenſione loqui, vela ſapienter vertit, ac, de vmbra aſini dicturum ſe recepit. Quo, ſine alia perſuaſione aut fuco, protinus obtinuit quod voluit. Nam qui ante, cum de rebus ſummis ac fortaſſe de communi ciuitatis incolumitate, quæ ad muros potentiſ-

tentiſſimum habebat hoſtem, aut de majeſtatis iure, quod hic penes populum tum erat, multis fruſtra egerat, inuſitatam protinus attentionem populi expertus eſt. Nec profecto mirum, lætis auribus pleroſque ac animis, admittere animalis ejus laudes, cui multos eſſe ſimiles natura voluit. Adeo vbique verum eſt, quod Epicharmus olim dixit, Canem cani, bouem boui, ſuem ſui, aſinum vbique aſino pulcherrimum videri. & quod Ariſtoteles ac Plato ſæpe repetunt, Similem non alio quam ſimili plerunque delectari. Neque pauca in Athenienſibus tum erant, quæ ad aſini naturam proxime accedebant. Vt non mirum eſſet, ſi cognati animalis laudes tam attente audirent. Nam vt, primo, de vtilitate ſua aſinus non cogitat, ita nihil minus cogitabant tum Athenienſes, cum ad portas Græciæ communis hoſtis verſaretur. Tum, quemadmodum nec verbis nec verberibus, nec ſtimulis, ab inſtituto ſuo aſinus mouetur, ita nullæ oratoris rationes, verba nulla, nulla fulmina, vt libertatem ſuam conſeruarent, obtinere poterant. Et vt aſinus non timet, ita nihil metuebant tum Athenienſes. Atque vt idem aſinus, cum aures ſemper

habeat arrectas, nihil videt, omnium securus: ita,cum rumusculis intenti semper,semper auidi novarum rerum, isti essent, nihil de Philippo statuebant. Et quemadmodum ab omni dolo asinus ac fraude quam longissime abest; sic, cum callide rem gereret Philippus, nulla oratoria persuasione, vt artibus ijsdem vterentur, poterant adduci. Igitur, quemadmodum seruire tantum potest asinus,quod & patienter agit, ita patienter illi, quæ vel prima asinorum virtus est, vaferrimo ab hoste expugnati, onera vectoris ac clitellas sustulerunt. Dicturi igitur & nos post multos, non de vmbra asini, cum principe oratorum, Patres, sed de ipso; a vocabulo quo designari eum voluit antiquitas, initium sumemus. De attentione vestra vel propterea securi, quod vt laudes suas pauci auersantur, ita multi sunt vbique qui cum asino laudantur. Vos præcipue, Conscripti Patres,qui,contemptu studiorum pariter & ignorantia,hoc vobis nomen vindicastis. Virtus sua cæteros ac conscientiæ fiducia tuebitur.Et quandoquidem ab ijs,qui aut male aut nihil scire didicerunt,atque hoc vnum amant, asinorum proceres Grammatici habentur, ab eorum

rum

rum regno hic incipiendum erit. De Latinæ ergo vocis veritate ac origine, vt vocant, quanquam accurate & nostri & superioris temporis scriptores disputarunt, nemo tamen equidem, quod sciam, assecutus id videtur. Isidorus a sedendo asinum vult dici. Forte, quod non sedet. Atque eâdem ratione a volando potest dici. nunquam enim volat. Nam de insidendo nescio an minus vanum sit quod adfert. Nisi quod festiuiora sunt quæ addit. Ac si quis Grammaticorum more acutus esse velit, elementis singulis proprietatem animalis mystici, exprimere ipsa vox videtur. Quod mysterium, occultum sane ac horribilis arcani, olim e Grammatico audire memini. Quo autore, prima litera, ASSIDVVM, secunda SEDVLVM, tertia INDVSTRIVM, quarta, NEC, quinta VNQVAM, vltima, SEDERE denotat. Vt vox tota sit, ASSIDVVS, SEDVLVS, NEC VNQVAM SEDENS. Vt si quis Grammaticis infensus, (quales semper sunt non pauci) hac eâdem ratione, eorum quoque nomen ventilet, interpretationem satis lepidam inveniet, quam alijs investigandam nunc relinquo. Quanquam has * argutias ne penitus damnemus,

Isid. Orig lib. 2.

** quas Notarica ac Sigla vulgo dicunt.*

*Auguſtin. aliquoties. Iren. lib. 1. adverſus Hereſ. Rabbini paſſim.

mus, * Auguſtinus, Irenæus, alijque viri ſancti obſtant. Obſtant Hebræorum primi, quibus nihil æque vſitatum. Verum, vt iam iſtos pariter cum Iſidoro abſoluamus: Antiquiſſimi mortalium, cum ad vtilitatem omnia referrent, cujus ſenſu ac inueſtigatione ad honeſti rationem homines perducti ſunt, ijs quæ potiſſimum admirabantur, ex hac nomina impoſuêre. Quæ res ipſos, ſi quid vetuſtati credimus, incluſit Deos. quorum, vt inepta ſuperſtitio dictabat, Regem, a iuuando, quod eſt, ab vtilitate, dictum, plures prodidêre. Atque hinc ὄνος Græcum. cui ſi, recepto more Æolicum digamma addas, fiet Fὄνος. vt a voce ἄναξ, βάναξ: & quod Italis in Græcia majore vſitatum fuit, βάννας. Hac eadem ratione, qui eſt ὄνος, fiet fonus, ſiue vonus, (nam confundi literas has conſtat) hoc eſt, bonus. ſiquidem is bonus eſt qui multis prodeſt. Quod Grammaticis examinandum damus. qui Pandectas Florentinos hic pro ſe habebunt, neque difficulter excuſari poterunt, cum æque ſint feſtiua, quæ de hac origine nonnulli, qui per fas & nefas fontes nominum rimari ſolent, commentantur. Ac ſi pergas, protinus inuenies

Vide Heſych.

Lati-

Latinum, onus, ſine quo vix vnquam aſinus incedit. Sicut vox Hebræa, quam fere vniuerſus Oriens aſſumpſit, onus, ſiue aceruum, pariter cum aſino complectitur. Quas delicias ineptiarum candidatis condonamus, neque indignas eo judicamus quem nunc commendamus. Interim vt ὄνος Græcis a iuuando, ſic & a Latinis, quia nemini nocere ſolet, Aſinus eſt dictus. Ἀσινής vel Ἄσινος, videlicet; a poëtarum voce σίνος, quæ hic tempore vno mutilatur. Quemadmodum & ὄναιο a Græcis dicitur, cum optime precantur. Quaſi dicas, Felix ſis, ac fortunatus: voce læta ac felici, a qua aſini vocabulum deduci creditur. Vtrunque, & Græcum ſimul & Latinum fontem, verſu vnico complexus eſt Heſiodus,

* Αἰδὼς, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησιν

*Verecundia, qua & valde nocet hominibus & prodeſt.

Ab vtilitate igitur, vt Græcis, ſic Latinis, Aſinus eſt dictus. niſi quod ſimpliciter ab illis, a Romanis, vſitatata admodum figura, nomen obtinet. Vt cum dicitur, non tardus, qui eſt velociſſimus: non deformis, qui eſt formoſiſſimus: non ingratum, quod inprimis eſt acceptum. Quanquam non ignoro ab Hebræo fonte originem paratam eſſe. Vt a voce Athon, quæ eſt fœmina

clien-

clientis noſtri, fiat Aſon, atque hinc Aſonus & Aſinus. Neque refert a fœmella Aſinum deduci: ita enim omnes naſcimur. Hac origine inuenta, quæ in magnis ſæpe latet, ſuæ quoque vocis Galli, Angli, Itali, Hiſpani, fontem ac originem videbunt: cum a matre lingua deducatur. Quam hic Græcam eſſe ratio euincit. Fidem faciunt expreſſa vocis per antiquam Græciam veſtigia. Quippe vt Aſinios Romani, ita Aſinas (haud paucis olim oppidis id nomen fuit) hic plerique laudant. Inter alios Lacones: quibus voces plurimas Romani debent. Quemadmodum & Siculis vicinis. Apud quos Aſinaſus & Aſines, antiqui fluuij. vt & Aſinaria ibidem, feſtum Syracuſis celebrari ſolitum. Atque hinc certa vocis naſcitur, quam κατὰ σύμβολον dixerunt, definitio: Aſinus eſt animal quod prodeſt: ſiue, quod vtilitatem adfert. Quæ ſi eadem cum honeſtate eſt, vt Stoicis videtur, illud quoque ſequitur, nihil eſſe aſino honeſtius in vita. Ne de Epicuro dicam, qui vtilitatem æquitatis pariter ac juris matrem dixit. aut de facundiſſimo Carneade, qui, iuſtitiam, vtilitatis cauſa ab hominibus excogitatam vt probaret, totum olim eloquen-

* *Lactant. lib. 5. c. 16.*

eloquentiæ laxauit ſinum. De natalibus ac primo animalis ortu, paulo magis controuerſa res eſt. Niſi quod Arcadiam nonnulli prodidêre. Autor eſt Nicander, Iovem cum Prometheo infenſus eſſet, cujus furtum gens humana parum æqua filio Iapeti clam detuliſſet, munere haud vulgari hominem donaſſe. Iuventute ſcilicet æterna. quam cum (qui eorum mos eſt, vt libenter quicquid magnum eſt aut pulchrum aſinis committant) huic conſeruandam tradidiſſent, caſu quodam ea excidiſſe. Nam cum ſiti noſter torqueretur, dipſadi, quæ fonti incubabat, grande hoc depoſitum ceſſiſſe. Eant nunc qui generis nobilitatem ab annalibus arceſſunt. quæ ſi ab antiquitate ſola petitur, quod volunt, nunquam obtinebunt, vt nobilitate aſino antiſtent. Pridem apud Belgas extitiſſe, vel ex eo patet, quod Hebræis nomen ſuum debent. Nam quo nunc vtuntur, quid eſt aliud quam *Aſel*, id eſt, *ocioſus*? Ita enim malo equidem quam *Piger*. ne de dignitate ac majeſtate noſtri quicquam ſic diſcedat. Quanquam, quid eſt *Piger*? Vox ejuſdem ſane linguæ. quę, ni fallor, laſſitudinem deſignat aut debilitatem. Vnde ijſdem literis cadauer ab ijſdem di-

In Theriacis.

nime angustus. quem & ab ornatu Græcis dictum constat. Quod si oratorum more hic diffundi esset animus, &, quod Pindarus plerunque solet, eius, quem suscepi commendandum, laudes ac præstantiam, a dignitate patriæ amplificandas ducerem, quid aliud quam vniuersus orbis describendus esset? De Europa enim, Asia ac Africa, dicendum esset. quarum ciuis pariter & inquilinus est hic noster. Quanquam nihil magis asinum commendat quam humanum genus. Quod vt inter animalia excellit, ita plurimi, & corpore & animo, quod pridem a *Philosophis notatum est, ad hunc accedunt. Græcos suos Aristoteles excipere videtur. Vt & hac ætate suos quisque; etiam qui primi inter eos sunt. ignari, quantum corpore ac animo excellat noster. In quo vtrum spectes, vires suas non experta tantum, sed periclitata, vt in magno opere, natura videtur. Nam colorem quidem, vt ab hoc incipiamus, eum tribuit, qui ad purissimum accedit. Color enim terræ, si, vt idem †Rex philosophorum docet, qualis est reuera, oculis se exhiberet, candidus omnino esset. Nunc, qui ab hoc proximus, in cinere apparet. Quod in asino videmus, qui ad il-

* Vide Physiognomos. Polit. I.

† Lib. De col.

ait, murrinus in aſino cum ſit vulgaris, tum non optime in mula reſpondere exiſtimatur. Sicut animi in homine, quod Græci dicunt, certa ac veriſſima effigies eſt ſermo, ita vox in cæteris. quam, vt forte non articulatam nimis aut diſtinctam, ita validam natura aſino indulſit. Inter omnes ſenſus præſtantiſſimus eſt viſus: ſine quo, vt recte in Timæo ait Plato, ne philoſophari quidem poteſt homo: vt qui contemplationi vel occaſionem vel materiam perpetuo ſuppeditet. Hujus ergo inſtrumenta, non exigua, vt animalibus nonnullis, ſed ampliſſima, haud dubius naturæ favor aſino indulſit. Iam aſpectus ipſe, non inſtabilis aut vagus, ſed demiſſus, & in terram, quod pudoris argumentum, virginali verecundia dejectus. Ideoque, ne Platoni quidem ignoſcendum, qui inverecundos in clientem noſtrum, poſt hanc vitam commigrare voluit. Vt nec Xenophonti: qui hoc idem vitium in aſino notavit. Sine auditu nemo neceſſaria ad animum tranſmittit, nemo particeps fit ſapientiæ. Cujus conceptacula non tantum itidem largiſſima hic poſuit natura, ſed &, quod negatum homini, in poteſtatem ei dedit. Vt quo vellet, ac cum vellet,

In Phædone.

commovere eas poſſet. Vnde vatum diſſertiſſimus de Mida,

Ovid. Metamor. 11.

Sed trahit in ſpatium, villisque albentibus implet:
Inſtabileſque illas facit, ac dat poſſe moveri.

Niſi quod non ſatis digne de his judicavit. cum prçſagij haud parum ac divinitatis, quod omiſit, veteres in ijs ponant. Eas enim ſimul quatit, tempeſtatem indicare exiſtimatur. Quemadmodum & inter ruſticorum, quibus tempeſtates abigunt, remedia, ejuſdem caput eſſe creditur. cujus rei repertorem Tagen † Columella laudat. Atque hoc illi non argutum eſt, vt equo, quod ſtuporis eſſe indicium in homine, inter cæteros & Ariſtoteles notavit: ſed vbique amplum æque ac diffuſum. Pellis dura, & quæ ſenſum penitus excludit: in qua homines non pauci moriuntur. Hæc eſt illa, cuius ope, ventos ſævientes arcuiſſe Empedocles putatur: qui cum ſata ac ſpem anni pridem eluſiſſent, vtres ex hac fieri curauit. quos cum collibus ac montium verticibus applicuiſſet, cum ſtupore omnium obtinuit quod voluit: vnde & κωλυσανέμας dictus eſt. maxima cum aſinorum quidem ſtrage; quibus licet hoc inuitis obtigit, togas tamen pariter ac vitas Reipublicæ ceſſerunt.

† De cultu Hort. Vide & Pallad.

Laërt. in vita Emped.

runt. Cervix, non excipiendis modo, sed & sustinendis commoda oneribus: quam insigni artificio non tangit modo tergum, sed continuat. ita generosum, vt non cedat plagis, sed occalleat. Inter scapulas vtrasque, crucis exhiberi formam, pridem jam in sectione obseruatum est: haud dubio perfectionis argumento. Summus enim numerorum est qui ita designatur. quem vt plenum Pythagorici, sic finem numerorum, nuncupant Rabbini. Cauda, non superflua, vt equo, sed honesta potius quam longa. Semen, in quo animæ ipsius artifex, vt credit Aristoteles, vis latet; ita comparatum, vt, eodem teste, & citius quam equi impleat, & si post istum ineat, plerunque fœtum ejus, vt nobilior, corrumpat. Membra, quæ continuandæ speciei a natura sunt excogitata, ita valida, vt vsque ad summum prope vitæ diem procreare existimetur. *Gignit tota vita* inquit Plinius. Ergo vbi amplius non gignit, moritur; ex Mimnerni disciplina pariter & voto.

Lib. De Hist. Animal 6. c. 22.

Lib. 8. c. 42.

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης;
Τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι.

Quæ est vita, quid jucundum sine aurea venere? Moriar, cum hac non amplius cura sunt mihi.

Vnde

Ezech.23. 20. Hinc, quemadmodum Hebræi, * Carnem asini (ita enim partem eam vocant etiam proverbio extollunt, ita Græculi Priapo sacrum voluerunt. Qua profecto parte ineptus, jam præsertim grandior ætate, equus est. Qui, vt summus ejus *Georg. 3.* commendator, velit nolit, cogitur fateri,

Frigidus in Venerem senior, frustraque laborem
Ingratum trahit. Et,
Vt quondam in stipulis vanus sine viribus ignis.

Magnum asinis cor esse Plinius testatur. quod timoris argumentum ac indicium anatomi cum statuunt, fugit eos ratio haud dubio. Non enim cogitabant, nihil minus asino formidolosum esse. Ac præsertim, cum in nobilissimo edendi exercitio versatur. Si quidem hic occupatus, ne invicto quidem, teste Homero, Telamonis filio concedit. Vnde & illud, Asinus esuriens nec fustem respicit. Felle quod carere volunt, mihi quidem non probatur. nam & simultates, more in aulis jam recepto, cum quibusdam, quanquam caute ac civiliter, exercet. Corvum, teste ‡Aristotele, non amat. minus vero ægithum. Cujus oua quoque diripit ac nidos, Neutrum sine causa. ab vtrisque enim luditur ac infestatur.

‡Lib. de Histor. Animal. 9. c. 1.

tur. Etiam acanthidem ac ſtellionem metuit. Magis tamen lupum. A quo parum comiter deceptus ac oppreſſus, jugulatur. Ac de quadrupedibus hæc quidem. Nam qui apud nos ſunt, merum fel, vt plurimum, ac bilis, male agi ſecum putant, niſi totam evomant in eruditos. Negant aſinum acuto eſſe ingenio. Neque enim, credo, vt Philoſophorum nodos ſoluat, aut feſtivum carmen ſcribat, aut facete argutetur, natus eſt. Quanquam de his infra. Minime enim deſerendos hic antiquos aut recentiores reor, qui tam multa ac præclara de ingenio clientis noſtri ad poſteritatem tranſmiſerunt. Vnde ex illis aliqui, cum Diis ſimilibus ſimillimas offerrent victimas, ſolum aſinum, Apollini ingenioſo ac ſimillimo mactarunt Deo. Itidem vt Perſæ, ſolo nomine mutato, velociſſimo Deorum Soli, equum, aſini affinem, conſecrarunt. Qua de re non pauca Græci. Quid ſi autem ad maiora alia ſit natus? Quid, ſi fortis, conſtans, &, quod maxime laudatur, inſtituti ac propoſiti ſit tenax? Quid ſi minis. nullis, nullis ab hoc dimovetur plagis? Quid ſi, vbi ſemel aliquo in loco conſtitit, haud aliter ac magnus imperator, firmus eum atque immo-

tus tenet ? Si præſertim ſerio ac fide optima eſuriat. de quo ante. Quod & ſummæ tolerantiæ & magni animi judicium habetur. Vnde & non inepte, aſinum invictum eſſe, dixeris. Atque hoc optime Homerus intellexit. qui cum cæteris Achillem (at quem virum!) cum Aiace anteferret, hunc heroem,

Ouid. Metamorph. lib. 13.

Hectora qui ſolus, qui ferrum ignemque Iouemque
Suſtinuit toties,

non cum equo, ne quis erret, nec cum elephanto, multo minus cum leone, ſed cum aſino conferre amat. Atque hinc planum reor, longe inferiores aſinis fuiſſe cæteros, aut tales ſaltem Regi poëtarum viſos. Vnde illud:

Iliad. 11.
Vt cum aſinus, agrum prætereuns, vim infert pueris, Piger, in quo multi fracti ſunt iam fuſtes, Depaſcitque ingreſſus pulchram ſegetẽ. pueri autem Pulſant eum clavis, quanquam infirma eorum vis ſit.

* Ὡς δ' ὅτ' ὄνος παρ' ἄρουραν ἰὼν ἐβιήσατο παῖδας,
Νωθὴς, ᾧ δὴ πολλὰ περὶ ῥόπαλ' ἀμφὶς ἐάγῃ,
Κείρει τ' εἰσελθὼν βαθὺ λήϊον· οἱ δέ τε παῖδες
Τύπτουσιν ῥοπάλοισι· βίη δέ τε νηπίη αὐτῶν.

Σπου-

Σπυδῇ τ' ἐξήλασαν, ἐπεί ῥ ἐκορέσσατο φορ-
βῆς.
Ὡς τότ' ἔπειτ' Αἴαντα μέγαν Τελαμώνιον
υἱὸν
Τρῶες ὑπέρθυμοι, τηλέκλειτοί τ' ἐπίκου-
ροι,
Νύσσοντες ξυστοῖσι μέσον σάκον αἰὲν ἕποντο.

Diligenterque eijciunt, postquam edendo, saturatus est: Sic tum deinceps Aiacem, magnum Telamonis filium, Troiani magnanimi, longe advocati, Tendentes contis medium clypeum, semper sequebantur.

Nam Achilli convenire hæc non possunt, cui pedum tribuit velocitatem. quam, qui minus callide loquuntur, fugam dicunt. Parin autem, mollem hominem ac nulli rei, non cum asino, sed equo, confert. Ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος. Nota enim *Iliad. 7.* esse debent quæ sequuntur. Quod nec ab Hebræis & eorum consuetudine recedit. Quibus fortes viri, fortes Asini dicuntur. Vnde & Issachar *Genes. 49, 14* vocabulum hoc meruit. Quanquam hoc, interpres, vetus quidem, sed facetus, ad assiduam sacrorum lectionem refert, cui multum operæ daturus erat. quasi hoc sit asinorum. Nam quod a Marone eodem, serio in equo commendatur, quod

Stare loco nescit, *Georg. l. 3.*

ea quoque, si quid iudicare possum, virtus

fugientis est. Quam & Flaccus, quasi necessariam excoluit, cum in acie Philippis cessit,

------- *relicta non bene parmula*:

Archilochum secutus. quem non minus hic quam alibi expressit. Iouis flaminem fuisse dicas: quos armatam intueri aciem religio vetabat. adeo sollicite hoc cauit. Quanto autem major noster, qui abire loco nescit. cui hostis nullus, nulla acies armata tam formidolosa vnquam fuit, vt non loco staret: vt non animum immotum cum gradu constitueret? Quod in asino commendat Græcus, cui animum ac vires pariter attribuit. Quid quod totas aliquando acies in fugam asini dederunt? Animosam atque indomitam Persarum gentem, postquam plurima cum Scythis, quibus solis asinos ignotos esse ferunt, irrito successu sæpe prœlia gessisset, tandem spe ad asinos non infeliciter translata, istos pro se quenque conscendisse, fama tenet. Qui cum rudere, vt eorum mos ac consuetudo est, cœpissent, equos cum equitibus in fugam protinus dedisse. Vnde & alias eorum opera Darium in decipiendo hoste vsum, autor est historicorum parens. Nam Maronem quis non admiretur, qui asscribere equis audet, quod

Herodot. lib. 4.

Eod. lib. de Darij strateg.

quod non minus asinorum esse, veteres fatentur:

Quanuis sæpe fuga versos ille egerit hostes.

Tradunt enim & poëtæ, quod nescire maximus non potuit, Iouem, duce Libero, qui Satyros, recepto more, ac Silenos, pro se adduxisset, sola asinorum voce, cum clamorem quisque, belli metu, horridum ac inauditum pro se sustulisset, hostem eminus fugasse. Vnde ijsdem & *Carmanos olim & ‡Saracoros, equorum vice, optimo successu vsos ferunt. Adde, quod de asini virtute nemo sentit melius quam equus. Cujus laudes quo quis accuratius percenset, eo magis asinum commendat. Equus enim tanti animi tantæque, vt volunt, generositatis animal, relicta gente sua, asinorum filias procatur: nulla, quæ præcipue ab hominibus spectatur, dote, sed virtute sola ac naturæ excellentia, adductus. Sicut & vicissim asinus procatur equam. Ac tum longe generosius habetur id quod nascitur. Nisi Columella, ac Palladius, cum omnibus qui hactenus de animalibus scripserunt, hic aut fallunt aut falluntur. Quorum iste

*Vide Strabonem lib. 15.

‡Aelianum, Histor. Anim. l. 12. 34.

Ex equa & asino creantur, inquit, *vel onagro & equa. Sed generosius nullum est ejusmodi animal, quam*

quod asino creante nascitur. Ille autem: *Mula non solum ex equa & asino, sed & ex asina & equo, itemque onagro & equa generatur,* &c. *Neque tamen vllum in hoc pecore est aut animo aut forma præstantius, quam quod seminabit asinus.*

bid.

Ac in promptu quidem ratio est:

Horat. lib. 4. Od.

Fortes creantur fortibus & bonis.

Est in mulis asinorum virtus,

Ibid.

nec imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

Cæterum affinitas hæc quando cœperit, haud satis constat. Eo quidem tempore, haud parum grauiter amantem nostrum, (qui, vt bruta reliqua, quod Plato notat, voce ac ratione, rege adhuc Saturno vtebatur) animo affectum ferunt. Præter enim quas de se suppeditare amor solet curas, totus in riuali suo esse. Occurrebat equi vis ac generositas, occurrebat forma, quam tantopere homines commendant ac deprædicant. Tum inprimis juba. quæ in dextro leuiter dejecta armo, animi indicium putatur. Ad hæc, phaleræ, ephippia, atque alia id genus ornamenta: quæ ad commouendos fœminarum animos haud parum possunt. Ipse contra, nihil pro se, præter

In Politico.

spem

ſpem & acre deſiderium habere, quæ plerunque ipſa deſperatio accendit. Quanquam aliquid ab ea parte accedebat, in qua fatum quidam ex poëtis ponit. Sola igitur virtute ſua comitatus ac fortuna, dominam accedit. Quæ exultim ludere, & timere tangi, ac poſtremo miſerum amantem, poſtquam diu ductaſſet, vt nunc puellarum mos eſt, inſuper habere. Alter excidiſſe haud dubio ſe ratus, domum ac ad ſuos ſe conferre. In quibus cum præſidij haud multum inveniret, angi animo ac fluctuare, &, vt ſolet, in diverſa trahi: cum haud pauca pariter concurrerent. In primis autem illud, fabulam ſe eſſe, ac jam paſſim circumferri, Aſinum amare. ne, ſi non ſuccederet quod animo voluebat, quæ haud vltima magnanimis curarum eſſe ſolet, hoſtibus ludibrium, propinquis odium deberet. Et iam apud ſuos male audire, quod neceſſitate omni, omnibus agnatis ac tribulibus relictis, alienas nuptias ac factioſa cogitaret. Ferox enim animal ac bellicoſum, & affinitatem talem, placidis ac belli imperitis, ſi quid novi oriatur, metuendam eſſe. Sæpe ergo quiritari, ſæpe ſolus ſecum meliorem dominæ optare mentem. Neque enim

verſibus

versibus adire eam poterat. non quod ipsam, hercules, poësin, vt nunc omnes asini, damnaret, sed quod ad vrbanitatem istam ac leporem, vt severiores solent, minime a natura factus esset. Preces autem & blanditias, quæ ad hunc sexum maxime efficaces sunt, ne frustra adhiberet, generositas obstabat. Tandem ergo,

Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis!

Genethliacum adire. Ex quo vbi intellexit, sibi quidem frigidum Saturni sidus esse adversum, vniuersam vero asinorum gentem, omnium athlorum (ita vocant in hac arte) pro se dominam habere, quæ Fórtuna Bona in eâdem nuncupatur, neque voto potiturum modo, sed & insuper qui nasciturus esset, magno apud homines futurum loco, sine vllo antenuptiali pacto, sine auspice ac tæda, sponsus simul ac maritus domum redijt. Et haud multo post

Vide Astronom. & Scal. ad Manil.

Percastor scitus puer natus est Pamphilo,

ac mox alij atque alij. Qui in aulas protinus translati sunt. Vbi magno sæpe pietatis documento patres suos vehunt. Eant nunc obscuri quidam oratores aut poëtæ, aut e triuio Philosophi, si Dijs placet, qui, vt minus splendidum

dum nimisque vile asini ac muli in oratione vitant nomen: vt in omni vita, ita in hac parte Socrati dissimiles. Qui, philosophorum maximus, ne eo quidem tempore quo causam dixit capitis, in seria de Dijs disputatione his nominibus abstinuit. Quippe impietatis accusatus, Quæso te, mi, Anyte, inquit, qua adductus ratione Deos a me tolli credis? Et an non frequenter aliquid de Genijs e nobis audiuisti! Quinam autem tibi esse Genij videntur? nam haud dubio hos mecum ponis. Atque hic eo annuente, Credis ergo esse aliquem, qui mulos, inquit, esse credit, asinos non credit? quibus veri s os obstruxit sycophantæ. Quanquam sane in equis quod tantopere commendant isti, quid est nisi fervor quidam furiosus & indomita ferocia? quæ quo major est, hoc minus rationem audit. Neque cogitant inepti homines atque imperiti, vna voce cuncta asinorum vitia traduci. quos cum tardos dicunt, nihil ad calumniam jam superesse. cum in equo & majora ac prope infinita sint. Nam aut calcitro, aut cespitator, aut strigosus, aut succussor, aut anhelus, aut postremo duri oris esse potest. Ne de mor- *Arrian. lib.2.c.5.*

D bis di-

bis dicam. Et quam hic adferre causam possunt, cur succussatores, quos tortores quidam quidam cruciantes e veteribus dixerunt, adeo detractent, asturcones contra laudent, nisi quia alteri subsultim ac moleste, alteri mollissime incedunt? Quasi locum hoc in asino non habeat: qui, si verum saltem hic admittimus, manno omni omni tolutario modestius ac verecundius incedit, neque vel tantillum gente sua ac majoribus indignum in se facinus admittit. Cum in equo sint non pauca quæ censuram publicam merentur. qui, si ferox est, in maximum discrimen ac periculum vectorem rapit, quem & nihilominus excruciat. sin exhaustus viribus ac claudus, multo eum magis cruciat. Quod ne nostro quidem tempore Africanos fugit. qui non sine causa asinis quam equis, vt notissimus de ijs autor tradidit, lubentius vtuntur. *Atque hi molliter incedere edocti, gradarios incessu equos, facile,* inquit, *antecedunt. Ideoque pannis eleganter eos ornant, ac matronis, cum ductore puero cursoribusque locant.* quibus mites se ac commodos præbere solent. Quod ab equo qui expectet, frustra sit, ac sæpe miser. Cujus non indomitum ac ferum modo animum,

Leo Afric. lib. 1.

sed

ſed & libidinem nonnunquam, in ſeſſoris caput ac ætatem expetiſſe ſcimus. Sane memini vicinum quendam meum, virum eruditum, quæ gens a ſimplicitate vulgo commendatur, multis aliquando precibus ac votis ab amico vſum equi, generoſi quidem, ſed qui nondum fræni eſſet patiens, ad diem petijſſe. Cujus voti cum potitus eſſet, forte evênit, vt in campo amœniſſimo ac ſpatioſo equa paſceret: ſine phaleris quidem illa aut ornatu vllo,

ita vti quæ ornantur ſibi.

In qua alter ſubito commotus, primo fremere ac hinnire, nec jam fræno aut calcaribus ſat dicto eſſe audiens. Quod cum miraretur noſter, ac diu fruſtra eſſet, ſed & frænum aliquanto liberalius remitteret neque inſanientem tamen minus fodicaret, tandem trans immamanem foſſam, nihil adhuc tale cogitantem, rapit. credo, vt natare diſceret qui literas callebat. Qua tranſmiſſa, toto impetu in dominam converſus, crudam ac ferocientem, pariter cum ſuo ſibi equite, inſilit. Qui invitus nuptijs cum intereſſe nollet ac in omnia diverſa ſponſum raperet, delapſus tibiam perfregit. Habui & ami-

cum olim, optimum ac fide antiqua virum, ſed qui nitido atque accurato nimis cultu eſſet. quem & ipſum de ferocia ac immodeſtia equorum apud me conqueſtum memini. Ac præſertim aliquando, cum, calcaribus non bene vſus, homo magnæ molis, ex feroci animali in profundum devolutus lacum, riſum omnibus moueret. Neque dubitandum eſt, quin ſæpe, cum eodem die nuptiæ inſtarent, ac tum ibi dominam, puellam ſuauem ſane ac elegantem, adfuturam ſciret, ideoque omnem mundum induiſſet, ipſe ſecum exclamaret,

O terque quaterque beatos,

qui vehuntur aſinis. Ac non deerant amici qui ſuaderent, vt in jus vectorem raperet, vtque illo quo tum erat habitu, madens multum ac informis cœno, judicem adiret. Fidem penes accuſantem fore. ac daturum pœnas immodeſtum animal nec vnquam eruditis æquum. Eoſdem enim eſſe qui de cœlo Phaëthontem Phœbo genitum, aſtrologum, vt ferunt, ſummum, in Eridanum proterue dejeciſſent. qui ſi aſino fuiſſet vſus, maximo labore terram ac poëtas ſublevaſſet. neque quisquam nunc de tempore quo

conſla-

conflagrauit orbis litem sæculorum conditoribus moueret. Sed nec quisquam Iovis legeret calamitatem, cui moriendum tum aut fulminandum fuit.

Nam neque quos poßet terris inducere nimbos Ovid. Metam. 2.
Tunc haluit: nec quos cœlo demitteret imbres.

Cui casu miror neminem fuisse qui remedium afferret: qui incendio, quod equi dederant, fomentum asinorum adhiberet. Pridem enim ab antiquis obseruatum legi, nihil Stygis aqua magis fridum extare. Eam autem sola asinorum vngula hauriri, sola contineri posse. Quæ si parum profuisset, aliquid de primo frigido misceri potuit, quod in scriptis plurimorum reperitur. Sed & quosdam novi, satis equidem deparcos, qui cum sumptus, quos hic ponunt, secum ineunt, ægre sibi persuaderi patiuntur, vsum ac commoditatem supra istos esse. Mihi quidem euenire idem memini cum equum alerem. qui cum rationes meas anno intuerer, facile equidem intelligebam, quanto asinus præstaret. Nam vt cibi illi optimi habentur qui non multis opus habent condimentis; ita ea animalia non sine causa præferuntur reliquis, quæ sine sumptu magno

Plut. De Primo frigido.

magnum ſui præſtant vſum. Quorum princeps ſine controverſia eſt aſinus. Sine vllo enim aut ornatu, aut, qui neceſſarius ſit, apparatu, quid vis vehit. ac inprimis hominem. Et quis neſcit, ea omnibus in rebus cæteris præſtare quæ αὐτάρκη ſunt & paucis egent? Quod ſi hic autoritate ſit agendum, idem noſtris quoque vxoribus videtur. tum præſertim, cum in novis rationibus quotidie, ocreas, oreas, calcaria, habenas, fræna, ſtrigiles, ephippia, capiſtra, & id genus alia non pauca, legunt, quæ conficienda ſemper aut reficienda ſunt. Atque hanc cauſam eſſe reor, cur tam pauci hodie ſint equites qui equum alant. quia ſumptuoſum, nempe, ac edacem fugiunt contubernalem; multi plane cibi, ac nullius, contra quam aiebat ille, joci. Neque omnino meo quidem errant animo qui ita ſentiunt. Huic adde, equorum curam ac poſſeſſionem ſequi plurimum inuidiam. quia eſt aut diuitum, vt recte notat Ariſtoteles, aut qui diuitias oſtentant. Vnde & ad Paucorum ſtatum equites, ſi numero ſint plures, in Repub. referri ſolent: aut peculiarem, vt Athenis, ordinem conſtituunt. Ac Camillum quidem ajunt, cum quadrigis albis Romam,

mam, poſt clariſſimam victoriam inuectus eſſet, acrem in ſe populi inuidiam hoc modo concitaſſe. Quibus pulchre obviam iuiſſet, ſi, pro equis, aſinos junxiſſet. Ignorabat enim homo bellicoſus grande hoc arcanum, populare animal eſſe aſinum, & in ſtatu tali gratum ſemper & acceptum eſſe. Quemadmodum nonnunquam & in regno. vnde & Bacchum patrem, primum hujus pompæ repertorem, cum nonnihil Iouem offendiſſet, vectum aſino in cœlum, optimo parenti riſum facetiſſime expreſſiſſe, ac ſic reſtitutum † Græci tradunt. Longe aliter quam apud Ariſtophanem Phidippides. qui, vt pater queritur, † *Ariſtides Dionyſo.*

> Ἱππάζεταί τε ϗ ξυνωρικεύεται,
> Ὀνειροπολεῖθ' ἵππους.

Equitat, & bigas jungit, Et equos ſomniat.

Sed & nemo, qui vel modice antiquitatem delibauit, ignorare poteſt, eam noſtro olim habitam fuiſſe reuerentiam, vt ſoli, ob modeſtiam inſignem, ſacra publica committerentur. quod & Eleuſine, & in Iſide ac Dea Syria, ſeruatum ſcimus. Notum illud ex vetuſto carmine ad Copam, quam fuiſſe ambubaiam ſuſpicor,

Huc

Huc Alibida veni. fessus iam sudat asellus.
Parce illi. vestrum delicium est asinus.

Quod ne nostra quidem tempestate exoleuit. vnde & ante equos suo merito incedunt. Dicat aliquis, equorum eam dignitatem olim ac præstantiam fuisse, vt Romanus imperator, cuidam, quem impense diligebat, consulatum destinaret. Magna, fateor, prærogatiua, si quis neget, principatus quoque ac purpuras nonnunquam asinis deferri: aut, ad consulatus, tribunatus, ac præturas, nusquam olim, nusquam hodie, admitti. Quid his ergo facias, qui nullis ipsi linguis, literis omnino nullis, nulla penitus humanitatis parte imbuti, nihil præter odium istorum profitentur? qui seuero admodum ac graui vultu, de præcipuis Europæ ingenijs sententiam ferre audent? quasi ne hoc quidem sciant, sibi solam esse reliquam hanc laudem, quod, vt nihil sciunt, ita nihil admirentur: ab istis autem, ad terrarum orbem & posteritatem totam prouocari posse. Credo, quia non legerunt, Regi Phrygio, qui in certamine Apollinem damnauit, famulum fuisse. qui cum aures, ineptissimus mortalis, luculentas illas conspexisset, ac celare vellet, ad arun-

Sueton. Calig. c. 55.

ad arundinetum, quo arcanum ingens illud atque horrendum calamis committeret, se contulisse. Atque hos, vt solet, vento inspirante, strepere inter se cœpisse

Auriculas asini Mida rex habet.

Nunquam autem tam feliciter vt hac ætate prouenerunt calami. quibus vnus inter cæteros arcana mea facile committo: quæ, vt spero, pro me posteros nonnihil oblectabunt. Aiunt comicum Philemonem (nam quod Chrysippo idem illud tribuunt * nonnulli, vix est vt accedam, qui seueritatem Stoicorum noui) cum forte asinum ex insperato ficus comedentem prope se vidisset, vinum protinus jussisse apponi, vt & biberet. Quod cum admisisset noster, protinus cum risu expirasse. Si quid judicare possum, hominem fuisse oportet rerum omnium quæ inter homines geruntur plane ignarum, quales, etiam hoc tempore, philosophi nonnunquam ac poëtæ sunt, qui tam leui causa moriendum sibi esse existimaret. Ego & dicentes aliquot audiui, neque paucos noui qui autores eduntac emendant: qui poëtas cum contemptu omnium interpretantur: qui invictos equos ac vbique notos,

*Vide Laert. Chrysip.

provocare audent. Noui & innumeros propemodum qui versus scribunt : qui & ficus & melones vino diluunt : & post ista, omnium ignari, quod jam vsitatum est, de eruditis judicant. Nec propterea tam demens sum, vt vita excedendum putem. Vix ex illis autem quenquam noui vnquam, qui non sibi oppido placeret : qui non alij detraheret : qui non obeliscis magni hominis existimationem foderet aut scripta. quæ, & cum Homerus superesset, & nunc, asinorum virtus est. Semper enim ignorantiam aut ducit liuor aut consequitur. quæ cum sola regnat, excusationem pro se habet. nemo enim tam crudelis est vt pecudem traducat. Quales si natura nostro generi dedisset, simplices ac mites, facile omnes sibi temperarent. Nunc, vt quisque ignarus maxime est, ita maxime est ferox. Vnde & ante famam pereunt qui tales sunt aut stylis discerpuntur. Apud Obsequentem memini notare, Romæ cum honore publico conspectum esse asinum qui tripes esset. & ciuili bello asinum locutum ferunt. Quasi amplius hoc esset, quam quod bipedes nascuntur: quam quod scribunt: quam quod summum

quem-

quemque virum ad certamen vocant. Notat magnus hujus temporis Historicus, Pistorij, sub horam admodum diei tertiam, cum ingenti hominum concursu publicum tribunal conscendisse asinum. E quo opportune adeo rudisse, vt astantes affaturus videretur. Quod nec miror, vt plerique, nec prodigium existimo. Scimus enim, & hac tempestate & olim, idem sæpe, non in foro tantum, sed in tribunali quoque & omni dignitate euenisse. Vnde & querela vetus,

Sigon. Imp. Occid. Histor. lib. 7.

Ὄνον πριάσθαι κρεῖττον, ἢ τῶν χείρονας
Ὁρᾶν ἑαυτοῦ ζῶντας ἐπιφανεστέρους.

Asinum esse præstat, quam videre, Deteriores splendidius se viuere.

Sæpe interfui querelis hominum clarorum hac ætate, neque raro & adolescentum, qui cum veræ sapientiæ ac literis dedissent operam, Doctorum insuper insignibus donati essent, mirabantur, simul atque ad ambitum deuentum esset, nullum istis locum esse. Contra autem alios, non horum modo omnium ignaros, sed & bonæ mentis ac scientiarum illusores, ad supremos dignitatum promoueri gradus. Neque pridem factum, cum præclarus juuenis ac eruditus, cæterum simplicitatis meræ, & qui asinorum priuilegia

gia (quod ſoli poſſunt qui jam vſum ſapientiæ ſunt conſecuti) nondum ſatis intelligeret, mente & auribus demiſſis,

vt iniquæ mentis aſellus,

cum querela ad me venit. Cui hunc in modum tum reſpondi. Multos hactenus de equis, tum ætate noſtra tum ſuperiori, diligenter ac cum laude maxima ſcripſiſſe. Sed & priuilegia extare Equitum, huic ordini conceſſa. Aſini prærogatiuas hactenus non eſſe certas, neque legibus aut jure circumſcriptas. Ideoque immenſas eſſe ac prope infinitas. Quæ tu in Republica miraris, eadem in aulis, optime virorum, eadem in Academijs ac regnis, eadem vbique fieri memento. Ac ne locum quidem eſſe, vbi non hoc animal reperiatur. Ne in cœlo quidem, quod miraberis fortaſſe. Et ſi dubitas, Aratum tuum audi, quem non vnus ex antiquis ad Romanos tranſtulit.

* Feſt. Aui.

**qua duro concaua dorſo*
Tegmina nudantur, geminus micat ardor in auras:
Hos dixêre Aſinos, ortos Theſprotide terra.

In Neptuni quoque regno, aſinum inuenies. quem, vt homines nonnullos, cor geſtare in ventre,

tre, obseruauit Aristoteles. Nam de inferis non potes dubitare: apud quos, quod pluribus notatur, senex quidam gnauus funem torquet, quem asellus protinus arrodit. Quam historiam vt multi laudant, ita Romæ, patrum tempestate, in Capitolio ac hortis Vaticanis, marmore cælatam extitisse, eruditi monent. Vt intelligas, vbique sedulis obstare hoc pecus. Cui, si in vniuerso orbe, si in cælo, si in ipso quoque Rhadamanti regno, suus est ac pridem fuit locus, quid restare nobis arbitrare, nisi vt aut ipsi numero eorum accedamus, aut imperium, quod vi occulta ac majore huic generi transcriptum esse constat, fortiter feramus? Id profecto possunt, non qui literis aut eruditione tantum, sed qui Epicteti ac Cleanthis fruge pectus imbuerunt: qui securitatem mentis ac tranquillitatem, non in dignitate quam affectas, sed in ratione ac opinione recta ponunt, quam donare sola potest sapientia. quæ vt nunquam errat, nec de sorte, quanquam modica, conqueritur, ita altera non explet. Nulla hac ætate viros magis eruditos, nulla, ac fortasse ne antiqua quidem, magis exquisite rerum omnium peritos,

Clemens Alex. Padag lib. 2. cap. 1.
Athen. lib. 7.
Vide Pausf. Phoc.
Propert.
Paramio graphos.

E 3 nostra

noſtra hac produxit. Tamen meminiſti quid de maximis heroibus nonnulli judicarint, qui ad omnes aſini virtutes aut quam proxime accedebant aut ſuperiores eſſe poterant: quid de nobis hodie iſtorum ſucceſſores. Et quot, ſodes, nunc in Gallia, Italia, Britannia, Brabantia ac Flandria, illuſtres eſſe putas animos, qui de his quotidie queruntur, aut, ſi pluſculum iam profecerunt, tacite contemnunt? Nam, ne tu ignores, ſicut ſinguli in ciuitate intereunt, Reſpublica æterna eſt, ita aſini quotidie efferuntur, ipſum genus manet ac perpetuo manebit. Suos omnis ætas, ſuos ſinguli heroes, ſuos Plato, ſuos Ariſtoteles, ſuos ante hos Socrates expertus eſt. Quem cum duo, Anytus ac Melitus, deferrent, reliqui damnarunt. neque multo poſt damnationem, ſtatuam defuncto conſecrarunt. Meminiſti, credo, nec Siagros Zoiloſque defuiſſe Homero, neque Pindaro Amphimachum, neque celeberrimo Simonidi Timocreontem: v nec Meuios Virgilio nec Bauios. quibus neque ſectatores ſuos defuiſſe, neque defuiſſe qui hos cæteris præferrent, aut ad dignitates promouerent. Adeo vbique aſini prærogatiua, qui fataliter

taliter præfertur, res humanas implicat aut turbat. Quod plerunque queruli atque æuo ſuo parum æqui libentiſſime mirantur. quaſi non deliquerint antiqui, aut nunc demum nata ſit hæc conſuetudo. Ac in Academijs nonnullis quid accuſent noſti. Magnam, juuentutis aiunt partem, poſtquam luxu ac inertia ætatem primam corrupêre, in leones maxima cum aliorum fraude commutari. Ac ſi quis, vt hic difficiles nonnulli, inquiunt, ſe præbent, impos voti abit; alibi quod optat protinus aſſequitur. Ijs autem difficilibus ac duris perit id quod alijs accedit. Omnes enim aſinos, inprimis inauratos illos, licet ſegnes ac tardipedes, procantur. Quin & protinus,

Ὦ χρυσὲ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς, *O aurum gratiſſimum acceptu mortalibus!*

acclamant. Ipſum autem vellere aureo exutum, noui Argonautæ, ad agnatos ac propinquos maximo judicio remittunt: aut abſenti deferunt quod emit. Cui cum honore animi, cum animis contemptus aliorum, ac inprimis ſapientiæ, accedit. Simul enim pileum ac togam, qui præclarus honos atque haud temere repertus,

tus, alibi vulgatur, clam aut populo ſpectante in duxerunt, ſi affines aliquot ad manum aut propinquos habent, protinus ad rem communem admoueri. Quod plerunque cæteris qui magno ac ſublimi ſunt ingenio, haud parum dolet. Quibus interim obambulare, ac ſi parum ſint a ſapientia inſtructi, quantum libet ringi ac plorare licet. Nam per ocium hoc quidem illis licet. Atque hi rurſus ſui ſimiles, plerunque, ajunt, rebus vt admoueant, diſſimiles excludunt. Hinc contemptus omnium qui ſolide ac ſeuere profecerunt: qui Platonis ſapientiam ac Ariſtotelis, qui diſciplinas mathematicas cum Græca eruditione, qui præclaram legum diſciplinam, longo artium ſtipatam comitatu, vel a limine viderunt. Nam hos pædagogos eſſe ac caudices, qui nihil ſciant, tum ante omnia gerendis rebus alienos, facile ſimilibus perſuadent. Inprimis vero, quos ingenio valere norunt, diligenter, inquiunt, hic cauent. ne profani ad hæc ſacra admittantur: quæ a talibus nec ſciri nec vulgari expedit. Credo, vt Tiberius, cum clam arcana Rhodi pertractaret, ſolam conſcientiam liberti, qui ignarus eſſet literarum, adhibebat. Neque quiſquam ſane magis

Tac. An. 5.

prudens

prudens publice est quam qui prudentiorem arcet. Quanquam & fortasse alia de causa cæteros præferre hic amant. Quæ Thucydiden polititicorum maximum non fugit, qui obtusiores animos ac tardiores, moderandis rebus aptiores putat. Vt fortassis hæc sit causa, cur nonnullæ diuturniores sint. Perspicaces enim istos aut ingeniosos, facile mutari aut res nouas cogitare ajunt. quos libenter rident. & tutissime hoc possunt quia plures sunt. Nihil hic de Regno aut de Optimatum statu, nihil de ætate hac dicam. Nam in istis, nescio quo pacto, qui, vt vino veteri, exemplis antiquissimis vtuntur, sapientes puto. Et hæ omnium ætatum, non vnius Reipublicæ, calamitates sunt. Quare & eos qui sic judicant nunc omittamus; querulos fortasse nimis nec viuendi satis gnaros. Non morositate enim sed prudentia viuendum est. Illud sine dubio constare existimo, quemadmodum in Regno populus, in Populari pariter ac Optimatum forma, vnus aliquis excludi nequit qui plus potest; ita, si ex sola vulpe aliqua ex tribus constet, breuem ac caducam fore. Et quemadmodum ex asino & vulpe omnes constant, ita

nullam esse ex ijs,cujus non intersit, vt sint plures asini. Quod regnorum pariter ac rerumpublicarum principes ante omnia optare solent. nam tyrannos nihil prętcr asinos optare constat. Qui de rebuspublicis scripserunt, eam Optimatum speciem præferre solent, quæ nonnihil popularitatis habet: eam autem Popularem,quæ ab optimatibus nonnihil trahit. Ego mixtam optime vtranuis puto, in qua plures sesquialtero ad moderationem ac temperiem clientis nostri proxíme accedunt. ne si omnes sint vnius generis, externi; sin istius de quo agimus sint pauci, pauci aliquot Rempublicam inuadant. quomodo qui vina miscent. quæ si nimis sunt diluta, stomacho dolores creant: sin meraca nimis, cerebrum expugnant. Quod non raro euenisse ex historijs docere possum. semper enim quod ab aqua trahit, minus ad seditionem abit. Qui de Populari aliquid scripserunt, maximum in ea vsum equos semper habuisse docent. Inter quos est Aristoteles. Quasi nullum asini habuerint: aut non optime Antisthenes sentiret, qui Atheniensibus suasisse fertur, vt in ciuitate *Vide Laert.* sua equis asinos præferrent. Tales enim esse eorum

rum duces. Quod vel vnus Ariſtophanes (ne ad Plutarchum nunc,aut Diodorum,aut Nepotem, aut grauiſſimum Thucydidem, qui pleni ſunt iſtorum, abeamus, feſtiuiſſime in ſcena docet, quoties Cleones ſuos, aut Hyperbolos, aut Lamachos ad partes vocat. Nam quo quiſque minus ſapit, eo inſtitutum magis vrget, minus rationem audit, & interdum ſine ea aſſentiri tantum diſcit. quales ſunt qui præcedentes ſubſequuntur, & ſecundum eos, more Claudiano, ſentiunt qui vera in Senatu dicunt. Quos habere in delicijs prudentiores, qualis ibi eſt Pericles, ſolent. ſiue vt obtineant ab alijs quod præceperunt & in partes ſuas eos pertrahant qui in Senatu tantum numerantur: ſiue vt inter ſe diſſentiant,quos metuunt ne aliter obſiſtant ſibi. Quorum humeris Rempublicam conſcendunt. quam cum parum temperanter habent, venæ ſectione aut teſta cicurantur. cum vtrunque poſſint, quos inuictos multitudo ac conſenſus præſtat. Qui, vt cæterorum, ita eruditionis ac ingeniorum, vbi ſoli præſunt, fata ordinare ſolent. Quod qui ferre nondum didicerunt, aſinos majores puto. Semper enim peregrini ſunt

in ea vrbe, in qua ſemper eſt viuendum. Atque hoc vitio, ni fallor, fit parentum, qui viuendi vſum nunquam didicerunt: tantum abeſt vt in liberorum inſtitutione in hunc intueantur. Ad inflexiones ergo vocum & ineptas ſyllabarum terminationes, aut, cum per ætatem licet, quasvis diſciplinas rapitur juuentus: quæ ad vitæ ſtatum informanda erat. Ita fit, vt vbi cætera addidicêre, nondum neceſſaria ad animum admittant. Cujus generis ſunt iſta: SIBI PRECIVM VIRTVTEM ESSE: EAM VIRI BONI FINEM ESSE. NOMEN MAGNVM SINE INVIDIA NON ESSE. ASINOS NONNVNQVAM CÆTERIS PRÆFERRI: POSSE FIERI VT SVMMA PENES ISTOS SIT POTESTAS. ANIMAL VBIQVE OBVIVM ESSE ASINVM. Atque eo euenit plerunque, vt ſi cuiquam, licet die medio aut in Senatu, tale animal occurrat aut ad dignitatem euehatur, loco cedant, aut Rempublicam, qui eam moderantur, eruditi calamum abijciant, neque minus conſternentur, quam Romani, cum Rex Pyrrrhus bello Tarentino, elephantis primum, aut Scytharum equi, cum Darius aſinis aduerſum eos aciem inſtruxit.

Flor. l. 1. c. 18. Plut. Pyrrho. alij. Herodot. lib. 4.

ſtruxit. Qui ſi aliquid legiſſent, ſaltem ſcirent, inter bona omina occurſum olim aſini fuiſſe. Apud Græcos quidem certe, vel vocabuli ipſius cauſa, etiam in ſomnijs conſpectum, fauſta omnia denuntiaſſe. Neque vllum memini augurium ex veteri memoria plus cuiquam boni, quam Auguſto, Mario, ac Alexandro, aſini occurſum portendiſſe: ita ſingulis euentus optimos ac optatiſſimos in rebus maximis denuntiauit. Et ab omni tempore vix quenquam reperiri credo, qui non magis aſini occurſum quam leonis optet; quanquam regis animalium ac principis. Quanto autem melius qui militari ſtudio atque arte equeſtri vulgo imbuuntur. Primo enim omnium monentur, ferox animal eſſe equum, cum quo poſtmodo rem illis fore. quem tractare ex arte & caſtigare diſcunt. Cui rei ligneos Romani hyeme ſub tecto; vbi frigus remiſiſſet, vel in campo vel ſub aëre habebant: quos inermes primo, mox armati conſcendebant. tanta cura, vt a dextris modo, modo a ſiniſtris inſilirent. Credo, vt in bello, ſuo ſimul ac hoſtili, vt fors ferret, vterentur. Quod ſi pariter in aſinis nunc vſitatum eſſet,

Ariſtoph. Auib. Artemid. lib. 2. cap. 12.

æquius, ni fallor, res humanæ agerent. neque, quod fit vulgo, ad conſpectum primum aut occurſum animalis huius in Republica, aut vbi literarum laus ſpectatur, animi jacerent. quod fit, quia aſinis aut vti, aut habere eos inſuper non diſcunt. qui frequentiores ſunt quam equi, nec minorem animum in vita poſcunt. Et quam inter ſuos artem credimus exercuiſſe Socratem? qui nec equis vnquam vſus eſt, & inter aſinos ætatem egit. Vnam equidem hanc credo; quomodo vtendum ijs eſſet. Vnde & conuiciolo a quodam ejus generis aſperſus, admirante altero quod nihil reſpondiſſet, Et quid ſi me calce aſinus læſiſſet, inquit? Atque hæc ſumma fere eſt eorum quæ de illo Xenophon ac Plato tradiderunt. Nam quemadmodum * Telemachus, quod equis apta ſatis Itache non eſſet, aliud agebat: ita Socrates ac ſapientum quisque, eas, quibus ſibi opus fore in vita crederent, omiſſis reliquis, exercuerunt. Neque de te dubito, quin ſi te, ſi hic rationem, ex præſcripto Stoicorum, in conſilium adhibeas, ſi antiquitatem, ſi ætatem noſtram ad hanc exigas, morbo tuo, qui nunc grauis tibi, alijs moleſtus eſt, facillime mederi poſſis.

* Iliad. 4.

Magnas

Magnas animas in Academijs relinqui doles. Et hoc tamen solet fieri. Asinos de ijs judicare doles. Et hoc tamen solet fieri. Eosdem aliis præferri aut ad magistratus euehi, cum aliorum tædio, mærore autem tuo ac molestia, inculcas. Etiam hoc solet fieri. Quod si idem vel de cane dicas vel de boue, monstrum ac prodigium fatebor. Et hoc nunquam solet fieri. Tantum inter hos & asinos discrimen est. Vt nunc publica omittam, quoties nonnulla mecum cogito quę summis nostra tempestate viris euenire solent, impetrare a me vix possum quin exclamem, Solos asinos beatos esse: solos enim judicare nec judicium subire. nihil enim scribunt & scribentibus præfigunt legem. Vnde & facetissime Anacharsis, Mirum sibi populum videri, in quo sapientes quæ dicenda sunt proponant, imperiti judicent. Hi sunt, qui accusant alios quod nihil, alios quod pauca, alios quod multa, alios quod friuola ac nulli rei, alios, quod aliena edant, hi sunt, qui de fama aliorum & ingenio cognoscunt. tantum, quia nulli rationem reddit, nullum se superiorem asinus agnoscit. Hi sunt, qui eâdem sæpe in trutina cum magistello aliquo aut pædagogo

gogo

gogo magnam ac ardentem indolem committunt, neque raro & postponunt. Quibus alij accedunt.vt opinio multorum fiat qui vnius stupor est. Quare,cum id quauis tempestate quouis loco vsitatum esse constet, vt in regno, in paucorum pariter & populari forma, vt in purpura, in toga, in lacerna denique ac in sago, æque ac in disciplinis, asini reperiantur, & hos reliquis præferri omnium querelæ temporum, nostrorum quoque experientia testetur, quid jam superesse, o noster, censes, nisi vt, quod emendari nequit, fortiter feramus? ipsi forsan pars eorum quos miramur aut contemnimus. Quanquam, quod Respublicas nunc cogitas ac voluis, mihi credas velim, minimos nos esse qui in chartis aliquantum deliramus, & aut versum male syllabis instruimus, vt pedem trahat: aut scriptorem aliquem non recte emendamus, vt in vitio permaneat: aut de rebus ac principibus Romanis vel Pelasgis, publice aliquid narramus: aut Respublicas ex voto ac virtutis norma, vel formamus vel effingimus: per quoduis denique eruditionis genus, tuti ac tranquilli animum versamus. Majores sunt, qui, postquam regna tota, totas dorso admi-

admiſerunt ciuitates, eas aut excutiunt aut turpiter demittunt. Quanquam, vt de me hoc addam, vnum malim, qui Rempublicam ex vſu nullis literis imbutus tractat, quam trecentos, qui ex libris faſtum aut ex atra bile inepti arum morbos contraxerunt. qui non aliter quam aſinus cum lyra, aut cercopithecus ſine cauda, riſu, vt feſtiue Flaccus loqui ſolet, plebem quatiunt. Et quæ tibi, optime adoleſcentum, quæ hic vita manet?

Per inſidias iter eſt ac terga ferarum.

Vtque viam teneas nulloque errore traharis, callide loquendum, callide circumſpectandum erit. quæ ab indole ac candore iſto aliena noui. Ac qui nunc injuriæ nonnihil tibi credis fieri qui nondum admittaris, vbi propius acceſſeris, vmbraticos intelliges haberi qui hæc ferre nondum didicerunt. veteranis enim illis ac in rebus diu exercitatis, ſicut latus aſino ad plagas, ita animum ad contumelias induruiſſe. Videbis quoque, recuſandum callidè quod petis, ne aut nimium aperta cuiuis pateat, aut penitus diſſimulata nihil impetret ambitio. Non enim ſolis, ne quid erres, qui recuſant, dignitates tempeſta-

te noſtra

te noſtra ingerantur. Quanquam ſæpe ad pertentandas voluntates multum prodeſt dubitatio. Interim rideri eos ſenties, qui ſimulare neſciunt cum opus eſt: rideri rurſus eos, qui diſſimulare neſciunt quod ſimulent. Et hos maxime rideri. Larua enim opus eſt, ne quiuis videat quid agas. & hæc ipſa riſum mouet ſapientioribus, ſi videatur. Callide condenda eſſe odia, & tanquam è profunda penuaria, cum vſus fert, promenda. vultus ſpeciem aduerſum animi ſententiam inſtituendam eſſe, ne pelluceant arcana: quæ patere præſtat quam non penitus celari; apud populum præſertim qui ſimplicitatem ſibi vindicat. Maxima cum arte blandiendum, ne id ſentiat qui palpo tangitur: & cum arte, neque minimo cum ſumptu, dona clam ſpargenda eſſe. aduerſus quæ nec probitatem pauperis nec eruditi vel tantillum poſſe ſero animum aduertes. Etiam cum arte, vt præclare Plato tuus in Phædone loquitur, credendum eſſe ſingulis. Ac nunc metuo, ne aliquando tibi id eueniat, quod alijs, quos ad Rempublicam ab illis ſtudijs tranſiſſe noui. Vt initio, qui candor eſt Muſarum, credant omnibus: mox decepti aliquoties ab ijs quos ex animo ac

mo ac prorsus velle sibi ante existimabant, subito odisse, non hos tantum, sed & homines incipiant. Ac sic omnes vitent, omnibus abstineant. Quo fit, vt nec hilum postea procedant, ac latere denuo incipiant. Quid si autem in seditionem homo simplex incidas aut factionem? Et quid si in eos, qui communi diuidundo aut prædando gnauiter incumbunt? Tales enim, quanquam solis sibi student, neque quicquam tam sectantur quam vt plusculum de præda ferant, multo tamen æquius participem quam innocentem ferunt. Et vt lucrum istos, ita odium aut risus hos consequitur: infelices ac de puteo Æsopi asinos. Sed præcipue dolebis, cum præferri eos senties de quibus conqueri plerunque soles. Qui, vt feram canis, ita pulchras animas, vestigijs vbique colligunt ac persequuntur. Videbis, qui virtutes aliquot ex Aristotele aut antiquo aliquo glossario nunc didicisti, omnes simul ad prudentiam flectendas esse. Quæ si alibi aberrat, neque cæteras neque ipsa se tueri potest. Etiam absolui pro successu quemque aut damnari. quæ profecto formula, cum admodum vulgaris videatur, summos quoque principes ac proceres involuit. Nam

Vide Tertull. lib. 4. advers. Marc.

quod tu fortasse spiritus nunc sumis, quia aut vim masculam Thucydidis, aut strictam Taciti prudentiam, aut cæterorum, qui vel Græce extant vel Latine, genium ac venustatem penetras, aut in oratoria nonnihil profecisti, adde & nodos juris optime expedire didicisti; vide ne non vllus istis omnibus sit locus, vbi non scientia ac eruditio, qua semper abundatis, sed prudentia ac singulorum, quæ dicuntur, applicatio desideratur. Neque enim, vt vos eruditi consueuistis, mutuum hic muli. & mulorum patres nulla vitæ hic aut ratio aut dignitas excludit. Cui rei equidem vix possum, quin fabellam, quam ex sene quodam, qui ad sapientiam Æsopi ordinare cuncta ac disponere solebat, audiuisse memini, apponam. Ferunt, cum de regno animalia certarent, pluribus suffragijs leonem cæteris ac asinum prælatos. In leone vigor mentis ac alacritas, in asino maturitas, modestia, ac cætera, diuersa omnia, placebant. neque quisquam dubitabat, quin, si hominum judicio res ageretur, plures pro se asinus haberet. Quod cum intelligeret, celeritate præuertendum rei tantæ ratus, ex vulpeculæ consilio, absente illo ac deliberante, rem confecit. Asinus,

Asinus, quod candidatis nostris euenire solet, sero, &, quod vulgo dicitur, post festum venit.

Ex illo Corydon, Corydon est tempore nobis.

Leo inter animalia ex dignitate potestatem tenet: asinus supremum inter homines tuetur locum. Cujus rei infinita prope singulis diebus documenta, vnus præstat. Quæ ignari rerum admirantur: qui prudentiores sunt, cum risu, quanquam aliquo cum damno, facile transmittunt. Nam quod aiunt, non imperio sed seruituti animal hoc natum esse; ejus quoque, nisi fallor, rei in hominibus præsidium habemus. Nam quo ista tam inepta atque insulsa? Credo, quia soli seruitutem homines ignorant. Et quid illis agas, qui sub principe stolato viuunt, quibus vxor domi est porrisculus? Aut quid illis, qui ad aliorum viuunt nutum: qui perpetuo hoc saxum voluunt? Mihi quidem asini ac tales minimo videntur interesse. Quid tot populis, tot vrbibus, quæ fœdam ac degenerem aut hodie aut olim dilexerunt seruitutem. Ac illustre est inprimis quod de Lydis veteres commemorant. Gentem olim bellicosam, postquam victi essent, a virtute ad artes histrionias ac lenocinia traductos,

 sponte

ſponte in ſeruitutem deflexiſſe. Quos vt omittamus, quot vel hac ætate vel parentum extiterunt, qui, cum imperare poſſent, alijs ſeruire mallent; tantum quod ad ſeruitutem eſſent nati? Inter omnes olim gentes locum principem Iudæi tenuerunt; regno & antiquitate etiam ante iſtos. At præclari iſti, cum æquali jure agitarent, ne non regem impetrarent, etiam tyrannum, Deo id monente, libertati prætulerunt. Ac non ſine cauſa eueniſſe puto, vt Rex, qui tum quærebatur, aſinas parentis ſui tam ſollicite inueſtigaret, ac mox inueniret. Tales enim erant quibus imperator quærebatur. Vbi, vt jam ante in maximis principibus, augurium ſummarum rerum aſinos habemus. Conſtat, nulla magis quam Demoſthenis ætate floruiſſe Græcos. At quam gentem!· cui nihil ſimile aut natura finxit vnquam aut abſoluit ſapientia. Vt omittam, eo tempore præcipuum ingeniorum ibi extitiſſe tum prouentum. quæ vt ante ad maturitatem haud dum penitus peruenerant, ſic continuo poſt illud defecerunt. Ea tamen tempeſtate, meros ſolidosque aſinos fuiſſe conſtat. qui cum vniuerſo imperare poſſent omnes, cum id vellent

Sam.l. 1. c.9.

lent ſinguli, in ſeruitutem omnes inciderunt. Quantos autem Theſſalos fuiſſe oportet ac Thebanos, qui neglectis ciuibus quos metuebant, belli ſummam in Philippum, hoc agentem, transtulêre! quo externæ dominationi quam in ſuis metuebant, acceſſerunt. Quantos autem aſinos Spartanos. qui ad libertatem nati, quam tot annos pulchre animo ac legibus defenderant,

vno verbo victi quam cito,

quem auxilio venturum, ſtulte, addicenti id, credebant, euerſorem paulo poſt ſenſerunt. Ne Bœotios hic tangam; tanto odio Phocenſium ardentes, vt obliti cladium ſuarum, interire quam non perdere eos præoptarent. Et Athenienſes, qui tam ſero ſe Thebanis jungerent, vt ſimul intelligerent quid poſſent, & jam victi eſſent. Quo hoc aſſecuti ſunt, ut qui Macedonem, quamdiu concordes agerent, inſectarentur, vbi diſſentirent, contra æmulos accitum ſubito adverſus omnes viribus inualuiſſe ſero perſentirent. Atque is Philippus, cum diu equis fruſtra ac ęquitibus in bello eſſet vſus, tandem aſinos pręferre cœpit. Quæ res magnum illud vafro principi oraculum expreſſit: Omnem ciuitatem

tem quæ onuſtum auro aſinum admittit, expugnari poſſe. Cujus dicti vis e ſinu Rerumpublicarum & experientia, non a ſcholaſticis ingeniis petenda eſt. Illud certum eſt, nihil iſta ad Bucephalum. Cui, quod poſtremum eſt in aſino, ſcriptores tribuunt, quod, cum Rex aſcenderet, ſubmittens ſponte genu, dominum exciperet. Conſtat laude armorum gentem nullam ante Pop. Rom. poſt vllius ſæculi memoriam fuiſſe. Illud quoque conſtat, ab Auguſti principatu ad Traiani, maximum ac potentiſſimum fuiſſe. Et hęc certe adulta ejus ætas eſt. Eo tamen tempore, vno aliquo excepto, qui cum ſumma poteſtate ſolus imperaret, aſinos fuiſſe cæteros, quis dubitat? Nam ſi proprium eſt aſinorum, quiduis quod imponitur non modo ferre, ſed & patienter bajulare, admirabor, ſi terrarum orbis plures vnquam aut majores tulit. Neque video, qua ratione excuſari Naſo poſſit, quod, cum omnes ab antiquo Chao ad ætatem ſuam transmutationes perſecutus eſſet, rem mirificam præſtare ſe exiſtimauit, quod ad Dictatorem Cæſarem ejusque transformationem, opus deduxiſſet. In qua, tanquam ſummo rerum Romanarum ſpatio, ſubſiſtit. Vt ex-

trema omnium ſit iſta, CÆSAR IVLIVS IN DEVM. Quaſi non hac multo veriorem præterierit, ROMANVS POPVLVS IN ASINVM. Qui hunc ipſum, re & verbis (ita enim dici voluit) nepotem Veneris, nulla alia de cauſa, niſi quod tyrannidem invexit, ex ingenio alterius tyranni, qui hoc commode ex cogitarat, cælo conſecrauit. quæ & longe major & poëta fuit dignior. Neque intelligebant miſeri Romulidæ, nullum majus eſſe vinculum ac magis aſininum, quam religionis velum, non quæ ſimplex eſt ac vera, ſed quæ Reipublicæ ac ſtatus cauſa, qui in ciuitate obtinet, excogitatur. Quod Romanis ab initio fuiſſe curæ, pro comperto prudentiſſimus quiſque habet, ac non ſine cauſa graviter a S. Auguſtino inculcatur. Qua tum machina ac arte princeps callidiſſimus effecit, vt qui patrem ſuum de tyrannide ſuſpectum jugulaſſent, jam ſublatum, huic confirmandæ adorarent, vtque ſimul & de ſe, & de eo qui tum obtinebat ſtatu, quod præcipuum regnandi inſtrumentum eſſe nemo neſcit, optime ſentirent. In quas partes cœlum cum aſtrologis jam pontifex pertraxit. Qui, ex Græcæ adulationis more, qui capillos

In lib. De Ciuit. Dei.

Vide Catulli Eleg. De Coma Berenices, & Cononis artificio. quoque Principum, cum esurirent, inter astra pridem obseruassent, nescio quod Cæsaris defuncti sydus lepide excogitarunt. Quod ad illustrandam hujus quidem gloriam, vt recte a veteribus notatur, pertinere hi volebant, *ipse* autem *Seru. ad 9. Eclog.* *animam parentis sui esse voluit, eique in Capitolio statuam, super caput auream habentem stellam, posuit. cujus basi* CAESARI HEMITHEO *inscriptum fuit.* Quas ineptias, cum alijs prodigijs, scriptores, vanitatis histriones ac tyrannidis artifices, mirifice extulerunt. quos huc liberalitate callida Mæcenas (quod quam pauci hodie pro libertate præstant!) si quis eo tempore politicarum rerum gnarus, ac, vt autor, sic præcipuus formator Principatus, vt momentum dominationi ab opinione populari adderet, facillime pertraxit. Mihi quidem, qui in nummis ac eorum ectypis, non semel astrum hoc, aut potius Cometen, diligen- *Vide Nummum, apud Vicum, Goltzium, alios. Seru. ibid. ex Babio Macro.* ter contemplatus sum, Cauda Asini videtur. quæ posteriore sui parte, qua comata maxime est & densa, vni radio annexa est. Nec Vulcanium aruspicem errasse existimo, qui ad noni finem sæculi ac decimi ingressum, pertinere eum credidit. quo, extincta libertate, Pop. Romanus, olim

olim caput orbis, tum, quod capiti quam maxime est contrarium, virtutes asini ac formam, seu fatali rerum ac præcipue imperiorum motu, siue irâ Deûm, sponte assumpsit. Primus, vt est apud Plinium, horribile hoc arcanum cœli ipse Augustus vidit. vulgo autem cætera, vt ibi dicitur, permisit. Quod cum lego, fieri vix potest, quin de Tranione cogitem: qui cornicem & vulturios, ac nescio quas nugas quas gerebat ipse, in pariete, cum nusquam ibi essent, domino demonstrat. *Lib. 11. c. 25.*

Viden' pictum vbi ludificatur cornix vna volturios duos? *Plaut. Mostell. Sce. Melius.*
Cornix astat: ea volturios duo vicissim vellicat.
Quæso huc ad me specta, cornicem vt conspicere possies.
Iam vides? THEV. profecto nullam equidem illic cornicem intuor.

Ac ingenue Theuropides, longeque aliter quam populus Romanus. qui, si in pariete cometam aut in cælo boues aliquot aut asinos volantes primus conspexisset Cæsar, protinus assensum cum seruili ac ridicula interpretatione præbuisset.

Bruta enim res est seruitus ac sine sensu: quem lethargum appellare possis. Ac nobis quidem fixum est ac sedet, nisi huic operi fatalis dies ac supremus interueniat, vnum senectuti nostræ reseruare opus. In quo, non ineptas illas ac poëtis decantatas, sed illustres ac insignes Rerumpublicarum transformationes, cum earum causis, designare est animus. ac inprimis, quonam modo Sparta ac Athenæ, tum Romani, quibus princeps hic debetur locus, hominem in asinum exuerint. Tanta enim populi istius ac tam incredibilis simplicitas ac stupor, tanta ac tam exquisita fuit in ferenda seruitute patientia, vt cum primo omnium a Sylla, mox a Cæsare elusus esset, nihilo tamen minus tertium admiserit vectorem. qui, mutato tantum Dictatoris nomine cum specioso principis, quocunque vellet, gentem nunquam vsque ad tempus illud bello victam, auribus pertraxit. Neque secus quam si vnus ille agaso, cæteri, vt erant, asini fuissent, consulem se ferens, & ad plebem, scilicet, tuendam, tribunicio contentum jure, *vbi militem donis, populum annona, cunctos dulcedine ocij pellexit, insurgere paulatim* (in asinorum, nempe, terga,

Tac. Annal. l.

munia

munia Senatus, magiſtratuum, legum, in ſe trahere, nullo aduerſante. A ſimplicitate quidem pueri laudantur, magis vero aſini: prope tamen ſupra iſtos hac excelluiſſe Pop. Romarum reor: quem plerique, non diſſimiles, tantopere miramur. Quippe Auguſtus, de quo ante, cum nominibus non aliter quam talis luderet, ac nunc nomen principis, quod in Senatu libertatis præſide ac ſequeſtro, ea adhuc ſalua & incolumi obtinuiſſe non neſciret, lepide aſſumeret, nunc plebeiam ideoque ſacroſanctam tribunorum poteſtatem; ne a principe ad populum; nunc pontificatum, ne ab ejus majeſtate ad Deos & religionem quiſquam provocaret, callide occuparet; ſolus Romuli nepotes bubalorum inſtar naribus ductauit. Quo vt ſenſim iret, in triumviratum facile conſenſit: gnarus, nihil tuto pariter ac ſubito mutari. Tum, qui multum poſſunt, melius occaſione aut ſuis ſibi vitijs quam armis amoueri. cæteros, qui aut virtute aut opibus aut dignitate metuendi eſſent, minus autem poſſent, melius proſcriptione tolli. Inter quos & eum, cui omnia debebat, Marcum Tullium, Antonio conceſſit: ne aut libertatis, credo,

pro Republica exactor grauis,aut priuatæ exprobrator gratiæ extaret. quam nonnulli,cum excedit modum, odio aut bene meriti exitio extinguunt. Facti ſane indignitatem, etiam Velleius, quanquam ſummus adulator Cæſarum,profeſſus eſt. Duo igitur cum poteſtati ejus adhuc muli,ſatis ſtolidi, Antonius ac Lepidus obſtarent, qui inuidia proſcriptionis laborarent, cuius ſibi vſum ac emolumentum vafer ille reſeruarat, alter, cum a mane primo ad occaſum ſolem helluaret, & in rebus nihili non parum occupatus, nugas ageret,

Sinuque amicam recipiens frigidam caldo,
Columbatimque labra conſerens labro,

jam Octauiæ oblitus, in ſcortillo peregrino deperiret, alter, legionum aliquot fiducia inepte ſe efferret, ille quidem cæſus, hic ſine vllo apparatu in perpetuum Circeios relegatus eſt. Quibus jam e medio ſublatis, nihil magnum adeo aut graue fuit, quod non reliqui geſtarent, aut non ipſe auderet. Adeo,vt, quæcunque adhuc triumuir decreuiſſet, vnico decreto princeps abrogaret. Neque minus tamen adhuc ludere, ac hærere in ſpeciem, ac poteſtatem recuſare, ac vix ad de-

ad decennium, ſed ægre, perſuaderi. quo elapſo, in quinquennium, eoque iterum, in alterum, rurſuſque in decennium, poſtremo & in alterum, cum ſolus omnia jam poſſet, prorogare ſibi. Donec tot decennijs elapſis, ſerio abire ſe ac mori ſenſit. De quo certus, vera ac jocoſa voce aſtantibus illuſit, percunctatus, Ecquid vitæ mimum ſatis commode egiſſet. Neque quiſquam fuit, qui vel eo ſaltem tempore, quo jam perſonam cum choragio deponeret nec vltra cuiquam metuendus eſſet, lepide roganti lepide reponeret, Suet. Aug. c. 99.

Epol, Syriſce, te curaſti molliter,
Lautéque munus adminiſtraſti tuum.
Abi.

Cæterum cum libertate fructum ejus maximum, feſtiuitatem quoque amiſerant. Infeliciores quam vel Stichus aliquis vel Dama. quibus ex Saturni legibus, Decembri ſaltem argutari aliquid præfiſcine in dominos concedebatur, aut vertigo vna libertatem conferebat. Et proſpectum erat, vt in poteſtatem proximi hæredis, tanquam aſini, tranſirent. nam de ſucceſſore cautum erat. quod & cæteri mox imitati ſunt. Ne de

liber-

libertatē aut quiſquam cogitaret, aut cum ea nomen Cæſarum in ludum ac ludibrium, vt inquit ſcriptor prudentiſſimus, abiret. Nam qui vni haud inuiti ſingula initio conceſſerant, vbi omnibus jam cuncta, quæ aduerſus vnum aut complures qui æqualitatem exuunt, opponi ſolent in Republica, adempta eſſe animum aduerterent, tanquam aſini, illuſi ac decepti

ratione ruentis acerui,

Hæc eſt vafra illa ars in Repub. quæ παρὰ τὸ μικρὸν dicitur ab Ariſtotele.

attoniti aſtabant. quod viderent, præter expectationem ſuam, penes vnum dominationis vniuerſæ vires pariter & frænum eſſe: quam vnius poteſtatem eſſe non intelligebant niſi cum ſeruirent. De qua ne tum quiſquam dubitaret, vt plerunque in comœdia ſatellites, ita nouem hic prætoriæ cohortes ſequebantur; e militia in vrbem pulchro artificio translatæ. Sine queîs, errore prorſus puerili, C. Cæſar curiam acceſſerat: oblitus, poteſtatem quæ æqualitatem tollit, vt ſit conſtans, armis muniendam eſſe. ac ſi deſint homines, exemplo Mithridatis, adhibendos canes potius quam nullos. Et hic Syllæ quod neſciret literas objecit. Porro eſt in aſino pars non ignobilis quam caudam vocant. Eam in

hoc

hoc Romuli jumento aliquot euellere conati fuerant. Qui cum frustra essent, vnus iste, non in gentem magis Iuliam quam seruitutem Populi Romani adoptatus, siue * ad Bubula, siue ad Asinina, quæ vbique posteà inuênit, natus capita, in omni vitâ, suum illud canticum, FESTINA LENTE, vsurpare solitus, cum ex ea pilum vnum, ac mox vnum, totiesque vnum demeret, paulatim omnes dempsit. Vt Quiritum quisque, eques pariter ac pedes, qui Rempublicam tenerent, calui ea parte starent quæ aperta risum mouet. Quod spectaculum tot asinorum, longe vafro principi jucundius fuisse reor, quam camelopardalin aut album elephantum, quos quotidie Senatui ac plebi in solatium amissæ libertatis exhibebat. Neque aliud spectaculum in mentem morienti venit, cum de mimo ex amicis scire vellet. Quem sic egit, vt in eo primas simul ac postremas sustineret. reliqui id essent quod Simalio ac Donax: quorum nomina in scena recitantur, vox desideratur. Qui sollicite interea ac magno opere, qua voce salutandus sibi esset, consultabant. Alij enim Romulum, Augustum alij dicendum judicabant.

* Sueton. Aug. c. 5.

Quod,vt rebus ſuis congruum, in hac comœdia admiſit. Nam augurio auguſto poteſtatem ſuam auxit, donec, non perpetuus Dictator modo, ſed Magiſter ſimul, non, vt ante quidam, Equitum, ſed Aſinorum eſſet. Qui, ne quid deeſſet ad ſtuporem, legibus aſtrictum, legibus ſoluerunt. Ita enim factum, vt paulatim leges fierent quæ vellet. Quo contentus, limites imperij proferre, vt cæteri, neglexit. Et feſtiue quidem multa Cæſar Iulius. Vt cum jus comitiorum ſic cum populo diuiſit, vt Æſopi leo prædam, quam venando pariter pepererat cum aſino. E quo, niſi ſtipites fuiſſent omnium quos vlla tulit ætas maximi, de mutatione aliquid ſuboluiſſet. Quanquam admodum prudenter, quod creationem Conſulum Senatui ac ſibi reſeruauit. Quale & illud lepidiſſimum, quod cum vno inter arma equo, pedibus propemodum humanis, vteretur, reliquos, atq; inter eos etiam collegas, aſinorum loco habuit. Quorum princeps fuit Bibulus. qui cum nullum ſibi locum, quamuis conſul eſſet, ſupereſſe in Republica videret, quoties autoritate opprimi ſe ſenſit, quia aliud non poſſet, ferias obnunciari per lictores juſſit. Quamquam non

Sueton. Iul. c. 20.

non evasit, quin festiuam cauillandi lepidis hominibus materiam præberet. vt, cum aliquid testandi gratia signarent, non, vt vulgo, CÆSARE ET BIBVLO, sed IVLIO ET CÆSARE COSS. id actum scriberent. Atque hinc illud,

Non Bibulo quicquam nuper sed Cæsare factum est,
Nam Bibulo fieri Consule nil memini.

Quippe in alijs sic festinauit, ut in castris suum illud, *Veni, Vidi, Vici,* canere adhuc, non Rempublicam tractare, videretur. Hinc continuati magistratus, & inprimis consulatus, hinc prætoribus præfecti substituti, hinc postremo dictaturæ jus perpetuum. cum successor eius, nihil festinando, nihil tamen quod in rem putaret, omittendo, seruitutem non inuexerit, vt ille, sed fundarit, & quos homines inuênit, successori suo asinos tradiderit. Tanta libertatis internecione, ac alterius progressu, vt Tiberius, tam fœdam aut miratus aut pertæsus, natos esse ad seruitutem exclamaret. Plane vt Plautinus ille, qui

muliones mulos clitellarios Mostell.
Habent, ego, inquit, *homines habeo clitellarios.*
Magni sunt oneris, quicquid imponas vehunt.

Vt mihi quidem cæteri scriptores, gesta homi-

num aut populorum, Tacitus cum ſuis, aſinorum adamuſſim depinxiſſe videatur. Quam & cauſam reor cur tantopere iſto ſemper delectatus ſim. Nam vt iſti, non clitellas tantum magno animo & onera geſtare ſolent, ſed vectores patienter ſequi, ita Pop. Rom. quem deſcripſit, in quamcunque partem a Tiberijs, Caligulis, Neronibus, ac alijs id genus monſtris, duceretur, vltro etiam ſubſequebatur. Vt jam luſus iis eſſet aut faſtidium in quorum poteſtate erat. Nulli tamen magis quam Tiberio. Ac in multis huius viri, vix eſt riſum equidem vt teneam. Vel cum idem ille, antiquitatis, ſi Dis placet, tenaciſſimus, interpretatione noua legum ſingulos euertit, neque quicquam eminere in principatu patitur: vel cum ſpecies honorum texit quas erepta libertate miſeris objiciat: vel cum denique in Senatu, quem tot miſerum ludebat modis, verbum Græcum, temere agenti aliud elapſum, ne quid præter dignitatem Pop. Rom. ac Senatus ageret, excuſat: nec excuſat ſeruitutem, quam jam totam miſeri admiſerant. Nihil magis tamen nos oblectat, quam cum impetrata tribunicia pro Druſo poteſta-

testate, hoc est, post ademptam libertatem eius quoque spe erepta, Græculorum de asylo controuersias dijudicandas patribus permittit. Qui, quid aliud quam asini togati, longas fabularum ad arbitrium Græcorum series ac logos cognoscebant? Nam Tiberium, videlicet, tangebat, quo in loco vel Diana vel Apollo essent geniti: Ephesine an in Delo Dijs Nixijs Latona supplicasset: quæ Senatui tum accurate disquirenda permittebat. Quasi nihil eo tempore esset quod curarent, aut abunde jam prospectum esset vt perpetuo seruirent. Ad Romanam maiestatem, scilicet, intererat, Leucophryne vnde dicta esset, ac quod jus haberet: hæc an Persica plus posset: quæ in Cypro Venus (erant enim plures) præferenda esset. Cum interea ab augustissimo terrarum ordine, a conscriptis in Senatum Patribus (qui miserrimi, non secus ac si pariter libertas restituta sibi restituta populo fuisset, gratulari sibi ac gestire) hæc cum gaudio acciperentur.

Magnaque, inquit summus autor, *eius diei species fuit, quo Senatus maiorum beneficia, sociorum pacta, Regum etiam, qui ante vim Romanam valuerant, decreta, ipsorumque numinum religiones* *Tacitus lib. Annal. 3.*

 intro-

introſpexit: libero, vt quondam, quid firmaret mutaretue.

Tam vbique pauci ſunt, qui ſuperſtitionem pro religione imperitis, cæteris regnandi inſtrumentum eſſe ſciant. Ac cum eſſent tales, ne hoc quidem penetrabant, ſolos eo tempore felices eſſe, qui aut eſſent aſini aut viderentur: maximum arcanum ſub tyrannis. Atque inprimis iſto: cuius artes nemo euadebat, niſi qui non intelligeret: aut, quod erat proximum, non videretur; ſub quo nemo emergebat, niſi qui ſub aſino lateret. Nam ex alijs pleriſque, quidam aut feroces aut præfracti eſſe, quidam, quod non minus capitale erat, palam adulari. Quæ res aliquot euertit. Inter cæteros & Gallionem. qui cum modum adulationis ſub Tiberio non didiciſſet, neque cogitaret, quod non minus pauci hodie in aulis norunt, ſi quis imperite principi palpetur, metuendum eſſe ne recalcitrare ſciat; primo curia, deinde Italia exactus eſt. Ac inſtillat vetus quidam, Vbi leonina deficit, vulpinam aſſuendam eſſe. Quanto autem melius prudentiuſque, ſub tyranno aſininam addidiſſet. Niſi quod hic exquiſito opus eſt ingenio. Quo pruden-

Tac. lib. 6.

denter ſub Tarquinio rem geſſit Brutus. Nam, Tiberio regnante, quos aut nimiæ virtutis aut improbitatis circumſtabat fama, cum illuſtribus ac opulentis, maieſtatis protinus tangebat ſica. Ijs autem qui prudentiores eſſent, cum vulpina ſub tam vafro principe haud prodeſſet, dignitates aſinina conferebat. (quod ne ſcriptor quidem Florentinus annotauit.) qua tum ſola contra delatores ac inuidiam armati, ſponte ac ſenes diſcedebant. Inter quos Camillus fuit, vir haud minus callidus quam fortis. cui triumphalia tum Patres, (inquit magnus ſcriptor) contulerunt. Et impune quidem, quod bellorum expers habebatur. Talis enim voluit haberi. Neque multo ſecus triumphale decus, conſulatum item ac prouincias, a principe Sabinus impetrauit: nulla arte aut eximia virtute, ſed quod par negotijs nec vltra eſſet. aut, quod daret operam, vt talis videretur. quales nec virtutem iactant, nec ab ea metuuntur. Cuius generis & Galba fuit: qui prudenter in deſidiem ſegnitiemque ſub Nerone ſe conuertit. Contra Corbulo, vir grauis ac ſeuerus, ſed qui parum callide virtutes occultaret, imperante Claudio, qui nihil penetrabat, in ſuſpicio-

Tac. lib. 2. Annal.

Tac. lib. 6. Annal.

Id. lib. 11.

cionem apud æmulos incurrit. qui, *formidolosum paci, virum insignem, & ignauo prægrauem principi* aiebant. Et plerique e cæteris qui hoc non didicissent, cum miseria ac sordibus conflictabantur, aut suspicioni principum tum anima tum opibus litabant. Quos commiseratione dignos credas, nisi seruitutem perdite amassent, nisi libertatem toties oblatam dimisissent, aut ne respexissent quidem. Vt cum, auspicante imperium Caligula, quo tetrius immaniusque monstrum nulla vidit ætas, tribus, ac ne totis quidem, mensibus, ad centum sexaginta victimarum millia præ gaudio mactata sunt. Et cum tales asini ac tanti in togata gente, domina terrarum, extiterunt, vt in morbo eius depugnarent quidam, quidam & pro principis salute caput titulo proposito vouerent. Qui, vt gratus esset, multos paulo post *honesti ordinis, deformatos prius stigmatum notis, ad metalla & munitiones viarum, aut ad bestias, condemnauit.* aut postremo, *bestiarum more in cauea quadrupedes coërcuit:* præter reliquos, quos *serra medios dissecuit.* Ad quæ minimus ex asinorum gente suffecisset. Fœdiora enim prætermitto, ac inprimis, quod Senatus, paulo ante vis

Sueton. Cal. c. 14.

Sueton. Cal. c. 27.

vis imperij cum populo ac columen, nunc *occurrere togatus venienti, nunc cœnanti, vel ad pedes, vel ad pluteum*, adsistere coactus est. Quid, cum hoc sublato, nemo digitum pro libertate mouit? quanquam Cæsarum memoriam ac templa, abolenda censuissent. Quo quid fuerat facilius, cum & animandus & quærendus esset imperator nouus. qui, non imperandi modo, sed viuendi quoque spem, conclusus in solario, jam pridem fatis, stolidissimus mortalium, transcripserat. quem cum Ostiam profectum, ex insidijs sublatum credidissent, tanto animi dolore, tanto libertatis jam oblatæ metu, consternatos ferunt, *vt & militem, vt proditorem, & Senatum, quasi parricidam, accusarent.* Et quis asinus, quæ bellua, Sueton. Claud.

ruptis

Cum semel effûgit, reddit se praua catenis?

Quid? cum jam exhausta post Neronem stirpe Cæsarum, in Hispania allectus est

Parcus, seuerus, ac veternosus senex,

credas aliud quam asininum huius populi fuisse fatum? Nam quis vltra Deos quos fecerunt hæc tam ludrica extendat? Adeo, vt, cum alios, tum illum de quo paulo ante egimus, teste matre,

Sueton. Claud. c. 3. propria, *portentum hominis, nec absolutum a natura, sed vix inchoatum*, omnium quicunque non regnarunt modo, sed vixerunt vsquam, stolidissimum, postquam diu constanter admodum tulissent, cœlo darent. Credo, vt in locum Iouis, vetuli illius ac edentruli jam pridem, nouum hunc Tonantem consecrarent. Aut vt populus, terrarum paulo ante princeps, principem telluris asinum, quo maior nunquam fuit, nulla alia de causa nisi quod sub eo onera gestasset, sacerdotibus ac aris coluisse diceretur. tam a libertate auersum, vt cui tum seruirent omnes, sub tutela libertorum ageret: tam dementem atque incogitantem, vt dum coniux corpus non vulgaret modo, sed & vni ex adulteris se viuo nuberet, securus omnium quæ gerebantur ac ignarus, nouas literas excogitaret. Tac. lib. 11. Qui in Deos sine dubio translatus, protinus edictum suum quod in terris meditatus fuerat, quo *flatum crepitumque ventris emittendi liberam concessit potestatem*, diuulgauit. Sueton. Claud. Et quid animi fuisse putas Patribus Conscriptis, cum ad pedes citharœdi, histrionis ac aurigæ jacuerunt? Quid, cum, nunc ducentem nunc nubentem, inter cinædorum agmina seruarent?

uarent? Ac nonnemo forsan, etiam togatus,

Incolumi Ioue & vrbe Roma,

sponsæ daret operam.

Deinde illam in lecto illæ collocarunt.

Sto expectans, si quid mihi imperent. Venit vna.

Heus tu, inquit, Drome,

Cape hoc flabellum. ventulum huic sic facito, dum lauamus.

Terent. Eunucho.

Ac addatur, quod subsequitur,

Tunc equidem istuc os tuum, impudens, videre nimium vellem,

Qui esset status, flabellulum tenere te asinum tantum.

Nihil enim leue aut exiguum in seruitute est: quæ, extincta libertate, nunquam medium admittit. quippe quam rebellionis protinus ac maiestatis crimina sequuntur; innocentium ac asinorum pœnæ. Quæ vt nullum jus in libertate habent, ita sine lege, aut pro eâ, inducuntur. quibus tum constrictæ mentes pariter ac voces tenebantur. Et reperiuntur nunc, si Dijs placet, qui ad seruitutem natum esse nostrum dicant, qui in vitio hoc ponant? cum hac laude nulli hominum concesserint Romani. Quod

ne mirum quidem, cum vrbs ipsa asinus inuersus esset. Nam quemadmodum Quirites, primo omnium a Quiri, quod Sabinis hastam notat, dictos, veteres existimant, sic Hebræis eadem hæc Romah, vnde & Roma, fuit dicta. Eam autem vocem si inuertas, Amor, siue Chamor, feceris. quod eâdem lingua asinum designat. Itidem vt Syri asinam fœmellam, Athana, dixerunt. Quo vocabulo Mineruam, & ab ea vrbem omnis eruditionis principem, sed quæ in seruitutem postea pudendam incidit, dixerunt. Quæ vt forte, (quanquam Pœnis voces suas maxima ex parte ac Hebræis Græci debent) sic fataliter videntur euenisse. Ne quis admiretur, aut Athenas Atticas, aut populum Quiritium Romanum, ad quamcunque seruitutem, pronum adeo fuisse ac facilem. Quo non dubio respexit, qui, postremos Romanorum, Cassium ac Brutum, dixit. Qui quid aliud quam asinos fuisse cæteros significauit? Nam quæ postea secuta sunt, annales ac historiæ abunde docent. Et ne vulgus tantum ac scientiarum omnium ignaros huc trahamus, præiuerunt ad hanc scabiem poëtæ, veri libertatis vespillones, qui hoc vnum post

ereptam

ereptam libertatem ſedulo egerunt, vt tyrannum pariter & ſeruitutem commendarent. non minori gaudio ac voluptate, quam ſi ex ergaſtulo ad pileum vocati eſſent. Ecce tibi, vix jam principe Auguſto, maximus eorum; qui ſic libertati funus fecit:

Tuque adeo, quem mox, quæ ſint habitura Deorum Georg. 1.
Concilia, incertum eſt; vrbiſne inuiſere Cæſar,
Terrarumque velis curam, & te maximus orbis
Autorem frugum tempeſtatumque potentem
Accipiat, cingens materna tempora lauro:
An Deus immenſi venias maris, & tua nautæ
Numina ſola colant, tibi ſeruiat vltima Thule,
Teque ſibi generum Tethys emat omnibus vndis.
Anne nouum tardis ſydus te menſibus addas,
Qua locus Erigonen inter Chelaſque ſequentes
Panditur. ipſe tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius, & cæli juſta plus parte relinquit.
Quicquid eris (nam te nec ſperent Tartara regem,
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido,
Quanuis Elyſios miretur Græcia campos,
Nec repetita ſequi nolit Proſerpina matrem) &c.

Vbi mentionem Tartari nonnunquam fieri mi-

ratus ſum, tum quo minus hoc appareat, Elyſium cum eo jungi, contra quam aut * Plato ipſe aut poëtæ ſolent. In quo Tartaro, affixus ſcopulo infelix Catilina ab eodem hoc artifice in octauo operis diuini ponitur; non oppreſſor ſed tentator modo libertatis: quæ a domo Cæſaris tentata ſimul & oppreſſa fuit. vt acute ſcriptor Florentinus. Et Catonem quis non admiretur, qui, ne hanc tyrannidem videret, animam effudit, locum in Elyſio ab eo impetraſſe? Nec vulgarem quidem illum, ſed vt pijs jura daret. Ita enim ibi,

* *Phædone.*

Mach. Diſſertat. ad .1. Tit. Liu. Decad. cap. 10.

Secretoſque pios: his dantem jura Catonem.

Inter quos non poteſt fieri vt Cæſares ponantur. Nam quis jura ijs ferat dari, qui jus omnibus dederunt? aut quis parti Cæſarum addictus, a Catone ferat Cæſares in ordinem poſt fata cogi? Vnde & prudentiſſime hîc a pijs & Elyſiorum campis Cæſares ſeiunxit. vt diuiſum, credo, cum Catone, cui hunc ſeruabat locum, ibi quoque imperium haberent. Qua de cauſa, inter Virginem & Magnam Belluam, (qua voce Scorpius a Græcis Mathematicis in cœlo, aſinus a nobis dicitur in terra) ſtationem Cæſari aſſignat.

Quod

Quod priusquam faciat, ex eo loco Libram tollit. cùm qua nihil habuit commune qui æqualitatem sustulit. Quanquam alter sane, ad Tartara ab eo deprimendus fuit, vt contrariorum ratio constaret. Id ne eueniret Cæsari, tyrannis jam recepta, ne Catoni, conscientia virtutum eius ac terrarum calculus cum ipsa veritate obstabat. cuius, vt vel hic apparet, vis immensa est. De eodem sic suauissimæ facundiæ ille alter, vera Romanorum Siren & facundiæ poëticæ idea:

Hic sua præferri quanquam vetat acta paternis, *Ouid. Metam. 15.*
Libera fama tamen nullisque obnoxia jussis,
Inuitum præfert, vnaque in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus,
Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles:
Denique vt exemplis ipsos æquantibus vtar,
Sic & Saturnus minor est Ioue. Iupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
Terra sub Augusto est: pater est & rector vterque.

Qui felicitatem æui & sublatæ prouocationis bonum, tum illius quem tantopere laudauerat benignitatem, eques nobilissimus, ab eo, cuius *Suet. Aug. c. 1.* ante Iulium familia ad plebem fuerat prolapsa,

ad

ad Scytharum relegatus solitudines, non multo post expertus est. Vno nomine beatus, quod ad ea loca missus est, in quibus reperiri asinos *antiquitas negauit. Quanquam Dionæum non euasit sydus: quod Augusto, quanquam breue ac caducum, † sub septentrionibus apparuisse volunt. Huic tertium adiunge, qui cum omnes naso callide suspendit, nemo tamen minus aliquid pro libertate ausus fuit. Qui sic inter alia ad ipsum:

* *Arist. De Hist. Anim. lib. 8. c. 25. & l. 8. c. 28. De Gener. Anim. lib. 2. c. 8. Strabo, alij*

† *Plin. lib. 2. c. 25.*

Horat. Epist. lib. 2. Epist. 1.

Cum tot sustineas ac tanta negocia solus.

Solus enim Tribunatum, miser, solus Dictaturam, ac (si quando vellet) Consulatum, cum Censura ac Pontificatu, sustinebat. Quæ vt singula seorsim populum aut optimates tuebantur, vnum a Republica arcebant; sic, cum pariter vnius essent, cæteros, erepta quoq;, quod miserrimum tum erat, prouocatione, pessum dabant. Quod commiseratione Reipublicæ, si Flacco credimus, ab eo factum est. Tanta quidem diligentia ac fide hoc egisse constat, vt prouincias quæ bellicosæ essent sibi reseruaret, cæteras Senatui relinqueret. Ægyptum autem, magno principatus ac vaferrimo arcano, ne adire quidem se ignato Sena-

Vide Tac. lib. 2. Annal.

Senatoribus permitteret. Ne quis denique æquior aduersus Pop. Romanum extitisse crederetur, cuius ab autoritate salus olim ciuium, jus ciuitatis, bella, fœdera, Senatus denique, Pontificum, ac Magistratuum autoritas pendebat, eum pariter cum plebe, omni onere ac labore in se translato,

Credo, vt fit, miser, præ amore exclusum foras,

ad Circenses & poëtas relegarat. quod nunc illi Flaccus, de poëtis ac spectaculis dicturus, gratulatur. Absoluta modis omnibus ac numeris post prœlium Actiacum grassari cœpit seruitus: ex quo rerum omnium potiri idem cœpit. Circa quam, obambulanti forte, vt Plutarchus autor est, agaso quidam occurrisse fertur, qui rogatus, ecquis esset; sibi quidem Eutycho, asello autem quem impelleret, Niconi nomen esse dixit. Quo, si quicquam judico, Augustum quidem principem, Romanos autem asinos post illud prœlium futuros, non oblique, nec illepide, significauit. Vt imperium ex parte asino debuerit. sicut ea auibus debere se existimabant, quæ ex obseruatione earum auspicatum sortirentur exitum. Vnde ingratitudinem tam magni principis mi-

Vide Plutar. Anton.

L rari

rari aut obliuionem cogor, quod, cum Capricornum, ſub quo natus dicitur, crocodilum, poſt Ægyptam additam imperio, ſerpentem Africa recepta, pagurum cum papilione, Sphingem, elephantos, Pegaſum, ac aquilam, in nummis poſt victoriam expreſſerit, nuſquam autor primus ac auſpicium victoriæ, compareat. qui Rempublicam Romanam, cum ordinibus ac tribubus, exprimere examuſſim potuit. Sed præcipue ſcriptores, qui præ cæteris victoriam extollunt, qua recuperandæ libertatis omnis ſpes ſublata eſt. De qua hunc in modum idem ille noſter:

Ode 37. lib. 1. vbi Actiacam celebrat victoriam.

Nunc eſt bibendum.

Quare? Nihil enim libertati nunc eſt relliquum.

nunc pede libero
Pulſanda tellus.

Qua de cauſa? Vere enim omnes nunc ſeruimus.

nunc Saliaribus
Ornare puluinar Deorum
Tempus erat dapibus ſodales.

Et quid ita, noſter Quinte? Profligato ſcilicet Antonio. qui Antonius, hoc ipſo quod ſuperſtes eſſet,

esset, totam adhuc morabatur seruitutem. Nemo sic triumphum celebrat, vt hic amissam libertatem. ne in Bruti castris frustra militasse credas. Cuius viri vtinam extarent scripta! Extant certe aliquot Epistolæ. Inter eas altera ad Atticum, ad Ciceronem altera. Quam cum lego, sæpe lachrymas pro libertate effundo, sæpe gemitum vi magna eluctantem continere nequeo. Eo magis, quod non ignorabant, ne poëtæ quidem, ne hic quidem noster, quid honestum esset, quid pro libertate ac patria audendum esset, & ingentem illum ac indomitum Alcæi spiritum, qui pro hac & scripsit plurima aduersus Pittacum & gessit, non quotidie legebat tantum, sed & commendauit. Etiam Virgilio Catonis laus non excidit, sed placuit. Cuius enim alij quam inimico Cæsaris hoc munus, de quo supra, assignare poterat. Idem & de Flacco dicas. Nam quid commendatione ista maius, quid sublimius?

Et cuncta terrarum subacta, *Horat. lib. 2. Od. 1.*
Præter atrocem animum Catonis.

Quis obnixius Domitianum operis initio extollit quam Papinius? Idem tamen, vbi ore suo loquitur & sensu, nihil præter libertatem loquitur.

Cuius cauſa,non Pompeios tantum & Catones, ſed Lucanum ipſum, (quibus numeris ac verbis!) libertatis celebrat præconem. Ac tum denique Romanum ac ſe dignum canit carmen.

Genethliaco Luc.

Mox cœpta generoſior juuenta,
Albos oſſibus Italis Philippos,
Et Pharſalica bella detonabis:
Et fulmen ducis inter arma Diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.

Item,

Et te nobile carmen inſonantem
Pompeij comitantur & Catones.

Et,

Tu magna ſacer & ſuperbus vmbra,
Neſcis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque viſa
Matris lampade reſpicis Neronem.

Quis autem crebrius aut pluribus ex domo Cæſarum blanditur, quam acutus ſcriptor Martialis? Atqui hic eſt,cui *magnus* Cato dicitur; imo, quaſi etiam hoc parum eſſet, *conſummatus*.

Lib. I. Ep. 79.

Hanc mortem fatis magni præferre Catonis,
Fama poteſt.

Et,

Et,

Quod magni Thraseæ consummatique Catonis
Nomina sic celebras, talis vt esse velis.

Et hactenus poëtas tantum loquimur. Quid, qui omnium philosophorum, quos Latini norunt, maximus, qui nihil præter porticum & libertatem loquitur, qui acuto ac mordaci sale ita Claudio illusit, vt, festiuius Romani hominis in terris nullum extet scriptum? Atqui, idem ille, ille, inquam, idem, de hoc ipso (Stoam hic aut sapientiam excusa) ita scribit:

Dij illum Deæque omnes terris diu commodent: acta hic Diui Augusti & annos vincat. *Sen. Consol. ad Polyb.*

Et inter alia non pauca:

Abstine ab hoc manus tuas fortuna. nec in ista potentiam tuam, nisi ea parte qua prodes, ostenderis. Patere eum generi humano diu ægro & affecto mederi.

Et accusat aliquis in asino, quod tantis viris placuisse videt? quos & legimus, & terimus, & admiramur. Ac profecto, primum quod succedit libertati, amor seruitutis est. Qui quo magis simulatur, eo longius ab illa abit,, plus in adulatione proficit. Siquidem hoc ipsum est, seruire.

Erant quidem qui ægerrime obliuisci libertatis possent, qui cum summo animi dolore ac lachrymis sublatam quererentur. Neque deerant, qui magnas ei ac victuras commodarent voces. Et quod magis admireris, etiam poëtæ. Inter quos Lucanus totum Diuæ huic opus quod nunc superest, cum spiritu ac sanguine, impendit. non profecto asinus, sed equus. Qui, vt A-
Iliad. 19. chillei illi, in calamitate ista loqui cœpit, ac, cum nemo amplius auderet, generosum, siue hinnitum siue fremitum, posteritati consecrauit. Cuius generis sunt ista:

Ex populis, qui regna ferunt, sors vltima nostra est,
Quos seruire pudet.

Et libertimum ac plane acerbum illud:

Ibid. *cladis tamen huius habemus*
Autorem, quantum terris dare numina fas est:
Bella pares superis facient ciuilia Diuos:
Fulminibus manes, radijsque ornabit & astris,
Inque Deûm templis jurabit Roma per vmbras.

Et,

Lib. eod. *Non jam Pompeij nomen populare per orbem,*
Nec studium belli, sed par, quod semper habemus,
Libertas & Cæsar erunt.

Et

Et liberrima ac veræ indignationis plena illa:

Tu quoque, cum ſæuo dederis jam templa tyranno, Lib. 8.
Nondum Pompeij cineres, ô Roma, petiſti.
Exul adhuc jacet vmbra ducis. ſi ſæcula prima
Victoris timuêre minas; nunc excipe ſaltem
Oſſa tui Magni, ſi nondum ſubruta fluctu
Inuiſa tellure ſedent. Quis buſta timebit,
Quis ſacris dignam mouiſſe verebitur vrnam?
Imperet hoc nobis vtinam ſcelus, & velit vti
Noſtro Roma ſinu. Satis ô, nimiumque, beatus,
Si mihi contingat manes transferre reuulſos
Auſoniam: ſi tale ducis violare ſepulchrum.
Forſitan aut ſulco ſterili cum poſcere finem
A Superis aut Roma volet feralibus auſtris,
Ignibus aut nimijs, aut terræ tecta mouenti;
Conſilio iuſſuque Deûm tranſibis in vrbem,
Magne, tuam, ſummuſque feret tua buſta ſacerdos.

Quæ cum aliquando annotaſſem, ac cùm pari ſpiritu quo ſcripta ſunt ac animo, ad libertatem natus, percurriſſem, quidam, triſtis aliquantùm & ſeuerus, ac tum capite demiſſo, multa in Lucano accuſare cœpit. Ac mouere primo, quæ-

dam

dam esse, in eo emendanda, quæ ne satis quidem castigate essent edita: tum, non optimum Latinitatis esse autorem: ac postremo, neminem tam perdite adulatum esse. & vel operis initio id palam esse. Ad quæ, quanquam alia tum agerem, Narro tibi, inquam, frater, fatum esse nostri temporis, an morbum, vt in maximis autoribus, vix quicquam, præter verba jam spectetur: (quo, si lubet, emendationes istas refer) rerum nerui, &, si quæ maioris sunt momenti, ne tangantur quidem. siue, quod nonnulli hic non vident: siue, quod hæc nihil ad se pertinere arbitrantur: siue, quod poëtas, optimos atque antiquissimos prudentiæ autores esse, nondum didicerunt. De Latinitate, aliquando, & cum voles. quæ fortasse ab antiquis illis plusculum deflexit. Ita suo tempore Naugerij, Flaminij, Sinceri, Pontani, Bembi, Vidæ, Fracastorij, ac Cottæ judicabant. Quibus satis erat, si Virgilianam maiestatem, aut Catullianam illibatam illam Venerem ac puritatem, proxime referrent. atque hoc assecuti sunt. Quod, de adulatione & initio, sufflaminandus ac monendus es. Lucanum eo tempore scripsisse non ignoras, quo non

non nisi præfinito aut obscure loqui licuit, & quo, qui liberiores erant, figurate aut ambigue scribebant. maiore quidem cum periculo, si caute parum ac improuide id fieret. Requirebat enim ea res, non asinum, illustre nimis animal ac notum, & quem aures in his talibus plerunque produnt, sed recoctam vulpem. Id ni fieret, non auribus sed capite luendum erat. Vt cum Caius miserum poëtam Atellanæ, ob ambiguum, sed intellectum tamen jocum, medio amphitheatro, non ambigue cremauit, & Hermogenem Tarsensem, *propter quasdam in historia figuras*, crudelissimus Domitianus, cruci cum librarijs affixit. De hoc figurato genere non pauca Græci. A Romanis quidem certe, nunquam magis quam Neronis principatu vsurpatum constat. Quo & octo Dubij Sermonis libros Plinius conscripsit. Neque aliud Lucanum tum egisse existimamus. Quod hic obiter cum bona venia clientis nostri ostendemus: cuius negotiolum interea, quod fieri interdum a patronis solet, nondum penitus dijudicata lite, paulum differemus. Ipsa verba audiamus:

Sueton. Cal. c. 27.

Id. Domit. c. 10.

Vide Plin. Minorem.

Luc. lib. 1. *Quod si non aliam venturo fata Neroni*
Inuenêre viam, magnoque æterna parantur
Regna Deis, cœlumque suo seruire Tonanti,
Non nisi sæuorum potuit post bella Gigantum;
Iam nihil, ô Superi, querimur. scelera ipsa nefasque
Hac mercede placent.

Indignatio ambigua, nec minus vehemens. quæ sub ironia tamen versutissime celatur. cuius est, contrarium inferre. Ita dubie interdum, vt ex animo autoris sit petenda veritas. *Si non aliter quam per calamitates*, inquit, *nostras, ad Neronis tempora & hanc felicitatem peruenire licuit, fatendum est, non leue tot miseriarum ac flagitiorum in hoc vno nobis precium persolui.* Et quam callide de regno: quod non tribuit Neroni, cum hoc tamen innuat, sed Ioui. Sub eodem schemate, tum seruitutis nomen latet, tum Gigantes Cæsares dicuntur.

diros Pharsalia campos
Impleat, & Pœni saturentur sanguine manes:
Vltima funesta concurrant prælia Munda.
His, Cæsar, Perusina fames Mutinæque labores
Accedant fatis: & quas premit aspera classes
Leucas, & ardenti seruilia bella sub Ætna.

Sequi-

Sequitur,

Multum Roma tamen debes ciuilibus armis,
Quod tibi res acta est.

quod perijsti & in seruitutem es delapsa. Quippe hoc ciuili bello debes. Ac si *debet* legas, simplex ironia est.

te, cum statione peracta,
Astra petes serus.

Sub notissima, ac tum recepta, adulatione, vox postrema latet. Qualis illa,

Serus in cælum redeas, diuque *Horat. lib. 1. Od. 2.*
Lætus intersis populo Quirini.

Et,

Serus vt ætheria Germanicus imperet aula, *Mart. lib. 13. 4.*
Vtque diu terris, da pia tura Ioui.

Seneca in Adulatione verius quam Consolatione ad Polybium: *Sera & nepotibus demum nostris dies nota sit, qua illum gens sua cælo asserat.* Contra autem infert, Serò, & post vota omnium, hinc abiturum esse.

prælati regia cæli
Excipiet.

Quam nunc prætulisti, quia Deus vis haberi. Vnde & Suetonius: *destinauerat etiam, quo Apolli-*

nem cantu, Solem aurigando æquiparare æstimaretur, imitari & Herculis facta, præparatumque leonem aiunt, quem vel claua vel brachiorum nexibus in amphitheatri arena, spectante populo, nudus elideret. Sed & *cæli* voce, vt hoc loco, cum a polo separatur, tota illa cauitas cum inferis quæ terram ambit designari solet. vt præclare Varro. qui cum Chao cœlum jungit, & ab hoc deducit.

gaudente polo.

Vrbanissime. quia enim procul illo & ab orbe nostro es futurus. Sicut paulo post vtroque polo relegatur. In significatione enim ludit.

Seu sceptra tenere.

quod Romanis tam inuisum, jam in terra vsurparat.

nihil, mutato Sole, timentem:

quem quotidie in terris prouocas; pro Cæsare, auriga.

Igne vago lustrare juuat.

quali nuper Romam accendisti. qui, sex dies, septem noctes, dicitur vagatus.

tibi numine ab omni
Cedetur.

Nullos Deos Assessores habiturus es. omnes enim

enim in aduentum tuum se subducent

jurique tuo natura relinquet.

Quod Neroni nullum erat, qui Romanum quoque, * τὴν ἰσονομίαν, sine qua Respublica consistere non potest, penitus sustulerat. * *aequalitatem.*

Quis Deus esse velis.

Pallor aliquis, videlicet, aut Febris, aut Ridiculus. qui non ita procul a Capena colebatur. aut postremo, nescio quis Veiouis.

Vnde tuam videas obliquo sidere Romam.

Oculorum hebetudinem non dubie perstringit. De quibus Plinius: *Neroni oculi fuerunt, nisi cum conniueret, ad prope admota hebetes.*

Sentiet axis onus.

Propter aqualiculum eiusdem ac abdomen. *Onus axis*, vt *onus terrae.*

librati pondera caeli
Orbe tene in medio.

In terrae centro: in quo Pythagorici, & hodie ex Theologis nonnulli, inferos constituunt.

pars aetheris illa sereni
Tota vacet.

Pars aetheris sereni, est Galaxias: quem Heroum animis antiqui destinabant. Hic immunis, in-

quit, omni genti Cæsarum, inprimis autem te, futurus est.

nullæque obstent a Cæsare nubes.

Ne vlla in posterum a Cæsare calamitas nos premat. Vocem *nubes* Græcis ac Latinis, neque minus & Hebræis, pro calamitate sumi, nemo est qui nescit. Sequitur:

Tunc genus humanum positis sibi consulat armis,
Inque vicem gens omnis amet.

Te extincto bella extinguentur: pax ac caritas redibit. Fundamentum libertatis, paritas redibit, & imperij vicissitudo. vnde amor & concordia.

Pax missa per orbem,
Ferrea belligeri compescat limina Iani.

Quod, superstite Augusto, factum est, vt belli clauderentur portæ, te exstincto fiet. Sed occulte iterum Neronem tangit, qui & ipse, *tam residuo quam nullo bello*, vt Tranquillus ait, Ianum geminum facere clausit. quod & aliquot numismata testantur.

Sueton. Ner. cap. 14.

Ne sic te pectore vates
Accipiam, Cyrrhæa velim secreta mouentem
Sollicitare Deum, Bacchumque auertere Nysa

Apol-

Apolline inuocato non est opus: quem tu, vel te judice, jam æquas: vt nec Baccho patre, optimo vicino huius, ac non minus musico. quem ventre ac ingluuie jam refers. Vides quam Satyrice ac plane. Vt non frustra credam, nunquam hæc Neroni visa aut lecta, sed sublato eo primum diuulgata esse. Tantum obiter de adulatione: quam Lucanus cæteris reliquit. Nam qui subsecuti sunt, quid aliud quam Sardi, alius, quod vulgo dici solet, nequiores alio, fuerunt? Populo hic non dissimiles. cui, cum de libertate cogitaret, sportula, aut recta, tanquam asinis, ostendebatur. Quibus artibus ad principatum primi peruenerunt. Vt non imprudenter stultus imperator, *Rogo vos quis potest viuere sine offula?* *Sueton. Claud.* Quæ res tantum apud me effecit, vt nonnunquam cogitarim, potuisse fieri, vt lupa illa, optima nutricum, quæ lactasse suo sibi lacte conditores primos fertur, asina non lupa fuerit. Nam & asinum fuisse Marti sacrum, & eidem Deo immolari solitum, jam pridem sunt qui obseruarunt. *Vide inter cæteros Aelian. & Rhodig. l. 8. c. 18.* Constat certe Consualibus in primis accurate a Romanis coli asinum solere. Quem coronis quoque ac sertis ibi floribus donabant. Credo,

vt

vt consilia quæ ad exemplum huius caperent, Dij bene fortunarent. Constat, omnium religionum antiquissimam Vestalem esse. quæ ex Oriente haud dubio manauit. Arguit hoc Deæ nomen, de quo mire inter se antiqui velitantur, cum id indidem cum cæremonijs translatum sit. Arguit hoc honor, qui in ijs asinorum generi persoluebatur. Qui, hic coronati, itidem vt Consualibus, ac panibus onusti, quos de collo pendulos gestabant, pedetentim ac magnifice, mortalium grauissimi, obambulabant. Nam vt ignem colere, ita celebrare asinum, mos Orientis est. Et, quod quidam non e triuio astrologi, Romanæ vrbi, eo tempore quo primum conderetur, verticalem, vt loquuntur, Helices fuisse caudam volunt, mihi magis verisimile videtur, Asinos Thesprotios tum affulsisse. Et hi tamen rerum domini dicuntur. Vt jam minus mirum videatur, multis reperiri hodie qui hos sequantur, qui de libertate admodum securi, ijs quoque qui hanc magno animo tuentur libentissime obtrectent. Hinc tot venenata scripta, tot conuiciorum plaustra, quæ in Venetos quotidie ac Batauos, libertatis omnium hac tempestate tena-

Nam Estha, אשתא Chaldæis, ignis. qua voce & Targum vtitur.

tena-

tenaciſſimos, ſparguntur. Ex quo genere hominum, cum quidam nuper, non ineptus quidem ille, ſed cum aliquo contemptu tamen, ex me ſcire vellet, Ecquid vnquam Veneti geſſiſſent, quos tam calide efferrem; Annos mille ac ducentos, aut fortaſſe plures, apud ſe riſiſſe dixi, quod tot aſini vbique eſſent, qui aut libertatem primum vitæ bonum patienter eripi e manu ſibi paterentur, aut clitellas, poſtquam ſemel conſueuiſſent, patienter ferrent. Sed præcipue Æneadas cognatos ſuos, qui, vt ipſi, a Troianis oriundi, ante tot jam annos libertatem pariter ac leges decoxiſſent. quas non minus diligenter ipſi quam vxores ſuas conſeruarent. Intelligere enim viros maximos ac ſcire, neutris mœchos vnquam defuturos. Tum & indignari ſemper, ſemper quiritari eos,

Quibus Cupido velle dat, poſſe abnegat.

Neque illud e comœdia ignotum eſſe,

Non habes venalem amicam meam Phœnicium?

Deinde: *Ingere mala multa.*

Et,

Impudice, ſceleſtè, buſtirape.

Sciunt quoque Romam illam, quam ambitioſe,

 mundi

mundi caput, rerum dominam, aut dictam legimus aut ipsi dicimus nonnunquam, ante annos mille amplius sexcentos, cum Valeriis, cum Porcijs Sempronijsque legibus, nusquam, nisi forte in T. Liuio, scriptore Patauino, hoc est suo, tanquam in pariete depictam libertatem habuisse. Illam autem, quam tantopere nunc premunt, intra muros ac in manu, bene ac pudice consignatam circumferre. Neque risu temperare possunt, cum imperij tam clari ortum ac progressum legunt. In quo tot autores, Græci ac Latini, plane vt asini qui graue dorso onus subierunt, tanta mole, tot conatibus elaborarunt: omnes ab Ænea auspicati. qui cum, Troianorum vrbe euersa, instar baiuli parentem ac Penates sustulisset, ac in mari annos septem diligenter circulasset, in Europa quoque ac Africa, non aliter quam si historiam scripturus esset, oberrasset, tandem in Italia pastores ex se duos procreasse. quorum posteri cum multa libertatis ergo fortiter gessissent, atque ibidem inter Optimates ac Tribunos tandem eluctati, prope integrum terrarum subegissent orbem, ex eodem sanguine vnum pathicum ac pellicem virorum prodijsse, qui tot mares animos

animos domaret. Cuius successores, Senatorum quidem humeris, vt asinorum, libere inveherent, *equis vero Consulatus destinarent. Cum Antenor suus, cuius vix scriptores (tantum adulatio vbique potest) meminissent, sine nugis poëtarum ac fabellis, nulli Flacco aut Maroni grauis, protinus Illyricum adierit. In quo populum constituisse, qui post tot jam sæcula ac bella, post, non modo Veneris, vnde illis prima gentis series, sed Iouis quoq; patriam subactam, idem adhuc esset; legibus aduersus ambitum, æqualitate aduersus factiones, urbis situ ac ingenio aduersus hostem, atque his omnibus pro libertate sic munitus, vt nec interire Dei ope nec mutari possit: murus Christiani orbis pariter ac cæterorum terror. summus idem fœderum ac pietatis cultor, sine qua imperia non constant. cuius præsides religiose semper obseruauit. non vt asini, qui sacra & mysteriorum instrumenta cum gestare nequeunt, in publico cum ijs cadunt: sed cum moderamine inculpatæ libertatis, vt & hanc & illam vindicent ac tueantur. Atq; hoc ipsum quoque Antenoris exemplo. qui cum Deos nullos baiulasset, quod jumenta possunt, probitate & odio flagitiorum,

* Vide supra.

eos coluit. Ideoque autorem Helenæ reddendæ ſolum cum Ænea extitiſſe. Cum plerique, vt Phryges, ſero ac poſt patriæ calamitatem ſaperent. Atque eoſdem, Cæſarum exemplo monitos, ei maieſtatem commiſiſſe, qui æqualis poteſtate ac virtute eſſet optimis: quorum & in manu eſſet. De quo ne in mentem quidem Populo Romano venit. Atque hinc illæ lachrymæ. Nihil tamen magis ſibi lepidum videri, quam, cum præfidentes quidam & maleuoli de iſtis iudicant. Quales ſunt, qui popularia nonnulla quæ ad Optimatum formam minus facere arbitrantur, in hoc ſtatu reprehendunt. Quos ſic judicare, vt aſinum de muſica. In qua, cum totius ſit ſpectanda ratio concentus, nihil præter ſingulas attendit voces, & in ijs claras maxime miratur & elatas. Quomodo & Midam judicaſſe, & qui vpupam luſciniæ præponunt. Nam vt nulla reperitur muſica, quæ voce conſtat vnâ, ita nulla eſt Reſpublica, quæ non ſit mixta. Ea autem optime eſt conſtituta, quæ quam maxime ac dexterrime e contrarijs eſt temperata. Vnde fit, vt ſola Veneta, poſt tot jam annos adhuc canat, & eâdem muſicâ vtatur. cum antiquæ omnes, ſub iniqua ſerui-

ſeruitute eiulent ac gemant. Quod Lyſander magnus Spartanorum imperator non diſſimulauit. qui cum muros Populi Athenienſis, maxima cum voluptate ſolo poſt victoriam æquaret, tibias inflari juſſit: vt qui muſicam non bene in ciuitate ſua temperaſſent, alienam, maximo cum animi dolore, & ex merito, audirent. Quanquam habent quod cum illis aſini expoſtulent: de quibus parum bene meriti videntur. Primi enim omne literarum genus, præter Græcas ac Latinas, etiam Hebræas, etiam Rabbinicas, Italiæ ac orbi intulerunt. Primi animas antiquitati pares produxerunt ac magnifice educarunt. Primi prope ac ſoli, cum illuſtri Medicæa domo, Mæcenates Auguſtæo æmulos, fataliter ac infinitos prope ediderunt: Contarenos, Bembos, Maurocenos, alios. Inter primos vero Aloïſium Molinum, Patauinæ libertatis aſſertorem: cuius viri ſanguis in Dominico Molino, adhuc ſpirat; vt Muſarum, ita libertatis Genio ac Tutelari. Qui illuſtre nomen ſuum ac humanitatem incredibilem trans Alpes pridem miſit, ne tam magnus animus Italia contineretur. quem æternum fore in terris beneficio Muſarum, eruditi augurantur. Et in

eo omnes allaborant. Quos nunc Batavi sequuntur. Quibus aures suas qui obijciunt cum vate Hispano, mentem suam a cliente nostro mutuati sunt. cum judicio & eruditionis laude inter primos censeantur. Academia sit testis, in qua tot præstantes viri, qui scientijs vel singulis vel omnibus, ætatis suæ dignitatem semper vindicarunt. Manu autem & pro libertate quantum possint, nemo melius quam populares huius norunt. Atque hinc tot conuiciorum tempestates, tot calumniæ in populum vtrunque libertatis pertinacem, aut vulgantur, aut cum magna voluptate ab æmulis leguntur. nulla alia de causa, nisi quia soli asini laudantur. Soli enim neque bellum timent, nec de pace quicquam suspicantur: quoduis autem jugum magno tollunt animo ac ferunt. Habet ergo asinus, si seruit, magnos huius rei vel autores vel exempla; cum Iudæis Græcos & Romanos. Ac ne alios in posterum prudentes ac cordatos, facti sui æmulos laudare possit, Deus immortalis ac innatum generoso cuique libertatis studium curabit. Mihi visum semper fuit, ne in ista quidem parte accusari posse asinum, nisi flos terra-

rum

rum traducatur. cui nihil hic concedit. Omnis quidem certe ſeruitus obſequio cenſetur: cuius gloriam cum primis vniuerſi orbis gentibus communem noſter habet. Ac fortaſſe nobis quoque metuendum, ne dum aliena agitamus, ſua pariter ac noſtra alienus quidam agat. qui quo eſt potentior, hoc magis metuendum, ne potentiorem in ſe pariter ac nos conuertat. Cuius viribus ac poteſtate Græculi, qui olim legem omnibus dixerunt, nunc ſunt * ὑποζύγια. Ac, ſi quando huc commigrant, nihil præter ſtipem petunt. tam exiguo contenti agunt qui in aliena poteſtate ſunt. Et de ſeruitute hæc quidem. Cui vitium vicinum adde & quod cauſam huius trahit: Tarditatem dico. Quæ, ſeu virtus eſt, vt quidam volunt, ſiue opprobrium, non paucis ſemper placuit. Eandem enim & in Nicia accuſant Græci, & in Fabio Romani celebrant. Prima quidem ars regnandi in Tiberio hâc ſtetit. Qui cum recens adhuc imperandi, annos multos, quanquam nihil minus cogitaret, abitum ex vrbe ſimularet, non illepide Callippides a plebe dictus eſt. Non enim cogitabant, hoc egiſſe, vt judi-

Ita aſinos 70. Interpretes dicunt.

judicia Senatus de ſe exploraret: qui præſentem qui abſentem mallent, indagaret. quibus artibus portentum hoc vulpeculæ ſcatebat. Et quid tardius Athenienſibus ac omni plebe? quorum tamen forma & diutiſſime conſiſtit & tardiſſime nonnunquam immutatur. Neque poteſt fieri, quin vbi omnium conſenſu opus eſt, in quibus multi ſunt, qui ſua aut ſuorum cogitant, celeritati non ſit locus. Quod Spartani optime intellexerunt. Qui, dum optimi Athenienſes de fœderibus moroſe conſultarent, dum rumuſculos vel ſpargerent vel rimarentur, dum legationes neceſſarias differrent, dum legati, plebis more, ſumptu publico in via libentiſſime hęrerent, & ex die diem in itinere ipſo traherent ac genio litarent, ciuitatem interim, Lyſandro duce, expugnarunt. Ac feſtiuum eſt quod Ariſtophanes commemorat: legatos ad Perſarum Regem, quarto demum anno illuc perueniſſe. Quem accedere cum vellent, nunciatum eſſe, cum armata manu in latrinas Regem abijſſe. In quibus octo menſibus cum opus eſſet, vt & commode hoc ageret, & auſpicato muſculum poſteriorem clauderet, quod ante nouilunium,

cum maxima res esset, fieri non posset, domum & ad suos,Rege vix conspecto, rediisse. Et miramur hos Lycurgi ciuibus ludibrio fuisse? Quanquam nulla gens aut extat hodie aut olim fuit, quæ non alijs stuporem,aut, quod idem esse volunt, asininum aliquid,in vita aut ingenio obijceret.Notum quid hoc tempore de Belgis Galli; de his Belgæ,inter Belgas alij de alijs, quod sæpe risi, de Hispanis cæteri, de omnibus Hispani, gens quæ pro successu animos nunc gerit, judicare soleat. Inter omnes quæ ad nostrum proxime accedat, neque dictu est procliue, & antiquam libertatem, cuius nunc vix vsurpamus nomen,temporum nostrorum secta non admittit. Illud constat, in Thessalia Antronios, in Achaïa Arcadios, Reatinos in Italia, Celtiberos in Hispania jam olim commendari. Qua occasione, vix est vt non lepidam contentionem hic apponam. Nam cum ante hos paucos annos vrbes aliquot hostiles, quod induciæ tum dabant, animi ac voluptatis partim, partim amicorum causa, quorum singularem sæpe fidem sum expertus ac candorem, curis omnibus solutus perlustrarem, forte euênit,vt ignoto cui-

dam homo noſtras, rudis quidem ille atque abnormis, ac fortaſſe vino aliquantum irrigatus, pluſculum moleſtus eſſet. cum vterque ſacræ (ita loquebantur) Pontificiæ autoritatis æque aſſertor, alter, homo vafer ac polite eruditus, Hiſpanorum rebus ſatis æquus haberetur. Quanquam eſſent, qui exiſtimarent, hominem verſute callidum, ſuſpenſa & ambigua libenter loqui. vt nonnulli hac ætate ſolent, qui, amiſſa libertate, ſeruitutem ferunt potius quam amant, & ex commodo ſucceſſu dominantis, magnitudinem calamitatis ſuæ in futurum augurantur. Huic rixæ, homo, fugitans, ſi quiſquam, litium, vt intercederem; dedi operam, vt, more veterum, ad vinum quiſque gentem cui maxime faueret, ordine extolleret ac commendaret. Mihi, quod gratiſſimum euênit, laus Belgarum ceſſit. Quorum Martiales animos, integritatem ac ingenia, ſic extuli, vt eſſent qui nonnihil datum patriæ exiſtimarent. quanquam & modeſte omnia, & ſine vllâ, vel leuiſſimâ, quod curæ nobis ſemper fuit, ordinis aut populi vllius reprehenſione: niſi quod, cum ad hæc tempora, ad miſerandam patriæ calamitatem, cædes, ſpoliationes,

tiones, vastitates, ac præcipue distractionem animorum, ventum esset, oculis suffusæ reluctanti ac invito lachrymæ, nonnihil vocem suppresserunt. Quas cum magno animo subinde imbibissem, sanguis maxima vi naribus erumpens subsecutus est. Quod nonnemo advertisse videbatur. Atque haud multo post, cum in triclinium in quo consederamus, tanquam ad condictum, forte, ac prorsus præter expectationem, asinus venisset, orto de peculij apud Belgas raritate ac virtutibus sermone, ibi noster ille, qui mos pessimus in Belgio nunc tenet, vt de Rebuspublicis ac populis, non minus quam de sacris, quilibet pronunciet, *Et olim asinorum*, inquit, *laude celebrem Hispaniam fuisse audio, & hac tempestate nusquam alibi maiores reperiri reor. qui vna cum gente tot annos bellum gerunt. cuius libertati post tot prælia ac clades turpiter subscribunt. Et nuperrime præclaram, si Dijs,* inquit, *placet, pacem aut inducias in alienas confecerunt leges.* Ac cum animi & vinum accessissent, vltra satis acriter prouectus, *Duos olim se in terris veneratum esse, neque quenquam diligentius Pontificem Romanum cum Hispano coluisse. De priori, nondum*

pœnitere, ſed nec cauſæ quicquam eſſe, cur aut pœnitere debeat aut poſſit. Alterum cum Batauis odiſſe. Neque hic ſubſiſtens, aut de cauſa animi mutati quicquam pro ſe adferens, vt qui Baccho pluſculum litarunt, *Timidum Hiſpanum ac imbellem, ſed præcipue regnandi imperitum, perfidum, crudelem, juris denique omnium raptorem, ſui diſertorem, maximis lateribus ac voce, nec intemperanter minus, intonabat. Et Flandrorum vicem ſe dolere, vt & cæterorum, qui ſub jugo atque iniqua ſeruitute luctarentur. Semper enim agere animam nec vnquam mori: miſeros perpetuo futuros, niſi quem nunc habent dominum, haberent hoſtem. Id ſi fieret, ſi Batauorum ſaperent exemplo, cæteros, vt ſunt Belgarum animi, amicos & inuictos fore.* Quæ res facile a me impetrauit, vt ſecederem nonnihil. Ita enim fore exiſtimabam, vt, ſi forte ad ferrum, quô a vino facile tranſitur, res veniſſet, poſt principia ex diſciplinæ militaris vſu interim laterem: neque minus ſingula quæ dicerentur clam ad limen accuparer. Quod conſilium tum præferendum duxi: ante tamen vehementer obteſtatus, *Vt vterque animos ac rixas poneret. Hactenus non peſſime inducias ceſſiſſe. Eum eſſe Belgicum candorem ac ſimplicitatem, vt, qui ferro diu graſſati eſſent,*

nunc

nunc benignitate ac officijs certarent. Ac vidisse me plerisque, cum amicos in Brabantia aut Flandria aduenientes conspexissent, lachrymas vbertim excidisse. Gratum Deo hoc certamen esse. Eo sanguinem eluerent, qui tot jam annos sine more effusus esset. Vnum esse optandum, vt tranquilla pace ac firma, non dolosa, non suspiciosa, res componeretur. quam ciuili bello, post tot publicas calamitates præferendam qui non iudicaret, barbarum ac plane immanem eße. Petere interim, ne innocentiam hilaritatis, ne, quod vnum Deus vinculum dedisset animorum, in seditionem ac furorem verterent. Supereße, & quidem multos, quibus curæ ista forent. Vnam in Republica priuatis gloriam relinqui, vt modeste sentiant de imperantibus ac judicent. Eius meminißent. Inprimis darent operam, vt Regibus ac Magistratu, etiam inuiso, etiam hostili, parcerent. qui vni Deo, non priuatis, pro lubidine ac opinione sua cuique, rationem redditurí eßent. Post hanc histrioniam, quam multi hodie in terris agunt, post hanc laruam, sub qua multi latent, Dei optimi ac Maximi tribunal superesse, cui hæc cognitio seruetur. Eos autem maxime prudentes esse, qui cum maxime hæc intelligant, hoc ipsum maxime dissimulant, & in vsus suos quicquid fit convertunt. Libertatem, & iudicia professa, plus

in talibus nocere quam damnatam populo simplicitatem, qui libentius quam verius de publicis pronuntiat. Vnde factiones, quas seditiones & ciuile bellum consequuntur. quæ a Principum & Magistratuum contemptu orta, latius, & extra legum moderamina grassari. Longe vero amplius in aliena & hostili terra metuendum esse, vbi omnia suspecta essent quæ ab aduersarijs aut fierent aut dicerentur. Illud quoque cogitarent, diuersarum gentium diuersas laudes esse. Inter potentissimas Hispanam semper habitam fuisse: eandemque tot ingeniorum, tot eruditorum matrem extitisse. Aduersus quam, si quicquam ægre cuiquam esset, armis diu hactenus certatum esse. Miserum vindictæ genus, contumelias ac maledicta, fœminarum generi relinquerent. Me quod attineret semper operam dedisse, ne aduersus patriam odissem quenquam aut amarem, neque minus sedulo cauisse, ne vel scripto vel sermone gentem vllam temere irritarem; multo minus Principem aut Regem. Cuius moderationis memorem futurum esse quam diu viuerem: salua patria atque eius libertate, cui, bonos omnes sacramento esse obstrictos. Causam Deo, & virtuti singulorum, vbi iterum ad arma ventum esset, committendam. In quo, postulare me, vt acquiescerent. Sic ad fores aliquan-

quantulum ſeceſſi. Quibus more, vt ait ille, nepæ, ac receſſim, cum egreſſus clam ad limen ſubſtitiſſem, ibi alter ille, nihil ſane minus quam commotus, vt prudentes ſolent, libertatem prius ac ſilentium, vt in arcanis, quanquam apud ſuos eſſet, ſtipulatus, ac nonnunquam circumſpectans, tum teſtatus, apud eum, qui ſacrorum eorundem eſſet particeps, ſe loqui, ita cœpit. *Aſinos vbique naſci, vetus dictum eſt. Vnam hic Hiſpaniam excipio. Et profecto, ſiue robur animi, ſiue illam quam ciuilem dicimus prudentiam, intueor, merito excipiendam iudico. Hæc eſt illa Romanorum armis prope indomita. In qua per ducentos fere annos vario ſucceſſu dimicatum eſt. Hæc eſt illa, quæ tres Senecas Romanis, quæ ætate noſtra, tot æternas animas, Philoſophos, Theologos, conſultos legum & ſcientiarum dedit, ac ad poſteros tranſmiſit. Quæ tot terras vel detexit vel inuênit, & ad artes prope infinitas, nauigationem quoque adiunxit.* Hæc duriſſimos, *vt ait ille*, milites, hæc expertiſſimos duces, hæc facundiſſimos oratores, hæc clariſſimos peperit vates. Hæc iudicum mater, hæc principum eſt. Hæc Traianum illum, hæc deinceps Adrianum miſit imperio. *Hæc & Theodoſium, & hac ætate Ferdinandum, (ac,*

Hiſpanienſis cuiuſdam, pro Hiſpanis, ac de publico Europæ ſtatu, iudicium.

Latin. Pacat. Panegyr. Theodoſ.

quem

quem non postremo? ne aut nouos textam panegyricos aut veteres retexam) tulit. Ac vel ista tempora, si lubet, vide. Nihil enim nunc de Indiarum prælijs, aut de ijs quæ in Belgio non infeliciter jam olim gesta sunt, ne longius diffundar, hic commemoro. Nec defendere animus est gentem, quam armorum vsus, & præcipue prudentia, non extra reprehensionem modo, sed & supra laudem ponit; grauem, sobriam, relligiosam. tantum, quæ liberius in vino dicam, huic & amori gentis, tum necessitati, qua hæc provocatus nunc repono, condonari volo.

Et cum aliquamdiu hic conticuisset, ac identidem circumspexisset, vt qui Eleusinia aut Bonæ Deæ sacra inter castos ac initiatos celebrare solent, *Reges, inquit, hodie plerique ac principes, suis quique finibus contenti, aliena vel ignorant vel contemnunt, nisi quos communis metus & ex eo nata fœdera coniungunt. Solus noster, non Europam modo, sed & arma eius ac inducias vbique moderatur. Solus fœderatis ac aduersis, vtrum lubet, callidissime præscribit. nec bellandi tantum, sed cessandi causas, vbi visum est, imponit. Et, quod magis admiremur, sine suo aut suorum sumptu, omnes inter se committit. Vt immunis belli, fessos eo ac defatigatos, sub vnius vires trahat. Quo nunc omnia me hercules inclinant. Satis constat Regos principesque*

Rerum-

Rerumpublicarum viribus subnixos, multum posse, & has istis. Quod certissimum aduersus vnam dominationem munimentum est. Hos suspicionibus, quæ inter tales, vel propterea quod tales sunt, facillime accenduntur, dirimit. Constat sibi bene velle Reges. hos, ne sibi quisque studeat, aut vni noceat, non vna domi factione, tanquam pullos, cauea includit. Denique, vt Philippus ille Græcus, inter concordantes odia, inter cæteros seditionis fomites accendit. tum, quod illi quoque fuit proprium, bellorum causas sibi seruat. vt in aliena sic immissus, more eorum qui negociantur, belli sumptus bello alio reficiat, & terrarum orbi, in quo alia aut sua quisque agit, seruitutem sine impensis suis ac periculo inducat. Ipse interim securus, tanquam e sublimi arce autoratos suos maxima cum voluptate lustrat.

Nec, si forte roges, possum tibi dicere, quot sint:
Pauperis est numerare pecus.

aut cum cura, quis vbique sit venalis, callide inquirit. quos, vt mercem quæ clam prostat, emit, ac aduersus suos quemque possidet. Quorum arte, præter Corycæos proprios quos habet, vafros, callidos, versatiles, (hæ sunt aures illæ quas antiqui Midæ hac de causa assignatas notant, quæ eximia ac prima dominandi ars est) vbicunque lubuit, in vsus suos præsens, consultationes Vide Suid. & alios.

P quas-

quasque ac deliberationes vixdum natas, tanquam e parentis sinu, excipit ac pro se tollit. quomodo, dum armis alij ac sanguine inter se contendunt, alibi sub aris, alibi sub auro, alibi sub stola, clam irrepit, aut cunctando ac imagine contractuum, paratos bello, in occasiones suas differt. vt non agere hoc sed jam egisse sentiant qui reliquis plus vident. Si quid superest, legatos audit: quos plerunque, vt olim Delphicus Apollo, æque a se incertos cum oraculis dimittit. Quorum inuolucra & ambages dum excutiuntur, dum consultant Patres aut in partes eunt, dum nonnunquam tempus quoque extrahitur ab ijs quos addictos sibi habet (qui, si quid periculi impendet, minuunt ex arte atque attenuant) momentum, quod in rebus sæpe magnis breue est, elabitur. Illud scio, cum vnius causa omnia gerantur, omnes qui id necdum credunt, quanquam huic infestissimos, pro eo esse quem oderunt. semper enim mora est pro eo qui plus potest. Vt & illos, qui leuissimis de causis inter se dissentiunt. satis enim est, si separentur. neque refert, quid de nobis sentiant, dum & diffidant sibi. nemo enim timet multos, quos suspicio aut imprudentia aut artes suæ effecerunt singulos. Sic cum Curiatijs congressus est Horatius: cum Græcis idem ille Rex Philippus. Cuius artificium aduersus singulos, non filij, vt

ignari

ignari harum rerum putant, generosus vigor, orbem in vnius potestatem dedit. In Hispania non ita pridem aliquid tentasse Batauorum naues scimus: vt abesset parum quin jam ipsam penetrarent. Quod arcanum grande, tum inprimis, quia nerui deerant bellandi, Deos pariter & homines tangebat, neque tam Hispania quam status orbis tentabatur. Ijs ergo, quia recte ociari neque pueri neque his simillima plebs nouit, feriæ induciarum specie obiectæ sunt: quas in rixas ac discordias ciuiles protinus vertère. Et hoc tempore, de fato ac arcanis Dei, tum de nescio qua destinatione & arbitrandi libertate, quæ autoritate & scholarum apud nos pomœrijs prudenter terminantur, inter viros patriæ amantes disputari audio. Quod initium maiora jam promittit. Nam vt scabies affrictu, ita ardor talis disputando gliscit. Et plerunque fit hoc æuo, vt qui maxime de probitate sunt securi, de religionis sensu maxime inter se contendant, & de Sacris libris ac eorum mente disputent. quam, interpretando, sibi quisque & opinioni suæ aptat ac mordicitus tuetur. Vt non raro nodi tales cum in plebem peruenerunt, gladio ab hoste dissoluantur. qui licentia induciarum jam admißus, fouet ea clanculum ac moderatur, & nutantes aut dissentientes veniæ spe ac promißis tentat. Quod distractis animis

aut vlceratis facile procedit. Adde quod familiaritas eorum ac benignitas accedet, qui parêre didicerunt, qua vicina gens haud parum valet. quæ feroces ac auersos dominatione animos paulatim mitigabit. Quod humanitatem vocant, qui illecebram ad seruitutem esse ignorant. Atque hoc, vtilius & est, & eße sibi credit, quam vt aliquid in regno suo argutentur, quam vt Indiam vtramque inuadant, quam vt bellum illuc subito transmittant, aut onustas auro ac argento naues duplici dispendio in littus suum parum comiter auertant. Quanquam neque Hispanos alibi excuso. quorum aliqui has terras, accurate a se descriptas, publicarunt. ac si eo manu, tanquam in beatas insulas, ducendus hostis eßet. Ita gloria priuata sæpe publico interuenit. Et sic solent aliquando literati: aliud quam expedit ignari agunt. Similes asello, qui cum nescio qua curiositate prospectaret, dominos latentes judici in manum dedit. aut quod referunt de quodam non dissimili, qui cum, curiosius itidem, in officinam figuli cuiusdam caput demisißet, vasa eius omnia confregit, quod luendum domino tum fuit. Quanquam a maioribus initio peccatum est. Nam quid imprudentius Albano, qui crudelitatem alibi exercuit, vt cæteros, qui suæ spontis adhuc eßent, monitos exemplo cæterorum, quasi jam oppressos, ante tempus in nos concitaret.

Vide Luciani Lucium, siue Asinum.

Vide Suid.

taret? Quibus & licentiam audendi, quam fortuna auxit, & ignotum, ipsis quoque, maris vsum, ita instillauit, vt haud parum hoc magistro profecisse videantur, & Hispaniæ jam ipsi graues esse possint; armis certe, si quid iudicare queo, expugnari ægre possint. In quo Claudius, ineptus alias ac vagus princeps, multo circumspectius: qui, cum populus palumbum posceret, Daturum se recepit, vbi captus esset. Mihi quidem ita semper visum est. Ac nonnunquam sum miratus eos quos prudentia commendat, delirare interdum aliquid, quod in vmbratico vix feras. Siue verum est quod dico, siue quod ambiguum est ante euentum, post hunc cuiuis patet, ac non parum prouidentiæ diuinæ mixtum rebus nostris, in diuersa sollertissimas deliberationes rapit. Illud sane constat, bellum sine sumptu maximo ac dubio euentu, cum munitis, neque minus armis quam tractatione eorum ac locorum opportunitate, hactenus inuictis, confici vix posse. Isto autem modo vix est dubium, quin hic refectæ, ibi interim dissensione sua ac suspicione principum distractæ vires, bello aliquid vtilius daturæ sint. Sed & interim languescet ardor, quem amorem vulgo libertatis dicunt: refrigescet causæ cogitatio ac intellectus, qui haud sæpe ad hæredem transit. Adde, quod armorum quoque exercitatio facilius re-

mittitur quam revocatur. Securos enim ac inermes, pacis subeunt non minus vitia quam amor. Quæ eneruant animos, nec tam auersos bello reddunt quam inhabiles. & hos corpora sequuntur. Adde, quod non raro Principum qui manu valent ardor cum ætate perit, vt & fauor populi, qui tanti quemque putat, quantum belli aut successu præstat. Adde, quod interdum fessa ætas, dum cunctanter omnia circumspicit, a prima obscuratur: quod de Cæsare Tranquillus non tam innuit quam docet. vt omittam, vnica suspiciuncula extingui anteacta. Adde, quod occasiones sæpe ac momenta superueniunt, quæ nemo speret. Et quot nuper legionibus fuisset opus, vt Henricus Magnus, qui de toto orbe cogitare videbatur, ea spe deijceretur? Quo cum strepitu scribendus miles, conuectandæ machinæ atque explodendæ, impellenda tympana, inflandæ buccinæ, atque alia id genus, quibus, tanquam puerorum crepitaculis ac signis, militares animi ac vulgus delinitur. Quorum neutri de successu admodum laborant. qui hic semper pendet, & aut mora deterit victoriam aut sumptu. Pleno die, populo spectante, ictibus duobus tota res confecta est. Et nunc ille indomitus, inuictus, publicus Europæ terror, longe a destinatione suâ

placidâ compostus pace quiescit.

Si ad

Si ad loca beatorum peruenire potuit, qui nec pietatem veram hactenus promouit, & dissentientes clam prouexit, Rerumpublicarum certe vires, quæ consilijs vnius obstant, callide sustinuit. quibus, vt post illas Reges cæteri, quod optime in sacris fieri videmus, summam potestatem vni aliquando cedant, larua libertatis, quæ in vniuersum dominantibus aduersa est, prius exuenda erit. Vt in terris magnum illud aliquando fiat, quod Theologi huc trahunt, & in quo nunc omnes occupantur, Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. *Et vt vnicam Ecclesiam in terris vnus Pontifex dispensat, ita aliquis existat, qui terrarum orbem, bello ac dissidijs exhaustum, vt Augustus olim Populum Romanum, cum ad pacem intereßet, sub imperium accipiat. Cui plurimorum voto vnus maxime obstitisse creditur: qui nunc fatis locum ac diuersa sentientibus concessit. Præter expectationem certe, vt ipsi, ita fœderati, post tam magnum facinus atque audax, iacent: qui celeritatem istam aut non penetrant aut imitari in Republica non poßunt. Semper enim serum est quod multi sciunt, & plerunque aliqui non probant. Tum quæ magna sunt, incœpta temere, non parum nocent: de patratro frustra disputatur. & quod publice vtilitatem habet, conscientia pau-*

Es. 1. v. 3. Glossa Moral. Per bouem & asinum intelliguntur simplices Christiani: per Israel Clerici, & specialiter Theologi, intelliguntur.

paucorum tegit aut inuoluit. Ac frequenter alibi autoritate vel vnius vel multorum fit, vt hæc non tangi, ad tranquillitatem publicam intersit aut prudenter interesse prætendatur. In quæ homini priuato nunquam irrumpendum est. Ac fuerunt quidem, qui in parricidium nonnihil inquirendum judicarent. Quæ res ne turbaret, protinus;

Tibicina, & Hymenæum qui caneret,

ex aula oblatus est. Ex illo tempore

Cæs. lib. 1. De bel. Gall. *Gallia omnis est diuisa in partes tres.*

cuius qui arcana penetrant, hoc agunt, vt, quemadmodum ætatem sic autoritatem magni Regis aliquando pro se habeant: aduersus quam fortasse irritari poterunt qui hactenus obsistunt. ne non merito ac speciose euerti videantur. Bellum quidem certe auguror ac video. Quod nec geri nec parari potest, nisi vires suas tanquam lima deterat, & dum hostes nostros tollit, ipse afflictus atque exhaustus, viam nobis sternat. Nam Italia quo loco sit, non minus vides. altera nimirum parte jam teneri. Et quid si inferiora huic accedant: si Germania tentetur, aut ex arte in diuersa distrahatur? cui rei scena & occasio deesse diutius non possunt. Datur eo per suspiciones, datur per diuersos de religione sensus, quod nunc malum vigilantibus vbique fauet,

fauet, maxima occasio atque aditus. Quorum studijs ac partibus qui distrahuntur, citius euerti quam conciliari possunt. Neque quicquam est facilius, quam vt pars vna hosti vtriusq; in exitium alterius accedat. qua sublata, prædæ & exitio relinquitur qui minus potest. Et quid si gens hactenus sanctissima Heluetij, aut ex ijs quidam, aliquando discant, quod jam pueri vbique sciunt,

quid valeat nummus quem præbeat vsum:

quid sit illud ex Hispania,

Concisum in titulos faciesque minutas,

quo facilius quam ferro, primum animi, deinde vrbes expugnantur? Si Regina libertatis Venetorum ditio cingatur? Si, vt longius nunc eam, ipse Rex Sacrorum Pontifex cum tota cæli jurisdictione his inuoluatur, & aut alieni numina imperij adire, aut, quod ante factum scimus, extra Christianum orbem petere subsidium cogatur? Quanquam, ne hoc Diui sinint, & concordes spero fore. Nosti tamen eos qui religione armantur, multum apud eos posse quibus sanctitatis expedit opinio: vbi ad ambitionem vel potentiorem ventum est, vtilitatem prævalere. Quod Italia non semel didicit. Ac non ita pridem visa est pedum via: etiam ad vrbem & supremum fidei antistitem. Anno 1527. a Borbonio.
Nam de vobis amplius non addo. qui post ista omnia

Adeo pars nulla, nullum prope in asino est membrum, quod non aut humanis vsibus aut morbis a natura destinatum videatur. Nam caluariam, vt hinc incipiam, ac jecur, ei, quem Comitialem, siue Sacrum, nuncupant; lienem, vitio lienis; renes tritos ac cum vino sic exhibitos, vesicæ; sanguinem, quotidianis febribus; pulmonem, vbi de veneno suspicantur; carnem phtisi; cinerem postremo vngularum, fimum, ac vrinam, plurimis mederi, pridem obseruatum est. Ac præclarum sit oportet animal ac sacrum, cuius excrementa quoque veteres mirati sunt. Quod euênit nostro. Ideoque hoc nomine a Grammaticis, nec sine graui causa, vapulat Homerus. qui tam grandi alligare se facinore ausus est, vt asinorum excrementum bubus, nihil maiestatem nostri veritus, tribuere non dubitet. Et quid, sodes, vel indignius vel gratius excogitari potest, quam vt tanti animalis tanta res prostituatur, & quod proprium est asinorum, pessimo exemplo, ac trahenti; vt poëta ait,

Perniciem veniens in æuum,

nunc ad boues nunc ad equos transferatur? contra omnes quidem leges, quæ ex meo tuum do-

mino nolente vetant fieri. Lis inprimis magna, & eorum digna tribunali, qui de vmbra asini in scriptis suis libentissime jus dicunt. Excrementum, aiunt, asininũ, ὄνϑος proprie vocatur. †Homerus autem eo quo certamina describit libro, ita properasse Aiacem in currendo ait, vt * εἰς ὄνϑον βοῶν, magnus heros, laberetur: ac deinde, tota facie hac tinctus, risum omnibus moueret. cum in asinino summum vsum summam omnes dignitatem ponant. De quo, vt nunc cæteros omittam, ita Columella: *Optimum putatur* (loquitur de excrementis) *id quod facit asinus. nam id animal lentissime mandit, ideoque facilius concoquit, atque idoneum protinus aruo fimum reddit.* Atque hinc lætæ segetes. quibus, velint nolint, sustinere vitam homines coguntur. Eundem equis quoque tribui, Grammaticorum maximi obseruant. nam ὀνίδια & ὀνιαίας, etiam de equis dici. Vt jam, nisi interdicto hic prohibitorio succurrat Prætor, de possessione fimi sui in discrimen cliens noster veniat. Carnes eius, quanquam id Galeno non probetur, in delicijs fuisse aliquamdiu, minus mirum. ac inprimis Mecænati. adeo, vt nihil æque maximo ingeniorum saperet fautori.

Vide Pollucem, & cæteros Grammat.

† Iliad. 23.

** Fimum boum.*

Vide Hesych. & Suidam.

Quod cur pauci nostra tempestate imitentur, causam esse puto, quod, ex veteri Pythagoræ opinione, multi auum, aut parentem, aut cognatum aliquem defunctum, morsu violare timent. Et fortaſsis res periculo non caret. cum in hoc præſertim animali, cui tanta est cum homine affinitas,* παλιγγενεσία videatur metuenda. quam & in Phædone Plato, &, si Christianis credimus, in libris περὶ ἀρχῶν, etiam Origenes, amplexus est. qui in equos, mulos, ac subinde asinos, transire animas vaticinantur. Nam quod transitum hunc animorum negat Aristoteles, qui in belluarum corpore eas actiones, quarum causa sola ac principium humana est anima, præparari posse negat, locum hic non habet, cum in nostro sæpe asinus naſcatur, & sub opibus aut dignitate lateat. Mentem certe (vt de ista prius agam) principem in nostris obtinere locum, nemo est qui neget. Cui tanta est cum asino vicinitas, vt Criticorum primi, alterum pro altero aut ponant aut confundant. quasi nihil inter asinum ac hominis intersit mentem. Nam cum Aristophanes in eo Dramate, in quo festiue magis quam ex vero Socrates traducitur, venuste dixerit,

* regeneratio.

*Τί

Quid negaris tanquam ab asino lapsus?

Vide Schol. in Aristoph.

*Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ᾽ ὄνου καταπεσών; dubitarunt illi, vtrum ἀπὸ νοῦ, quod est, *a mente*, an ἀπ᾽ ὄνου, siue, *ab asino*, legendum esset. Quod, vt inter literas, sic inter res, de quibus agitur, exiguum discrimen esset. Quin & causam addunt. Duos enim aiunt in deserto quodam cum errarent iuuenes, quendam ibi nescio quo casu (satis enim frigida est fabula) occurrisse asinum. De quo cum nonnihil inter se certarent, asinum, acutum, vt plerunque solet, ac Grammaticis qui ista tradiderunt; non dissimilem, vtrique elapsum. Cui quid euenerit exinde, non exponunt. Vitiose in re tanta, e qua Græciæ totius eruditio pendebat. Neque alia fortassis dari potest causa, cur Apollini clientem nostrum Hyperborei mactarent. Quemadmodum eundem, & Sileno, Deo rerum omnium perito, ac, vt quidam volunt, Genio diuino, qualis affuisse Socrati putatur, asinum assignant. Adde, quod in Medicorum libris, vbi ἀνου legitur non semel, vtrum ὄνου an ἀνθρώπου, ex contractione vsitata sit scribendum, etiam a Medicis in controuersiam vocatur. Vt cum de caluaria τοῦ ἀνου Trallianus agit. Cui simile est propemodum, quod Criticis in sacra

paginâ euênit: qui cum, *fortis asinus*, siue, *osseus*, in sacro codice inuenissent, ijsdem prope literis decepti, *bonum concupiuit*, reddiderunt. quasi summum bonum atque illius desiderium, non aliud quam asinum significaret: ad quod, nomen asini, occulta quadam ratione ac fataliter, † accedit. Eius, cuius studium tot modis atque amorem veteres testantur, vt cum bono jure a nobis quoque Pamphilus indigitari possit. Quo referri tot honores ac prærogatiuæ possunt, quas deferre nostro, etiam scriptores, consueuerunt. Medici præsertim. Nam Aiacem quidem summis atque heroicis affectum inter homines poëtæ fabulantur, tantum quia vni flosculo inscriptum nomen eius vulgo crediderunt: cum innumeræ propemodum aut herbæ sint aut plantæ, quas non alio quam asinino nomine periti stirpium & hodie & olim inscripserunt. Hinc onochiles & onoclea, altera anchusæ species: eadem nimirum, quæ & Alcibiadis vocatur. Vt cum nomine asini, herois maximi jungatur nomen. Hinc onagra quoque & onothera: hinc onopuxos, siue buxus asinina, vt & onopordon. qua gustata noster, Plinio autore

Num. 16. 15. Vide infra.

† apud Hebraeos.

ventris, quod & alias non raro ex decreti Claudiani libertate solet, crepitum emittere putatur. Hinc onobliton, onogyros, onobrychis, onitis, aliaque id genus, quæ vt rationem pro se habent, ita numerum excedunt. Credo, vt, quemadmodum arboribus amantes nomen eius quem colebant inscripserunt olim, ita nomen hoc vbique occurreret amantibus, vbique legeretur. Ingenij haud dubio ac mentis eius admiratione. De qua qui sinistre sentiunt, stuporem suæ aut malignitatem profitentur. Legat, cui operæ, quæ Leo Africanus, in Descriptione Africæ commemorat. quæ, præsertim in suburbijs Alcairi, a doctissimis clarissimisque asinis ad nutum histrionis fieri testatur: nihil nimium judicia mirabitur Grammaticorum, qui vix cicum inter mentem asini ac nostram interesse existimant: neque dubitabit, quin bipedibus plerisque quidam eius generis sint præferendi. Nam si hos ingeniosos, alios ex illis in eâdem gente tardos esse credimus, jam necesse erit hanc, vt Genethliaci loquuntur, * ἰδιοτροπίαν ad astrorum positus referre. Vt nônnulli sub Saturno, alij (prudentes illi scilicet ac vafri) sub Mercurio nascan-

Lib.1.c.20.

** proprietatem morum.*

nascantur. Aut vt sola Asia ingeniosos norit. quod Europa non admittet, quæ minores nunquam tulit. Interim nonnullæ de ingenio adferri possunt causæ. Inter quas vel prima erit, quod a frigore abhorret, neque quicquam magis auersatur. Sanguis autem frigidus alacritati officit ingenij & intellectus. qua de re præclara duo viri maximi * Plutarchus † & Galenus pro se quisque annotarunt. Atque hinc illud, * De Virtut. Moral. † Quod anim. mor. temper. corpor. seq.

Sin has ne possim naturæ accedere partes,
Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis.

Cui adde, quod in ijs quæ vtrinque sunt dentata ponitur. In quibus quidem animalibus quemadmodum luxuriat nonnunquam adeps, ita seuum & axungiam ignorant. Qua de causa inter ea, quorum stupor manifestus est, sus ponitur. vt pote a qua vitium hoc, * ὑωδία dicitur: quam tot modis Aristophanes traducit. Et axungia, de fungo aut de homine qui nihil sentit, vsurpatur. Quo respexit Martialis: * quasi suillitatē, dicas.

Cosconi, qui longa putas epigrammata nostra, lib. 2. 77.
Vtilis vngendis axibus esse potes.

Hoc est, brutum pecus ac suillum es Cosconi, neque aliud quam merus stupor & axungia. Ea

enim in vngendis axibus præcipuum habebat vſum: cui nomen debet. Plinius: *Antiqui maxime* (axungia) *axibus vehiculorum perungendis ad faciliorem circumactum rotarum vtebantur. Unde nomen.* Quod poëta, ſi quis ex antiquitate tota, eruditus, in hoc loco (in quo fruſtra ſe interpretes torſerunt) feſtiuiſſime circumlocutus eſt. Memoriæ Græcorum monumentis proditum habemus, quendam nomine Ammonianum, magna eruditione ac præſertim Græcâ extitiſſe, qui diutiſſime inter auditores ſuos aſinum habuerit. Ea olim diligentia præclari animalis fuit ac induſtria: cum hoc tempore facilius in mari aprum quam in Græca lectione aſinum inuenias. Ac nonnulli tempeſtate noſtra (nam vt omnes, abſit ſane, & nonnullos noui qui per omnes cultus ad ſeueriora animos informent) ſine vlla ſapientiæ antiquæ, ſine vlla aut linguarum aut facundiæ, aut mathematicarum artium cognitione, vbi more canum qui feſtinant, Ius ciuile, aut Medicinam, aut Theologiam eminus viderunt, protinus ad templa, ad Reſpublicas, ad ægros tranſmittuntur. Ita fit, vt illi ſemper legulei ſint, ac veris legum ſacerdotibus infeſti agant: iſti, ſine antiquitatis cura,

Vide Suid. Ammonianus.

ad

ad quam nunquam oculos conuertant, properantibus ad cœlum, pro Galaxia, quam animis nobilioribus antiqui aſsignarunt, aſinum frænatum, vt loquuntur Genethliaci, oſtendant, quem ad manum habent. Hi poſtremo, ne in verba antiquorum, ac ne ſui quidem Aſclepiadæ, jurare videantur, quem non legunt, male ſanis ſe inſinuent: quorum chronicos plerunq; morbos, in acutos mutant, & vt ipſi ſua didicerunt, ita eos ad quos veniunt compendioſe mori docent. Quæ res ſummam ſine dubio terrarum orbi ignorantiam denunciat. Atque hinc perverſa, hinc infeſta cunctis qui ſeuera lege profecerunt, tanquam e putredine, judicia naſcuntur: hinc auerſi Muſis animi ac alieni. qui haud ſecus quam in alium delati orbem, vbi eos legunt qui antiquitatem exprimunt aut aliquid victurum ſcribunt, dentem parant. tantum quia admirari ea neſciunt quæ admiratione digna ſunt, aut nihil vnquam recte didicerunt. Scirent enim, carmen vnum aut orationem, aut epiſtolam, ſtupore dignam, & quæ ſæculum excedit, immortalitate dignam eſſe. Hi ſunt, qui plerunq; quærunt, quid hic ſcripſerit aut ille, aut quid dignum

nomine in vulgus edat: aut quid egerit, postremo. Vt nonnulli de Scaligero ac alijs hac tempestate. Qui videntur mihi, vt pro ijs aliquid nunc dicam, operam dedisse, vt nulli vsquam asini extarent. Quod cum homini sperare nefas esset (est enim immortale hoc animal quod commendamus,) nunc post fata graues vniuerso generi persoluunt pœnas. Hi sunt, qui ne lectione quidem Græca aut intuitu dignantur. qui, cum loqui nesciant, hoc vnum rudunt, GRÆCA ESSE, LEGI IDEO NON POSSE. Quod si æuo patrum, in Italia Philelphi, Beroaldi, Barbari, in Gallia Alciati, Cuiacij, Budæi, Fabri, Rondeletij, Fernelij, in Germania Erasmi, Capniones, alijque infiniti, judicassent, nulla hac ætate disciplina, vel pateret omnibus vel vsum atque accessum sui publice præberet. nulla denique esset, quæ non ab interiore adyto quemcunque vel e sacerdotibus arceret. Nisi quis fortasse omnes reliquos aut arbitratur esse asinos aut optat. Cuius generis nonnullos noui: qui cum scripta aliorum solo nomine & præfatione leuiter mutata publice extrudunt, carduis vel fœno victitare cæteros securi prorsus opinantur. Neq; hoc

semper

ſemper ijs peſſime procedit, cum nonnulli ex Politicis antiquos ne delibent quidem. Credo, quia non Italice aut Gallice ſed Græce ſua ediderunt. Quod venenum eſt eorum qui ſoliditatem eruditionis fugiunt aut rident: vmbram, cum verſantur inter ſuos, & imaginem ſectantur. tantum ad hoc nati, vt quæ neſciunt illudant; in his autem quæ videri volunt ſcire, eruditioribus ridendi materiem ſuppeditent. cætera tam frugi, vt, quæcunque ab imperitis literarum fiunt, ne tum quidem male fieri exiſtiment, cum peſſime geruntur: ſi quis autem eruditus in Republica impingit, miros clam cachinnos tollant. Nam hos pædagogos ac ſcholaſticos libenter dicunt. nulla alia de cauſa, niſi quod, vt ego quidem reor, primam in humanis rebus ignorantiæ prærogatiuam donant. Atque, hi cum plures ſint, ne dubitandum quidem, quin & multi, & qui maxime ab ineptijs abeſſe ſtudent, proxime ad clientem noſtrum ſuo merito accedant. Nunc ad reliquas proprietates noſtri redeamus. Nihil magis probat, animal vicinum homini eſſe aſinum quam Ariſtoxeni exemplum. quem & aſinam amaſſe, & ex ea,

ſuſce-

ſuſcepiſſe filiam, non autor aliquis e vulgo, ſed Rex ſapientiæ ac culmen, Stagirita prodit: cui nomen fuerit Onoſceli: quo nomine & Empuſam Græci poſtea dixerunt. Forte quod cum cætera (nam hoc quoque addunt) exquiſitæ eſſet formæ atque inprimis emendatæ, matrem pedibus referret. Quo foitaſſe & Scipio reſpexit, qui cum mentis tarditatem ac dementiam Metello ad Numantiam obijceret, matrem eius, dixit faceriſſime, ſi quintum pepeiſſet, aſinum fuiſſe parituram. Atque id ne aut nimium miremur, aut ſcriptori ſummo fidem derogemus, minime a natura alienum eſſe, noſtri temporis experientia teſtatur. Cum non ita pridem eueniſſe idem in Germania a viris eruditis, & qui maxima cum cura animalium hiſtoriam tractarunt, ſæpe intellexerim. Vbi cum veſpillo quidam, non illepido ſcortillo inter arma, vbi leges ſilent, illuſiſſet, grauidam ex eo mulierem, menſe nono aſinum humana ſpecie enixam eſſe. Qui cum † in antiquo codice legiſſet, Perſas aliaſque gentes voce aſini in bello tubæ loco vſos eſſe, eo tempore quo omnia ad pacem inclinare videbantur, *Sacrũ claſſicum Scripſiſſe. In

Vide Parall. Plut.

† *Vide Herodotũ, loco de quo ſupra.*

* *Liber cruentus iſto nomine.*

In quo nihil, præter cædem ſanguinem ac neces, etiam infantium ac puerorum, ſpirat: tanto ſtrepitu ac omnium eorum qui Europam habitant, pauore ac metu, vt

** Sub terris tonuiſſe putes.*

Adhuc enim, ne quis de origine eius dubitare auſit, memorem parentis ſui, mortuos amare. Et præiuit noſtræ Furiæ Virgiliana, cuius illi placuit exemplum. quæ, cum omnia in Latio pacata eſſent, claſſicum eodem modo canit,

† cornuque recuruo

Tartaream intendit vocem: qua protinus omne

Contremuit nemus, & ſyluæ intonuere profundæ.

Nunc aut Theologicos libellos, frigidos, inſulſos, de exiſtimatione Italiæ, ingeniorum principis, & acutiſſimo Gallorum & Belgarum naſo ac judicio ſecurum, typis deſcribendos dare: aut poſt multa, quæ in Reges, Gallum ac Britannum (cui maximo Monarchæ, tanquam cæco, ſummus artifex collyrium parauit) in Senatum Venetum ac Batauorum Optimates, ſcripſit, mirâ venuſtate noſtri temporis Pontificem delineare: quem in Pædagogo ſuo (eo nomine libellum edidiſſe) ſimplicem ac bonum, cæterum, vt reliquos

*Vide Vitam Lucani. qui hoc hemiſtichium Neronis, clariore, inquit autor, ventris ſtrepitu emiſſo, in latrinis publicis pronuntiauit.

† Virg lib. 7. Aeneid.

liquos Europæ principes, regnandi, credo quod crudelitatem nimiam non probent, imperitum ait. Ita omnia, quod ſcriptor Madaurenſis de ſe olim dixit, etiam Pontifices ac Principes qui huic fauent, de vnius aſini ac transfugæ iudicio nunc pendent. Aſini fœmella, decimo poſt menſe vnum, ac rariſſime gemellos, parit. Ita tarde res procedit. Magnum enim eſt quod naſcitur. Vnde cum non ita pridem, dicax quidam homo ac acerbus, tum præſertim eruditis parum æquus,& qui profeſſores ſapientiæ pro aſinis haberet,quales nunquam deſunt,qui ex inſectatione noſtrâ laudem apud ſuos putidiſſime aucupantur,ex me ſcire vellet,vt quid adeo,cum tarde ac vnus tantum naſceretur, tantum inter eruditos aſinorum eſſet; Plures fieri quam naſci, dixi. Inter eos autem daret operam ne ipſe eſſet, qui cum olim,non Latine tantum, ſed & Græce didiciſſet, nunc obliuionem eruditionis, cum contemptu eius, mallet profiteri. Eam enim ſolam laudem, poſt deſertas partes,quod pleriſque euenire ſolet, reliquam nunc ei eſſe. Multos enim Baſſo ſimiles vbique reperiri. Quod cum quidam qui tum aderat cum riſu excepiſſet,quid hic

Vide Præfat. quam Pædagogo Principis præfixit.

hic Bassus sibi vellet, percontari cœpit. Cui, nunquam defuisse homines respondi, qui cum stolido ingenio ac tardo essent, nulla tamen re impensius quam dicteriolis & lepidâ mordacitate caperentur. Inter eos Bassum quendam Iulium fuisse, qui cum, hilaris ac dicax, neque minus tamen esset stolidus (cum enim esse puto quem incustoditum eleganter dixit Plinius) vulgo Asinus, & quidem Albus, teste Fabio, in vulgus dicebatur. Album enim Græcis de hilaritate vsurpari. Vt cum, Album diem, hilarem ac festum, dicunt. Quod Latini ab his mutuati essent. Neque multo aliter Turnebo visum. qui hic adeundus esset. Methodo cum coit, vt & equus, ea vtitur quæ ὕστερον vocatur: qua præ reliquis Homerus vtitur cum narrat. Ac triginta mensium non maior, fœminam inuadit: quanquam maior aliquanto gignit. Fœmina, cum marem tollit, astat validus plerunque arator aut agricola, qui fuste aut flagris dominam, vt notat Aristoteles, coërcet, ne vrinam, quam admisit, delicatam, temere cum altera, quod sæpe fit, emittat. Equam vero, teste eodem, fugit, vt ad coitum ab ea admittatur.

Lib. Epistol. 6.

Lib. 6. cap. De Ridic.

Advers. lib. 28. c. 31.

Aristot. De Gener. Animal. l. 2. c. 8. Id. lib. Hist. Animal. 6. c. 23. Id. Hist. Anim. lib. 7. 23.

Quod ſic facile impetratur, ac tum quidem Ιπποθήλης, ſiue, Equiſugus, dicitur. Sed præcipuum naturæ munus, vt jam dixi, eſt viuacitas, quâ æquales omnes quam longiſſime poſt ſe relinquit. Cuius causâ optimus ac ſemper ſui ſimilis eſt habitus ac valetudo. Paucis enim morbis diu victurum animal expoſuit natura, vt & bene & cum voluptate viueret. Inter paucos hos catarrhus eſt, quem maliaſmon medici hîc dicunt. Qui ſi in pulmonem fluit, vita ac humanis rebus aſinus excedit. Quod & euenire, quoties in tormina aut marmaton, equorum malum pariter ac canum, incidit, Aurelianus notat. Cum in equis nulla pars ſit corporis, quæ malum non admittat, neque vlla mulomedicinæ cura, vel a capite furorem, vel a partibus internis ac externis, morbos totidem quot ipſæ, vel a toto corpore nunc aridos nunc humidos, arcere poſſit. Ne hic enarrare cogar, quoties aut talus exeat, aut aluus ſponte ſua fluat, aut veſica indignetur. Quibus malis cliens noſter, nec inuitus nec cum damno ſuo, caret: quem ſenectæ quoque immunem quidam tradidêre. Græci quidem certe lepidâ fabellâ ſuo more hic defunguntur. Expertem quippe

ſenij

ſenij egiſſe quondam. cæterum, cum vehementius ſitiret, a ſerpente, qui ad fontem verſabatur, ea lege ac conditione, vt in eum munus hoc transferret, eſſe admiſſum. Qui nunc ſenectutem exuit cum lubet: cuius onere aſinus torquetur. Quanquam idem paulo aliter Nicander, de quo ante. Longe tamen dignius de eo Hebræorum ſentiunt magiſtri. qui æternos quoſdam, &, quod maxime mireris, numero non ſpecie, ſtatuere videntur. Nam quem Abrahamus, oblaturus filium, adhibuiſſe dicitur, eundem eſſe, qui Meſſiam olim advecturus ſit. Atque hanc cauſam reor cur tam tarde hactenus procedat. Quin eundem eſſe, cui coniugem ac liberos imponit Moſes. Neque alium, quem Zacharias laudat. *Hæc* magiſter Selomo. Denique, cum oue aſinorum primogenitum redimere ac ceruicem aſino incidi mandat Deus, huic ſuppar quidam ex eâdem gente, verbum quo hic vtitur, haud paulo aliter interpretatur. Velle enim, vt ex aſini ceruice ſcheda appendatur: in qua reuerendum Dei, quatuor, vt vocant, literarum deſcribatur † nomen. vt a reliquis ſic diſtinguatur. Ad quam dignitatem nemo Iudæorum

Aelian. De Animal. lib. 6. c. 51.

Vide Nicand. Ther. in Hiſt. Dipſados.

Geneſ. 22. 3.

Summa Iudæorum in Sacrarũ expoſitione literarum profanitas.

Exod. 4. 50

Zach. 9. 9.

Exod. 13. 13.

† quod ſcemhamphoras ab illis dicitur.

rum facile accedit. Quendam ſane, id cum eſſet auſus, flammæ protinus adiudicatum ferunt. De quo nomine quam multa putide Grammatici negantur. Vt cum dicunt, non mutari in regimine, quod immutabilis ſit Deus. Quaſi in Grammaticorum ditione venerandum illud nomen primo natum ſit, aut ab apicum ac literarum conſtitutione tanta ac tam admirabilis ducenda ſit proprietas, aut poſtremo, quaſi in regimine mutetur nomen aſini, quod eâdem fruitur prærogatiuâ. Tantum aſinis deferre ſolent: quos Rabbinis ſuis & doctoribus hic anteponunt. Quanquam ſane ad iſtos hi accedunt, & ad hos viciſſim, qui in ſcriptis grauibus ac ſacris fuſius hæc exequuntur. Ne nunc addam quæ de aſino Balami a nonnullis diſſeruntur. Quanquam multo luculentiora iterum pro dignitate aſini hic adferunt Iudæi. Aiunt enim Deum ſuum (nam de noſtro, quem impuri etiam illudunt, reuerentius loquendum eſt) poſtquam omnia creaſſet, ac jam feriata legibus iſtorum requies inſtaret, ideoque properaret, ne, quod illis grande nefas eſſe ſolet, luce ſeptima adhuc in opere eſſet, ſub occaſum Solem decem res ex tempore creaſſe.

Primo

Primo omnium os terræ, quo cum Abirone Dathan haustus est. Vide præter Hebr. Tostat. ad 22. Num.

Secundo, alterum os. putei, videlicet, qui Iudæis aliquamdiu patuit, eosque antecessit.

Tertio, os asini, quo vsus est Balamus.

Quarto Iridem. ac cætera id genus.

Quid quod in doctrina, quam a conseruatione patrum, quibus eam debent, & acceptione eius, Cabala dixerunt, sapientiæ in asino constituunt ideam? quem haud aliter ac normam candidatis eius exprimendum dicunt. Nam & tolerantem oneris cuiusuis ac laboris, & contentum esse minimo, & simplicem, & minime iracundum. quæ in candidatis sapientiæ ante omnia requiri. Ex sententia Cleanthis, qui, cum asinus audiret, nihil admodum offensus, minime id mirum esse, dixit, cum Zenonis onus (disciplinam præceptoris innuebat) solus baiulare didicisset. Ne quis admiretur, si exemplo, quod proponunt, suo, acutissimi doctores examussim præstiterunt. Nam cum triplex sit eorum Cabala, vna quæ præcipuas a primo homine ad Mosen, secunda quæ sequentes, ad Thalmudicos scriptores, qui interpretationem legis vniuersam compilarunt, tertia quæ

quæ cæterorum obſeruationes habet ac traditiones; ſicut prima nihil fere præter † Patrum Capita, vt vocant, quæ adhuc ſuperſunt, ita hæc poſtrema, nihil præter * Aſinorum Mortes & ineptias complectitur. Cultos quoque honoribus diuinis huic genti, tota pene credidit antiquitas. Vnde illud Taciti:

Effigiem animalis, quo monſtrante errores ſitimque depulerunt; penetrali ſacrauêre.

Quod non optime ſcriptori maximo proceſſit. Nam cum fidem notis teſtibus vbique comprobarit, hac de cauſsâ, loquaciſſimus mendaciorũ, a ſcriptore Afro dictus eſt. qui collegas tamen, Appionem, Poſidonium, Molonem; etiam Strabonem cum Plutarcho; in hoc habet. Quam calumniam ad Chriſtianos Iudæorum traduces tralatam, omnes itidem antiqui notant. Cum res tota, aſinino, hoc eſt, lepido errore, quem Hebrææ linguæ ignorantia inuexit, ad Romanos pariter ac Græcos, dimanarit. Quæ in iſtis non vulgaris ſemper fuit. Vnde ingenioſi nimis, atque in accuſandis Chriſtianis, quorum prorſus ignorarunt rationes, multa ſine vlla commenti ſunt. Vt cum Aſinarios nos dicunt. & quod indi-

† *Quæ contracte* פ"א *ſiue Pirke Aboth, vocant.*

* *Ὄνου θανάτους. Prouerbiũ de rebus frigidis.*

indidem manauit, Deum nostrum vngulis ac capite asini formarunt. Quos scelesta Gnosticorum æmulata secta, Deum Zebaoth, vt Epiphanius testatur, vultu asini depinxit. Quanquam forte haberent quo se tuerentur qui de cultu solo agunt: cum hac tempestate a Christianis plurimi colantur. Quomodo & Tacitum, cum de Iudæis agit, facile est tueri. Nemo enim nescit, quomodo Doctores suos ea gens coluerit, qui ad pecoris Arcadici acumen proxime accesserunt. Vnde & non inepte a Grammaticorum gente dici solet, *Cæcum & Iudæum minimo differre.* Et non sine causâ D. Hieronymus, Augustinus, Isidorus (& quis non ex pijs?) asinum, quem Dominus posthabuit, cum eius tamen pullo vectus est, ad gentem istam ac eorum Synagogam vno ore referunt. Nam quod vsum asino, profani quidam, qui in jocum sacra vertunt (a qua peste hominum vix dici potest quam abhorreamus) vel mirantur vel illudunt, imperitos tum receptæ consuetudinis per Orientem profitentur. Neque enim, si id nouum aut inusitatum illâ tempestate accidisset, tam inusitatâ ac divinâ acclamatione simplex ætas, quæ in contumeliam

Atque hoc est quod vulgo dicunt: Ceci cum patach: Iudæi cum camets. Caeci enim העִוְרִים *cum brevi, Hebræi,* העִבְרִים *cum longâ initio vocali, scribitur.*

propendet, Domino ac Deo nostro sic vehenti occurrisset. Quare idem & Episcopos in veteri Ecclesiâ fecisse constat. qui, exemplo Domini ac Ducis sui, vt Chrysostomus notauit, asino plerunque vehebantur. Quod cum mirum nobis videatur, eo tempore superbum ac ambitioni proximum nonnulli judicarunt. quorum voces idem vir Sanctissimus recenset. *Iste seruos habet qui ministrant: habet asinum qui vehit. Vt quid nobis praeest?* Sicut alijs objectum docet, quod non asino sed equo veherentur. Sed, vt dicam libere de cultu id quod sentio, quanuis ea est eritque semper asini modestia, vt religiosum procul a se spernat, nunquam tamen tam abjecti fuit animi, vt eo minus se existimaret dignum, quam aut Dagon ille Babyloniusac Palæstinus, qui profecto, siue Deus siue Dea esset, nihil aliud quam piscis fuit, vt vocabulum testatur: aut Sidoniorum nobilis Astarte, quæ a grege nomen habet: aut formosus Apis, siue is bos fuit, vt nonnullis placet, siue vitulus, vt aliis; siue e pecore, vt plerique, siue ex Lunæ radijs conceptus, vt placere doctioribus videtur: aut antiquus ille Mneuis, alter item bos, quem Solis ciues coluerunt: aut Anubis,

Homil. 1. in Epist. ad Tit.

bis,quem, cum canis esset, superorum nuncium ac inferorum ijdem crediderunt: aut postremo crocodilus,& id genus fœda ac de grege animalia, quibus sacra ac humana omnia Ægyptum commisisse constat. Sed nec Ioue se inferiorem crederet,qui,cum debellanda gens Gigantum esset,in ariete, aut Phœbo, qui in coruo, aut Baccho,qui in capra,aut Diana,quæ in fele, aut Iunone, quæ in vacca; Venere item, quæ, vt prisci memorant Theologi, sub pisce, aut Atlantis ac Pleïones nepote, qui sub Iside delituit (eo modo quo sub asino nugator Madaurensis:cuius vicem noster sub quibusdam latet, loquitur,ac scribit) aut Minerua Megarensis,quæ sub mergo A quo & Æthuiæ nomine ibi celebratam ferunt. Et haberet,quę in aurem clam Priapo suo,cui eum veteres sacrificarunt,(numini famoso & quem sola inguinis maiestas, quo & nostrum superasse dicitur inter Deos retttulit) in aurem obganniret. Neq; minus & quæ Belphegôri, siue is Beelphagor est, quem ratione simili *ob magnitudinem obsceni*,(vt cum maximo Ecclesiæ scriptore loquar) haud indiligenter Sacræ gentis fœminæ colebant. Quanquam neque fontem aliquem ex Hebræorum

Vide Muthologos,& inprimis Ouid. Metamorph. lib. 5.

Vide Pauſ. Att.

Vide Hyginum & Muthologos.

Hieron.

bræorum libris, eum Taciti errorem, cum de aquis ac asinis hariolatur, non duxisse arbitror. Ea eruditio scriptoris fuit, ea grauitas. Et
Genes. 36. 25. nonnulli volunt cum in primo Mosis libro, Ana Sebeonis, aut vt, non Sabini sed Rabbini somniare malunt, filius Thibbonis, vt quibusdam placet, *mulos*, vt quibusdam *asinos*, aut *stagna*, aut *confluxus*, aut postremo (nam de voce disputatur) *thermas*, eo quo pascebat reperisset loco, ex obscuro vocis, ortam esse hanc fabulam. quæ quid sibi vellet cum nescirent Græci, ne mutandam quidem aut interpretandam censuisse. Vnde & hodie in Sacris † ea reperitur. Ex qua vocis ambiguitate asinum & aquas, quæ diuersa sunt, iunxisse Tacitum. Illud quidem patet, quicquid hodie defertur equis, a Iudæis primo omnium fuisse asino delatum. qui haud recte loco ac possessione motus est. Prius tamen dicam, quod in mentem hac de re nunc venit. more Criticorum, quibus veritatis quoque simulachrum placet. Puto Græcos, cum legissent, nihil a Iudæis adorari præter * οὐνον (ita vulgo expedite vocem οὐρανὸν notare solent) ex eâ ὄνον, siue ignaros, siue, vt fuerunt semper hominum

† Vox ἰαμεὶμ, quã Græci seruarũt, cum Hebræa sit ימים

* cælum.

minum ingenia, festiuitatis causa ac ridiculi fecisse. Idem imitatos postea Romanos, qui, cum *cœlum* a Iudæis coli intelligerent, ex eo vocem, qua Italiæ vicini Dores vti solent, *cillum*, lepide fecisse. Notum autem est Iudæos, quibus nomen Dei sui ne pronunciare quidem fas erat, multis circuitionibus in exprimenda eius potestate vsos esse. Vt cum, Cœli Dominum, vel, ex recepto linguæ more, Cœlum, a se coli dicerent. Siue eâ, quam iam dixi, causâ, siue quo a monstris ac prodigijs Deorum, qui a Moabitis, Tyrijs, Sidonijs, Philistæis, Ammonitis, Accaronijs, ac alijs vicinis, colebantur, cœli Dominum distinguerent. Quod, cum quidam ignorarent, in notissimo ac trito Iuuenalis loco,

Eodē enim illis redit אלשמים *& simpliciter* שמים

Nil præter nubes & cœli numen adorat,

pro *cœli*, *cilli*, emendarunt. (nam de nubibus quod addit, Drama Aristophanis haud dubie respexit) Quemadmodum in illo,

Et cœli summas inuocat auriculas,

cilli itidem legerunt. Quod de siti addit, nullus dubito quin error ex anachronismo & confusione historiarum sit. Forte, quia e maxilla

asini, qua mille hominum prostrata fuerant, Simsonis precibus fluxisse fontem audiuissent. † qui & postea ibidem extitisse fertur. Neque hoc magis mirum quam stultissima non pauca, quæ de gente illa non tam Tacitus quam quos secutus est, scripserunt. Quale est, Iudæos ab Idæis oriundos esse, & ab ijs ita dictos. aliaque eiusdem generis quæ pueri nunc rident. Porro jam in viam. Sponsam quoque constat, asino impositam, ad viri domum vehi apud eos solitam. Heroas quoque ac heroinas, etiam cum in procinctu essent, eo vsos, sacra pagina testatur. E qua singula non tango. ne, quod vulgo dicitur, profanem sacra, aut, dum asinorum causam ago,

† cuius forma qualis fuerit Chaldæus interpres in Paraphrasi ad locum hunc ostendit.

Ios. 15. 18. & Iud. 1. 14.

Vide Iud. 1. 14. & 5. 10. & 12. 14. & passim.

Asini me mordicibus scindant, boues incursent cornibus.

Quanquam scio quantum cuiq; in obseruatione antiquitatis liceat: ad quam omnia Græcorum dirigenda arbitror. Qui si primos aut non accesserunt vnquam aut superbe neglexerunt fontes, mirum si id asino luendum erit. Cui dignitatem atq; honorem quem Iudæi contulerunt, primo omnium Ægyptij, inepta gens ac improba, detractum pessime iuerunt. quorum alios

diebus

diebus certis aſinum Typhonis causâ per ludibrium præcipitem egiſſe, quoſdam vincti formam atque imaginem in libis expreſſiſſe, omnes odio immani proſecutos, veteres commemorant. Vnde Aſinus Ægyptius, quem omnes lædunt aut exagitant, prouerbio, ni fallor, dicitur. Adeo, vt Ocho, quem e Regibus Perſarum maxime auerſatos conſtat, Aſini vocabulum addiderint. Qui facete, Aſinus hic bovem, inquit, veſtrum brevi epulabitur. neque multo poſt, præcipuum Ægyptiorum jugulauit ac comêdit Deum. Ariſtoteles Politicorum primo, inſtrumenta quibus patri in familia eſt opus, quædam animata quædam eſſe voluit inanima. Atque ad iſta quidem, ſeruos refert: ad hæc vero, cætera, quæ infinita ſunt. Qui haud ſatis prouide, ni fallor, inter animata, neque minus inter inſtrumenta, aſinum omittit. Solus enim, vt ibidem loqui amat, Delphica machæra eſt: cum, vt pauca alia, non vni, ſed quibuſuis miniſterijs atque vſibus, accommodatus ſit. Nam & inſtar equi vehit: & in mola vſum ſui præbet: vnde * molinarij, & molarij, & molendinarij dicuntur quidam. idem & commodius quam taurus arat, ita

Vide Plut. De Iſide & Oſir.

* *Paulo Iuriſconſ.* aſina molinaria.

ita quidem vt hoc vnum didiciſſe aut egiſſe ſemper videatur. Ac in Africa vidiſſe ſeſe, *nobiliſſimum centenâ quinquagenâ fruge campum*, vno aſino ac anu vomerem trahente, nullo admodum negocio proſcindi, Plinius teſtatur. Idem currus ac carrucas vehit: idem ſellam accuratius quam Davus aliquis aut Syrus tollit. pace quiduis, bello, quantum alibi eſt ſarcinarum, geſtat diligentius quam mulus. qui paternam quoque atque auitam exprimit virtutem: cum non raro noxæ ſint heroum filij. Vt non ſine causâ veteres Romani, cunctis animalibus intenſione precij hunc præferendum judicarint. Vnde & aſinum trecentis nummis Senatorem Axium emiſſe, e Varrone idem Plinius teſtatur. victo omnium, vt idem addit, precio. Et non ita multo poſt: *Quæstus*, (qui ex aſinis) *opima, inquit prædia exſuperat. Notum eſt in Celtiberia, vel quadragenis millibus numerorum ſingulas enixas eſſe.* Ipſe Varro, eſt cum ſexaginta, eſt & cum tricenis millibus H S, eſt cum quadragenis, Reatinos venijſſe affirmat. Magno ſane ac pro dignitate precio. cum minoris longe ſex cauſidici ex eo genere qui nunc venales ſunt, cum totidem poëtis ac hiſtoricis

Lib.7.c.5.

Lib.8.c.43.

historicis mancupio haberi possint. Et minore quidam, quos Catones censeas aut Paulos, incolumitatem patriæ ac libertatem vendunt. Vnde factum puto, vt honestos omni parte admissarios in generatione asini requirat Varro. quemadmodum & dignitatem ijs tribuit. *Quo parentum* (inquit alibi) *gignantur similes, eligendi mas & fœmina, cum dignitate vt fiat.* Lib 2. de re Rust. cap. 6. Certe quidem, ignorantiam in eo qui accusant, nimiam eorum quæ hoc tempore laudantur, ignorantiam videntur præ se ferre. Nam qui hodie vel sciunt aliquid vel huic rei operam dederunt, fungi ac vmbratiles, qui fundamenta artium, vt ipsas accurate discant, prius perceperunt aut intelligunt, Grammatici, qui Politicarum rerum demonstrationes ex effectibus ac causis proprijs, colligere ac scrutari accurate didicerunt, contumeliose nunc Philosophi dicuntur.

Horum ille nihil egregie præter cætera
Studet.

Primo enim, vtrum plus analogiæ an anomaliæ tribuat, incertum est. Sane nec ex Prisciano quæ Aptota, nec ex Probo discit quæ Catholica dicantur: nec articulorum vim ex Apollonio:

multo minus, an ſimpliciter an ad exemplum certum ac æternum ex ſententiâ Platonis mundus factus ſit. Nam in ſingulis, quæ vocant, cuius generis Herbarum eſt hiſtoria & Animalium, haud multum profeciſſe, vnum maxime euincit. Aiunt quippe, in Thuſcia cicutæ quoddam genus eſſe, quam depaſci noſter, ſiue voluptatis causâ, ſiue vt languentem carduorum aſſiduitate ſtomachum hac ratione erigat, nonnunquam ſolet: parum gnarus quidem ille, vt ſuſpicor, quid Socrati euenerit. Hoc perfunctus (quanquam maximis exemplis ac vi herbæ excuſari poterat,) haud confeſtim tamen moritur. Interim lethargo graui captus, pro defuncto ac jampridem conclamato jacet. Quod agricolis facillime perſuadet, qui, haud dubiâ ſpe lucri, corium Endymioni noſtro protinus detractum eunt. Quem vt primo quidem, ne indignum quicquam mortuo committat, nihil mouet, ita jam exutus parte ſui, quod tum denique rem ſuam videt agi, plenos illos maieſtate oculos cum pedibus attollit. quo ſchemate, ineptum diſcerptorem illum ſuum ac prædonem metu ac pauore in fugam agit. Credo, non quin verum

Vide Matthiolum, ad Dioſcor. lib. 4. c. 74.

verum illud Stoicorum esse sciat, Iustum & propositi tenacem, nulla ratione ab instituto dimoueri: sed, quod summis ossibus diuulsa cutis, vt mortali omnes semine oriundi sumus, graues sentiendi causas habet. Ac sic, quamuis cæterorum parum gnarus, scitum illud Medicorum, Aristoteli aduersum, Instrumentum tactus cutem esse, autor maximus confirmat. Idem nec Politicorum axiomata, neque Primæ quæ vocatur placita philosophiæ, neque Dialecticorum, quæ ex hac proueniunt, vocabula addiscit. Non indoctior nonnullis qui hæc omnia contemnunt, & dignissimus profecto qui ab istis pedem nunquam vnicum recedat. Neque dubito quin isti, vt nunc psittacos aut simias aut canes in delicijs habere solent, breui asinos sint habituri. Quibus quam simillimos nunc habent. quos non alio calore quam stuporis amant, & quod nihil scire eos arbitrentur. Quod fataliter non paucis ex antiquis quoque placuit principibus. Vt omittam eos, quos libidinis ac fœdæ voluptatis causâ, coluisse nomen illud atque imposuisse suis, a scriptoribus notatur. Qualis olim fuit Onos ille Commodi, & Veretrasinus impuri

Lamprid. Commodo.

impuri Marci, de quo memorat Capitolinus, & Onobelos Heliogabali. Quales, quos matronis in delicijs fuisse scimus. Vnde illud,

Id. Heliogab.

Iuue al. Sat. 9.

atque alium bipedem sibi quærit asellum.

Membri eius causâ, quod in asino, κορυνή, hoc est, claua, a Nicandro dicitur. Illud enim execrandum, & Milesio sermone dignum est,

Id. Sat. 6.

mora nulla per ipsam

Quo minus imposito. &c.

Nam reliqua dissimulare malo. quanquam non inverecunda magis quam fabellæ Madaurenses, quæ ab omnibus teruntur. Sed nec audiendi sunt inepti quidam, qui dicterijs ac prouerbiolis naturam eius traduxerunt. Homines haud dubio maligni. Cuius generis sunt illa quæ de carduo obijciunt. in quo nihil præter cibum quærit, cum in alijs plerisq; infinita præter vsum spectent homines. Et quod asininum superat stuporem, opes quærant vt custodiant: quarum vsum ad hæredem stolidi transmittunt. Quanquam vsque ad carduos jam ipsi quoque profecerunt, qui hos inter fercula nunc habent. Tanta est ingeniorum leuitas. Atque ego, cum ex his atque alijs non paucis, quantum asini exemplo & autoritati,

contra noſtrum vel judicium jam ipſi tribuamus vel opinionem, mecum cogito, ne ad carduos quæcunque in aſino traducimus paulatim adjungamus, metuo. Nec diſſimile eſt illud, Stramen mauult aſinus quam aurum. Et quid ſi pleriſque noſtrûm

Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum,

& affixas huic vnico metallo ſpes plerique extra vſum ſtolidiſſime tranſmittunt? Quod in aſinum non cadit. Tale eſt, In vnguento aſinus. Tale eſt, Aſinus ad tibiam. Et

Ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς. *Lyram audit aſinus, & tubam ſus.*

Quod & Pythagoricos ſenſiſſe volunt, qui expertem omnis harmoniæ factum a natura aſinum dixerunt. Quaſi non inprimis muſicum ſit animal. Et quod magis etiam ſtuporem aut ineptam æmulationem ac liuorem arguit, quaſi non quæ maxime laudantur è clientis noſtri oſſibus formentur tibiæ. Quod de eo Plinius, &, qui ſummopere hoc in aſino miratur, ſcriptor Chæronenſis, inter cæteros obſeruat. *Plut. in Conuiuial.* Vt ex iſta quidem parte, filius Muſarum aut alumnus dici mereatur: niſi quis collegam dici malit. Quibus illa (quanquam nihil ſit neceſſe & jam alij id præſtiterint)

ſtiterint) addantur: Aſinus myſteria circumfert dorſo. Inter apes aſinus, aut, Inter ſimias. Aſinus Ægyptius, Aſinus Myſius, Cumanus, Acharnenſis. Aſino dat oſſa. Aures mouet aſinus. Aſinus perpluitur. * Aſinus immittit caput. Lana aſini. Aut Rex aut aſinus. Larua aſini, & Vmbra. Caput aſini quid nitro lauas? Piger vltra aſinum. Narrare aſello fabulam. Gramen aſino & fuſtem. Aſinus leonis pelle indutus. Vultum circumferre aſini. Malo aſino invehitur. Muli quanto præſtant aſinis! Alia fert aſinus & Lacon. cæteraque id genus (nam ineptiarum tædet) quorum paſſim hic meminimus. Quæ vel † priſci vel recentiores, cum interpretatione ſingulorum collegerunt. Nam Cephiſodori illud, ſummam animi præſentiam conſtantiamque in calumnijs deſignat:

* ὄνε παρακύψις.

† Suidas, Heſych. Paræmiographi.

*Σκώπτει με· ἐγὼ δὲ τοῖς λόγοις ὄνος ὕομαι.

* Illud: et mihi. ego autem verbis inſtar aſini perpluor.

Illud autem Flacci, admodum abſurdum equidem, ne dolo dicam, atque ineptum, mihi ſemper viſum eſt,

Sat. 1. l. 1.

vt ſi quis aſellum
In campis doceat parentem currere fræno.

Quaſi libertatis nota frænum ſit in equo, aut

de generositate quicquam asini discedat quia seruitutem non admittit. Et hæc ille, qui ex fide atque Annalibus Æsopi (nisi quod Stesichoro hoc Aristoteles asscribit) summam in equino genere imbelliam traducit. qui a ceruo, animali timidissimo, communi gramine olim pulsi, manum simul hominis & frænum admiserunt. Quid quod princeps sapientum, flagrum equo, frænum asino asscribit? Credo, quod in Oriente equi vulgo insolentiam pertæsi, asinum frænarent. *Sicut flagrum equo, ita frænum*, inquit, *asino*. Quanquam alij, vt sæpe alias, ignari huius moris, † vocem vnam aliter aut reddunt in hoc loco aut interpretantur. Eius certe generis sunt alia non pauca. Vt non tam ex vero quam ineptis factionibus ac præiudicijs cum asino experiantur homines. E quibus quædam manifeste a pueris ad viros defluxerunt. qui, ludentes, vt jam pridem a Grammaticis notatum est, victores suos, Reges, victos contra, Asinos dicebant. Et ludorum aliquot, in quibus vsitatum illud fuit, genera commemorantur. Ac ne solis hic Grammaticis credamus, ecce tibi ipse in Theæteto Plato:

Rhetor. 2. *Horat. Epist. 10. lib. 1.* *Prouerb. 26. 3.* † *vocem* מתג. *Pollux. l. 9. c. 1.*

† ὁ δὲ ἁμαρτὼν καὶ ὃς ἂν ἀεὶ ἁμαρτάνῃ, καθεδεῖται, ὥσπερ, φασὶν οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος· ὃς δ' ἂν περιγίνηται, βασιλεὺς ἡμῶν. Vnde & illud, Rex aut Asinus. Et hæc quidem homines. At ne Diui sirint, vt humanâ vnquam voce asinus vtatur, qui nunc extra vrbem ac Rempublicam Æsopi nunquam loqui solet. Quod si illi vel ad triduum concederetur, quibus(O Dij ipsi!)quam non minus veris quam facetis causam suam vindicaret dicteriolis! quot parœmias, non salsas modo, sed verissimas, aut ipse adferret, aut ab alijs excogitatas, confirmaret! Quam gauderet, cum audiret, Homo homini est lupus! quam facete exclamaret, Aurum homini est Deus! Quam festiue subrideret, cum videret, causâ huius trepidare, angi, anhelare, peierare, ac nihil non audere homines: huius causâ, cum marinis fluctibus ac ventis contrahi; qui tantopere aquam horret, vt si, teste Plinio, *vel minimus intersit riuus*, pedes tingere imprudenter caueat. Proprio heroibus timore. qui cum omnia contemnant, vndam & naufragium plerunque abhorrent. Vnde Vlysses ille vrbicapus, vt a Poëta principe vocari solet, plorat in periculo marino, eiulat,

† Qui peccarit autem, & hoc semper aget, quod a pueris qui pila ludunt dici solet, Asinus, qui autem vincet, Rex dicetur.

Τρὶς

Τρὶς μάκαρες Δαναοὶ

exclamat. Et Æneas, ad eundem fere modum. Animus quippe ingens, qualis esse heroum solet, cum ex igne constet mero, cui nihil æque aduersum est atque humor, nihil æque hic metuit ac mortem: eam dico, quæ vigorem istum diluit aut tollit. quod non sine causâ fortibus concedit Stagirita. Addit Plinius, quod admiratione inprimis dignum est: *Nec nisi aßuetos potant fontes, qui sunt in pecuarijs, atque ita vt sicco tramite potum eant.* Et: *Mirumque dictu, sitiunt, & si immutentur aquæ, vt bibant cogendæ (asinæ) exorandæve sunt.* Quidam credunt, cum e fluuio aut fonte bibit, quod heroicis ingenijs e bile atrâ euenire solet, aliquid imaginosum pati. Quippe, cum in aquâ eminentes illas suas ac acutas videt aures, tremere, ac timere, ne ab ijs oculi, quos jure amat, sibi eruantur. Scio hoc ridiculum videri. Mihi tamen contra magis deridiculi videntur, qui in alienas intuentur semper ac jocantur, suas nunquam vident. Vnde fit, vt paucæ sint societates aut collegia in quibus non sit vnus aliquis qui talis videatur cæteris, & ab ijs, qui præ reliquis se sapere arbitrantur, traducatur. Quod si quisque fontem, accessurus alios, consu-

Ter beati Danai. Vide Hom. Odyss. 5.

Aristot. Eth. 3.

Lib. 1. c. 43.

leret vel ſpeculum, aut ſi æque corporis atque animorum apparerent notæ, ſaxo pauci ſint futuri, qui non aliquando verum eſſe diſcant,

Auriculas aſini quis non habet?

Tum & Midam, cui hoc euênit, Regem potentiſſimum fuiſſe. Sed jam denuo, vt verbum vetus eſt, Ab aſino delapſi ſumus, niſi quod conſtrictum adhuc auribus tenemus. Quam ſe oblectaret idem ille noſter, cum videret, ſæpe exigui lucelli causâ bellum ſuſpici aut pacem: libertatem quoque, quæ bonorum prima eſt, venalem circumferri! Et, quod omnem ſuperat ſtoliditatem, ſolum hoc parare, nõ ne egeant, ſed vt poſſideant. Ac potitos quidem, neque habere id quod habent, neque frui eo quod ſunt conſecuti, ſed augere partim id quod poſſident, optare partim quod non habent. Vt quod tanto opere corraditur, ingratis ſæpenumero relinquant & plerunque indignis. Nonne, quoties auarum aliquem conſpiceret, qui

Lucill. *Cum bulgâ cœnat, dormit, lauit,*

lepide adijceret,

Id. *omnis in vnâ (vita.*

Spes homini bulgâ eſt. hac deuincta eſt cætera

Nonne

Nonne in carduis ſecure, ac ſecurius fortaſſe quam Caligula in auro, aſſidue volutans, eiuſdemque autoris interim verſiculos decantans, longe ſe feliciorem exclamaret,

Cui neque jumentum eſt, nec ſeruus, nec comes vllus: Id.
Bulgam, & quicquid habet nummorum, ſecum habet ipſe.

Vt non temere Menander Comicus, feliciorem homine pronuntiarit aſinum. Quia enim huic, inquit,

κακὸν δὲ αὐτὸν οὐδὲν γίνεται,
Ἃ δ' ἡ φύσις δέδωκεν αὐτῷ, ταῦτ' ἔχει.

mali nihil, cuius ipſe cauſa eſt, ipſi euenit: Sed quæ illi contulit natura, ea habet.

Quid dicturum porro arbitramur, ſi in magna ciuitate poſitus, videret, quoſdam, vt Reſpublicas in ciuitate baiulent ac dignitates, nihil non moliri, quibus graues ac onuſti, nemini de loco, aſinorum more, aut de via cedunt: tum inprimis, quibus artibus perueniant ad iſta ac illecebris. Et hæc quidem cuncta recuſantis ſpecie. Quanta voluptate animi nonnullos ex ijſdem, qui ciuilem ſibi vindicant ſcientiam, videret. qui, cum cætera contemnant, ac plerunque

Criticorum Coniecturas, Obſeruationes, Miſcellanea, ac Varias, tanquam puerorum par atque impar lepide traducant, nihil aliud quam micant ipſi & coniectant: ac ne ſcopum quidem habent niſi vagum ac incertum, quem leuiſſima res mutat aut conuertit. Ac ſi aliqua vel mors, vt ſolet, aut, vt inter principes, quos bella diſtraxerunt, fœdus interueniat, aut ſi denique alibi Cupido, non ineptus ille ac cæcus ſtellio, ſed alter quidam, plane oculatus, vnum modo vibret ictum, videas continuo

Ingentes trepidare Titos.

Ac prudentes illos, qui futura multo verſant ante ac diſponunt, nihil aliud jam præter notum illud ſcire, Non putaram. Et hos aliquem ex eruditis pædagogum dicere aut ineptum! Nam quod illos laudant ſolos, ſolos admirantur, qui arcana Rerumpublicarum acutiſſime, vt videtur ipſis, excuſſerunt, nullos ſibi minus alienos ab ineptijs videri diceret. Nihil enim quo tueri ſe, aut Principes, aut Optimates, aut Plebs poſſit, ipſis relliquum feciſſe. Ac ne ſuis quidem, quibus operam dediſſe conſtat, cum hæc ſcriberent. Vt omittam, ſæpe, dum prudentiæ affectant laudem, probitatis

tis atque existimationis facere jacturam. Instar meretricum. quæ, dum callide obnubunt vultum, neque cuiquam se spectandas præbent, publice pudorem vulgant. Inter veteres Respublicas, de quibus (vt plerunque nunc plebs nostra de præsenti statu) plebi quam simillimus, libenter judicaret, primo omnium Athenienses, tanquam sibi non dissimiles, post eos autem Pop. Romanum, miraretur. Inter Reges, omnia diuersa sentientes, neminem Macedoni Philippo anteferret. a quo omnibus in expugnatione vrbium prælatus est. Inter quæ hoc maxime festiuum illi videretur, quod, dum Græculi conatu magno ac vi bellicâ certarent aut in dubijs responsa peterent, & dum Delphicum nonnulli, alij Ismenium, Milesium aut Clarium Apollinem, accederent; vni huic, qui tum asinorum tum oraculorum solus vsum intelligeret, in mentem opportune venit, vnum esse antiquum, cariosum, obsoletum, prope ignotum, quod Dodonæ olim excidisset.

Vide quæ supra de hoc Philippi dicto.

ΔΩΡΑ ΘΕΟΥC ΠΕΙΘΕΙ ΚΑΙ ΑΙΔΟΙΟΥC ΒΑΣΙΛΗΑC.

Dona Deos flectunt, venerandos dona tyrannos.

Quo ſic vſus eſt, vt totam Græciam, cum templis omnibus, tripodibus, cortinis, ſacerdotibus, hariolis, atque ipſo etiam Apolline, in manu circumferret. qui Deorum optimus, credo quod onuſtum auro aſinum in templa clam admitteret, nulla niſi pro Philippo amplius oracula reddebat. Quare, vt prudentiſſimos exiſtimaret eos Reges, non qui equis & armati lente dimicarunt, ſed qui aſinos ſic adornatos clam miſerunt, ita eos ciues reliquis prudentiores eſſe exiſtimaret, qui ſub Rege callido, vulpinam aſininâ, cum neceſſe eſt, tegunt. Multis quoque haud dubio autoribus, a quibus male aut benigne eſt acceptus, par, quod aiunt, pari redderet. Atque inter eos ſeni Phrygio haud parum ſe obſtrictum fateretur, qui ad rationis partes ac ſermonis, bruta lepidiſſime vocauit. Multa enim, non indigna ſe, ab eò ſibi tribui. Et fabellam inter cæteras extare in eo non inelegantem. Quæ, ni fallor, talis eſt. Flumen aliquando ſale onuſtum tranataſſe aſinum. qui cum forte in aquam eſſet lapſus, liquefacto ſale, plurimum de onere detractum protinus ſenſiſſe. Quod cum aliquoties, vt miro eſt ingenio, expertus eſſet, ſpongias impo-

impoſuiſſe dominum. De quibus cum eodem modo quo de ſale judicaret; iterum conſulto lapſum, vi iniqui oneris depreſſum ac extinctum eſſe. Addit ſcriptor Chæronenſes, principem philoſophorum Thalen, æmulatione ingenij, cum aſino certaſſe atque ab eo victum eſſe. quod nunc mulo peſſime tribuitur. Niſi forte Criticorum id ſecordiâ euênit, qui ἡμίονος pro ὄνος ediderunt. Cuiuſcunque culpâ id ſit factum, minus ei gratum reor, laudes tantas ſic ad alios transferri. Nam Simonidi haud parum ſuccenſeret: qui, cum mulos aliquando commendaret, nomine aſini diſſimulato, quaſi plus a matre dignitatis ac virtutis traherent, ijs verbis *Plutarch. De ſolert. Animal.* *Ariſt. Rhet. 3.*

† Χαίρετ' ἀελλοπόδων θύγατρες ἵππων *† Gaudete velocium filiæ equorum.*

odam auſpicari auſus eſt. Quem inſignem ſui generis fuiſſe hoſtem, inter reliqua & * Iambi, quos de fœminis conſcripſit, ſatis innuunt. In quibus, eam quam ex cinere & aſino conflatam fingit, ad officia domeſtica cogendam, ac plerunque vt voracẽ ſic libidinoſam eſſe, oſtendit. E quo ſatis conſtat, auariſſimo poëtę, (nemo enim neſcit quę de eo a veteribus commemorantur) aſinum omnino nullum, niſi forte, ex præſcripto Regis Macedonici, ** Qui apud Stobæũ in infœminarum vituperio legũtur.*

cedonici, onuſtum auro placuiſſe: qui, vt raro ad poëtas commeare (nam tardiſſime incedunt) ita vniuerſo generi equorum anteferri ſolent. Extat Palladæ, poëtæ Epigrammatarij, quod multi laudant, non decorum aſino encomium.

Lib. Anthol. Epig. 2. Tit. εἰς Δῶρον.

Ἀγλιάπαστον ἐμοί τις ὄνον μακρόθυμον ἔδωκε,
Τῶν βασταζομένων ὄρμον ὁδοιπορίης·
Υἱὸν ὄνον βραχυλῆτος, ὄνον πόνον, ὄκνον, ὀνείρων,
Τῶν ἀνακαμπτόντων ὕστατον πρότερον.

Refractariū, lentum, a quodam accepi aſinum, Qui in via, tanquam portus eſt eorum quos vehit: Aſinum tarditatis filium, aſinum, laborem merum, & ceſſationē, Quicum retro eundum eſt, ex vltimo fit primus.

Cui, & fortaſſe non omnino infeliciter, reſpondere poſſet:

Ἀξιάγαστον ἐμοί τις ὄνον μεγάθυμον ἔδωκε,
Τῶν βασταζομένων ἵππον ἀεθλοφόρον·
Υἱὸν ὄνον ταχυτῆτος, ὄνον τόνον, ὄκνον ἄοκνον,
Τῶν θερμῶν καὶ τοὺς ὑστάτους προτέρους.

Admirabilē, magnanimū, a quodam accepi aſinum, Qui equus eſt palmarius eorum quos vehit: Aſinum, velocitatis filium, aſinum, merū robur, ceſſatorem qui non ceſſat, Qui efficit, vt vltimi ſint primi.

Mens autem vtriuſque epigrammatis e Græco petenda eſt.

Aliquanto tamen, niſi fallor, acrius, nec ſine graui cauſâ, nouos Sacræ paginæ interpretes corriperet. Quicum plurimis in locis, *pullum aſini*, legiſſent, nihil præter *pulli* nomen expreſſerunt. Quod non aliud quam factionem eſſe. Ita pertina-

tinaciter hoc agi. Ac se quidem tam angusti animi non esse, vt in fide interpretum fortunas suas aut ingentem animum, fundatum esse credat, aut ineptijs postremo moueatur. causam tamen non videre, cur aut sui eos pudeat, aut vocem fugiant quæ toties in Sacris memoratur. Et quid causæ esse, cur, cum filios Iaïri, celeberrimi herois, qui triginta erant numero, triginta asinorum pullis vehi dixit scriptor Sacer, nihil præter pullos ponant. cum prope infiniti similes reperiantur loci, & ad eum ipsum, pridem eius gentis annotauerint † Doctores, asinos, aut potius, asellos, solos proceres in Oriente ac magnates, conscendisse: qui vel dignitatem publice vel censum ostentare hoc ipso credebantur. Quare item, cum in magno illo ac sublimi Hymno, * animosa heroina, quæ in Israele jus dixit, principes affatur, qui in bellum asinis vehuntur, † mulos quidam supposuerint pro asinis. Quæ lubido immutandi, si in Sacris cœperit grassari, nihil causæ esse, cur non loco asini, camelos, pardos, boues, quod uis denique animal, in posterum legamus. Cuius factionis ne immunes quidem esse Græcos.

Iud. 10. 4.

† Inprimis Rab. Dauid. ad 10. Iud. v. 4. & 12. v. 14.

* Debora. Iud. 5. 10.

† quo loco vetus versio super asinos nitẽtes. Græci, ἐπὶ ὑποζυγίων λαμπηνῶν.

Qui in eo loco, vt Hebræi ac Iosephus obser-
Num.16. 15. uarunt, * vbi magnus ille Moses, populi im-
probitate ac rebellione victus, tantâ fide ac
corruptelæ odio egisse se cum populo testatur
vt ne vnum quidem asinum acceperit, ne cauil-
lo locus esset, aut Rex Ptolomæus, cuius causâ
Sacram paginam susceperant interpretandam,
aliud quid accepisse, (ita enim referunt) existi-
† rem desiderabilem. maret, † ἐπιθύμημα substituerunt. quemadmo-
dum in alijs pro, *asinorum pullis*, *mulos*, vbi visum
est, in alijs, pro *asino*, quod magis est indignum,
** Es. 30. 24.* * *bouem* posuerunt. Ita se ludificari. Atque hoc
emendari velle. ne cum boue semper sibi sit
negocium: quem præponi de compacto sibi,
pridem factum esse cum aduertit. Quod & di-
cteriola nonnulla ac prouerbia testari. Qualis
est adagio, Ab asinis ad boues. Et, Qui bouem
nequit, agat asinum. Sed plerosque tam infe-
stos sibi esse, vt e Sacris libentissime se premant:
si quid ibi lateat, rimentur ac in luce ponant.
cum contemptus asinorum, velint nolint, no-
ua, ac præsertim, quod jam sæpe dictum est, ig-
nota Orienti res sit. Nihil sane causæ esse, cur
in sacris eum locum asino adversum esse credant,
vbi

vbi, Boue pariter & asino non esse arandum, dicitur. De quo, vt diuersa alij atque alij, ita nihil aliud, quam, bouem boui, asinum jungendum esse asino, ne inæquales coniungantur, legislator monet. vt Hebræi optime interpretantur. Cui simile, A boue ad asinum: quod ibidem aliquoties occurrit. e proprietate linguæ, in qua bouis dignitati nihil additur, neque aliud quam duo quæ diuersa sunt junguntur: vt cum dicitur, A malo ad bonum. Tanto boum studio efferri homines, quibus sine causâ asinum postponunt. Quo & illud spectat, quod nonnulli, Aleph volunt primam ideo in Alphabeto Hebræorum esse literam, quia locum in armento principem tuetur taurus, quem hac designari volunt. Quasi nusquam primum tueatur asinus. Qui si est plerunque primus, & quemadmodum astrologos sideribus in cœlo, ita literis Grammaticorum antiquissimos in Oriente, ab animalibus notisque rebus nomina imposuisse constat, quid obstare, quo minus pro eo quod nunc vulgo Aleph, Beth, dicimus, Athon, Beth, dicatur? Hunc honorem gratum sibi & ad posteros decorum fore. Quod facilius ab eruditis

Deut. 22. v. 10.

Isidor. In boue & asino arat, qui recipit Euangeliũ: cum Iudæorum obseruantia.

Lyran. Quod sapiens & fatuus, in opere prædicationis non sunt combinandi.

impetratum iri, quia, Atha, Syris notam, ſiue literam, deſignat. Quemadmodum ex voce Athon, quæ Hebræis aſinam deſignat, ſi ſine aſpiratione inuertas, fiet *Nota*, id eſt, litera. Quæ *Rabbini magno ſtudio ſectantur. Adde, quod eandem poteſtatem in Grammaticâ ac numeris quam hactenus obtinuit, hæc litera habebit. neque quicquam aut de Cabalæ acumine, aut de † tempore, quod orbi ex hac literâ Doctores præfixerunt, ideo diſcedit. Et feſtiuæ obſeruationis nota erit Aſinus. Quod ad Græcos autem, non referre, vtrumne a boue an ab aſino incipiant, qui, cum omnes præ ſe aſinos exiſtiment, ipſi in re ſuâ tam ſecuri ſunt ac imperiti, vt ne literarum quidem quibus ſua efferunt ac ſcribunt, hactenus vocabula intelligant. Ideoque, vt Alphabetum ſuum diſcant, non tam ad aruſpices, & Hetruſcorum, quod Romani ſolent, principes, quam ad Chaldæos abducendos eſſe. Quorum, ſine vllo fœnore atque vſurâ tot jam annos *vocibus vtuntur. Ac ne verum quidem arbitror, quod bouem primo occurriſſe volunt Cadmo: cum ſimilius ſit vero, aſinum fuiſſe. Notum enim in Bœotiâ hoc eueniſſe, in qua plures aſinos

*Adeo vt eâ ratione voces peregrinas, vſu ſuas faciãt. Ita נמל quod deſignat illis portum, ſi inuertas, Græcum λιμὴν inuenies. quæ hoc ipſum notat.

† Nam cũ Aleph millenarij ſit nota, volunt Cabbaliſtæ, orbem poſt ſex mille demum annos peritu rũ quia ſexies in primo Geneſeos verſu, vbi de creatione cæli agitur & terra, ea litera occurrit.

aſinos fuiſſe conſtat. Vnde Sus Bœotia, & Bœotia auris, aliaque id genus, a ſtupore. Quem vt noſtrâ tempeſtate vulgo aſinis, ita olim bubus ac ſuillo pecori obijciebant. Vnde & nomen regioni hæſit. Quam, cum ſyluis omnibus ac montibus, Apollini ac Muſis, ij ipſi conſecrarunt. Vt ignari quoque aſinos extollant, quibus tantos præſides ac inſpectores addiderunt. Illud quoque monent, Cadmum ſimulac in Græciam veniſſet, nomen ac religionem Palladis Oncææ, cuius Nonnus, Æſchylus, Pauſanias, Heſychius, ac alij non pauci meminerunt, & a quâ Onceæ Thebanorum portæ poſtea ſunt dictæ, ſecum attuliſſe. Quæ non, vt plerique exiſtimant, a bouis, ſed a voce aſini ſic dicta eſt. Si quidem a *nahac,* quæ vox, vt jam eruditi obſeruarunt, aſinorũ olim apud Pœnos ac Hebræos denotabat vocem, factum *anat:* vnde *anca,* & mutata vnica vocali, *onca.* Quemadmodum ὀγκᾶσθαι Græci dicunt aſinum, cum rudit. Vnde & Oncæa Pallas. cuius ineptiſſime originem ad boues trahunt. Pudet enim eos, credo, quod ab aſinis initia ac ortus ſuos deducendos eſſe videant. Quod euadere non poſſunt. Etiam Virgilio non pa-

mur succenseret, a quo semel, nec amice nimis,
Georg. 1. memoratus est. Cuius illud:

Sæpe adeo tardi costas agitator aselli,
Vilibus aut onerat pomis, lapidemque reuertens
Incusum, aut atræ massam picis vrbe reportat.

Ouidium libenter excusaret, qui non sine causâ dixit,

**alij turpis.* *Vt rudit a scabra *vilis asella mola.*

Sciret enim duos asinos, e quibus alter vilis, alter preciosus dictus est, nouisse antiquos. Vnde Columella:

lib. 6. c. 37. *Id ne fiat, degener & vulgaris asellus admouetur, qui sollicitet obsequia fœminæ: neque is tamen inire finitur. sed si jam est equa Veneris patiens, confestim abacto viliore, pretioso mari jungitur.*

Quorum iste multinummus eleganter a Varrone dictus est. Plinio fortasse tamen succenseret, qui vilissima prunorum, *asinina* dixit. Magis certe Flacco, cui placuit in cognomento Asinæ licentèr cauillari,

lib.15. c.13.

Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.

A quo peteret, vt idem Claudijs, Sempronijs,

Cornelijs, obijceret. Quorum alij Aſelli, alij Aſelliones, alij poſtremo, hoc eodem, Aſinæ ſunt dicti; omnes nobiliſſimi. Peteret, vt idem illuſtriſſimæ Aſiniorum genti obijceret, quæ & Senatores aliquot & Conſulares dedit. Niſi forte his præferret Flaccos, qui & ipſi a deformitate aurium ſic dicti ſunt. Nonno vehementer ſe obſtrictum fateretur: a quo in re ſeriâ ac graui, *παχύγυιος dictus eſt. Vt omnino parum abſit, *velox. quin ad dignitatem Pegaſi ab eo ſit tranſlatus. Quem qui nimium aut rident aut mirantur, natione Ægyptium fuiſſe non intelligunt. Vbi tollutarij reperiuntur, qui ad quadraginta paſſuum, vt ferunt, millia, eodem die expediunt. cui non diſsimiles Arabia ac Palæſtina ſemper habuiſſe creditur. Viro maximo Galeno, gratias, & quidem maximas, haberet, a quo non vulgari neque perfunctorio honore celebratus eſt. Nemo enim dubitabit, quin ſi ſpeciem, quod noſtro tribuit, a genere diſtinguat, etiam definiat ex arte ac diuidat, atque eâdem ratione nec a Syllogiſmis & eorum fundamento, quod De Omni dicitur, auerſus ſit. Quod ſi recte aſſequatur, fieri non poſſe, quin ab ipſo hic diſſentiat

Scal. aduerſus Cardan. Exercitat. 217.

ſentiat

Siue qui eam Galeno asscribunt.

sentiat*Galeno, qui ab eius potestate ac dispositione, in figurâ suâ, quam nunc vulgo Quartam dicunt, aut Galenicam, recedat. Sed & cum Grammaticis Græcorum, pro familiaritate mutuâ nonnihil, credo equidem, expostularet. quod se, copiosi, si Dijs placet, illi ac verborum opulenti, voce eâdem cum vxore includant. Quam rem & incommodo philosophis & ignominiæ non paruæ sibi esse. Vt cum Aristoteles, † ὀχεύειν καὶ ὀχεύεσθαι τὸν ὄνον, dixit. crimen flammis vindicandum. Quod ab eo egestate linguæ factum est. Ideoque melius Romanos, qui distincte sexum efferunt: tanto studio Grammaticorum, vt non tantum *asinis*, sed *asinabus*, quoque, vt *Deabus*, moneant dicendum. Et Hebræos, Syros, Arabas, Chaldæos, qui, cum nomen habeant commune, fœminæ peculiare ac suum addidêre. Tum &, quod in magnâ gente fieri consueuit, suo insuper & sobolem distinguunt. Optime hos quidem, illos autem negligenter. Ac tantâ istos quidem erga fœtum suum comitate, vt a* vigilando & alacritate mentis nomẽ imposuerint. Nusquam tamen Græcos magis de penuriâ ac paupertate linguæ conueniret, quam in suo

lib. Histor. Animal. 6. c. 23.

† inire & iniri.

** Volunt enim עיר quod pullum asini designat, ab עור dici, quod excitati sit animi.*

ſuo nomine ac illius vſu. quod ad alia prope infinita tranſtulerunt: & diuerſa quidem maximâ ex parte aut diſtincta. Nam & ſtellas duas geminas in cœlo, & in mari piſcem, & in regno Rhadamanti, neſcio quem aſinum, & in terrâ, inter cætera, porcellionem, animalculum, quod curionem & multipedam Latini dicunt, fuſum item, & axiculum ſeu ſuculam, & funes quoſdam, & fabrilem ſerram, tum & vaſis quoddam genus, & peculiare inſtrumentum medicorum principi, & in teſſerarum ludo vnionem, denique & inferiorem molæ lapidem (qui Hamor quoque, ſiue Chamor, ab Hebræis, quod eſt aſinus) eâdem voce dici. Ac ſi nomen illis aliquando ſuum, (vnumquemque enim dominum ſuarum rerum eſſe) ſubito ereptum iret, multa fore quæ vocabulo cum ignominiâ præclaræ gentis deſtituerentur. cum vnius ſuum, cœlo, mari, terræ, inferis, atque omnibus humanis, jam aptarint. Et hos quidem tam de ſuo liberales eſſe ac prodigos, cum de ſexu ſequiore in gente ſuâ nunquam cogitarint. Magno ac intolerabili errore. Eſſe enim ſuas ſibi, eſſe vxori ſuæ, quod ignoret nemo, certas & peculiares

animi ac corporis virtutes. Quas vel vitio vel egeſtate linguæ neutiquam miſcendas eſſe. Has matronas eſſe, quæ labore viris nihil cedant: quarum lac, vt in delicijs, ita inter prima faciei medicamina fuiſſe olim, notum eſt. Vt nonnullas ex Romanis ſeptingentas aluiſſe, autor ſit non vnus. Et quas ideo Poppæa, reliquis comitibus haud fruſtra prætuliſſe creditur. Quanquam, quâ vrbanitate ſunt, par pari viris referunt. nam vt ipſi e complexibus equarum mulos, ita illæ ex equorum, hinnos ac burdones edunt. Multum tamen Græcis ſe debere, & hoc candide fateri. Qui cum ſingulos Deorum tanto pluris eſſe exiſtimarent, quanto pluribus nominibus in ſacris colerentur, quemadmodum non ſine causâ, in Dianæ & Apollinis elogio Battiades teſtatur, idem ſibi eueniſſe. Ab vtilitate enim ὄνον, ab officio ἀστεράβην, ab ætate & labore plurimo πρωίαν, a virtute μέμνονα, a colore πελίαν & λέπαργον, a libidine atque vſu eius μυχλὸν, ab eiuſdem impotentiâ νωθουργὸν, ab inſigni magnitudine κανθήλιον, κάνθωνα ac βούπαλον, a voce ὀγκηστὴν & βρωμήεντα, a vecturâ onerum νωτία, νωτοφόρον, σκευοφόρον, tum a dentibus

Callimach. Hymno Apoll. & Diana.

tibus postremo, ἀμφώδοντα, dici. Eundem δάλιςον Cretensibus, κιλλὸν Doriensibus, μαλλὸν Phocensibus, βελκὸν Cyrenensibus, γάδερο Græcorum vulgo, mutuatâ a Chaldæis voce; ἀνεμώτην denique, a sacrificandi more, Tarentinis dictum. Quæ non paulo diligentius Grammatici, & hac ætate ex ijs quidam collegerunt. Quos non compilamus, & si quando eadem dicenda sunt, inuentis addimus. Multa quoque haud dubio doceret multa disceret, neque pauca quæreret ex eruditis. Atque ex ipsis, arbitror, Theologis audire vellet, non argutam quæstiunculam & disputationi promptam, quæ Respublicas nonnunquam turbant, sed amœnum aliquid & sui fori. ac fortassis, Quale animal Onocentaurus esset, qui ex Aquilæ interpretatione Sacram paginam nunc occupat. Nam Onocentaurum Æliani, quanquam a Pythagorâ, si illi credimus, descriptum, vt commentum, facile reijceret. Itidemque e Medicis, quid de Galeno statuendum sit. qui * interim lac asininum ait esse tenuissimum, † interim cameli pariter & equi hac in parte anteponit. Quare item, si quis grauiter a scorpione ictus, id in

*Lib. 6. De sanit tuend.

†Lib. 3. De aliment. facult.

id in aurem insusurret asino, ex tempore curetur. Nam hoc multi notant. E consultis legum, An si damnum bipes asinus intulerit, pauperiem fecisse existimetur: cum non minus ratio hic cesset. Vt si parasitus, sine corde ac capite, in hominem aut statum publicum incurrat: animal, quod leges hic requirunt, nihil minus scilicet quam ferum. cum, egressus e culinâ, nunquam reuertendi animum amittat. Vnde & Venetorum Patres, cum conclusum intra sepem atque in Tulliano suo tale animal tenerent, ac jam pœnam multi expectarent, multi carminis horrendi legem animo præirent, quanquam læsi, nihilo tamen minus, quem prærogatiua maior ac naturæ leges tutum ac indemnem præstant, saluum ac intactum dimiserunt. Norant enim rerum humanarum pariter ac legum, si qui hodie, consulti, Actionem nullo jure in pecudem concedi. E Politicis, Cur prisci, ac præcipue Athenienses, pietatis instrumenta, quibus semper principes vtuntur, baiulanda asinis committerent. Cuius rei, nisi fallor, causa, antiquariorum limites excedit. Neque quicquam Critici, quod sciam, quanqam satis accurati, hac

Tit. Si quadrupes. paup. fec.

hac de re ad Aristophanem notarunt. Ex Astrologis, quod a Pyrrhonijs jam pridem agitatum est, Quare asinus & homo, sub eodem nati themate, diuersam vitæ seriem sequantur: adeo, vt alter gestet onera dum viuit, alter primas, quanquam non dissimilis, in ciuitate obtineat. E Philosophis, qui de natura agunt, Quare asini & equi, si recentes ficus baiulent aut mala, fame immodicâ corripiantur. Quare item, albi ex eorum cicatricibus nascantur pili. Aut si quem acutiora juuant, Cur infantes pellis eius, metu vacuos, autore Plinio, efficere putetur. Cur plus sicci item excrementi (nam & illud disputatur) reddant asini quam humidi. Tum postremo, Cur tenuior vrina asinarum sit quam marium. E Grammaticis ac Criticis, non infrunitis illis, qui ex vnâ Festi aut Varronis paginâ, quam perfunctorie legerunt, spiritus assumunt, sed qui bonâ fide Græca cum Romanis coniunxerunt, Cur in codice Hesychiano, ὄνομα, pro ὄνος, toties legatur. Verum nunc a Græcis ac similibus ineptijs ac tricis, quibus parum noster capitur, ad ipsum redeamus. In quo multa sapientiæ vestigia exhibuit natura. Vt & hic haud paucos bipedum

Plutarch. Sympos. 6. & alibi.

Aristot. Probl.

Id. ibid.

excedat. Stoici affectus omnes tollunt. Quis hos vnquam, non jam dicam omnes sustulit, quod multis displicet, sed lenes magis magis faciles naturæ vnquam debuit, quam asinus? Nam quod ad dolorem, qui cum voluptate omnium est parens, nemo hunc aut fert constantius aut acriore spernit animo. Vt nonnunquam fuste partim, partim onere immenso fractus ac exulceratus, nihilominus aut edat aliquid in viâ, aut securus ambulet; magnus celeberrimi illius Paradoxi ex eâdem scholâ confirmator, SAPIENTEM, QVANVIS IN TORMENTIS, ESSE BEATISSIMVM. Illud vero, NIHIL ADMIRARI, quis constantius tuetur? aut quis magis omnia securus atque immotus præterit, quam noster? Quem non tabulæ ex arte pictæ, non vllius dicti elegantia aut facti, nulla aut orationis grauitas aut carminis maiestas, aut ingenij sublimitas, vel mouet vel impellit. Quanquam in hoc vno multos hodie collegas habet. Negant opinari sapientem. Nunquam opinatur asinus. Ac tum minime cum vapulat. Sed & baiulare, vapulare, ac impelli, quod
est

est primum vtilissimumque e porticu præceptum, ex eorum genere scit esse, quæ in potestate nostrâ non sunt posita. Ideoque, non ferenda tantum sed & perferenda esse. Nisi quod ad perturbationes quantum attinet, aliquanto propius ad Aristotelem accedit. Qui nonnullas vel materiam virtutis esse existimat vel ansam. Ideoque dirigendas ad virtutem potius quam recidendas. ac nonnullas, bonas per se esse ac naturales. qualis liberorum amor est. Quem tam generosum esse in nostro ferunt, vt in igne medio deprehensos tollat. Nam de irâ, notum sane quæ a Stoicis tradantur: notum, quis quantusque sit hic noster. Fortis, nempe, quantum est necesse. in familiari autem consuetudine, vt lenis semper, ita semper sui similis. Vt nonnunquam mirer eos, quibus publice affectus ille haud raro nocuit, præceptore alio quam asino hic vti. Quem iratum nemo vidit, nemo sensit vnquam. Et in vrbe Româ, patrum tempore, aulicos fuisse scimus, qui collegia ac scholas instituerent, in quibus mutuo se probris ac infamiâ notarent.

Eâ

Eâ lege, vt qui pronior in iram esset, mulctaretur. Quod vt recte illi, & ad vsum: nihil enim maius est ac difficilius quam perturbationes animi ac primos coërcere motus, quibus magni sæpe proceres succumbunt: ita nondum video quo asinum excedant: cui hanc prærogatiuam virtus & natura indulserunt. Ad eundem præceptorem & Sophistas cuiuscunque sectæ relegari velim: quorum diras, probra ac calumnias, modesti omnes, etiam ex ipsis, detestantur. A quibus qui leuissime dissentit, quanuis omni commendatione ac reprehensione maior, nullâ ratione euadit, quin scortator, ebriosus, scurra, nulli rei, & inprimis, quanquam longe doctior, Theologiæ imperitus audiat. Quasi ars ingenua aut pars cœlestis disciplinæ sit, conuitiari, aut in alios infamia hæc vertat quam in ipsos. Ad eundem & e Criticis nonnullos: qui, dum frontibus aduersis, vt arietes, concurrunt, dum se ipsi mutuis collidunt ictibus ac plagis, nihil præter aures quas Satyricus descripsit,

Pers. Sat. 1. *Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,*

& quæ digitis formantur, hoc est asininas, a lectore

lectore suo consequuntur. Siue enim cum inferiori certant,

Nulla est gloria præterire asellos. Mart.lib.2. ep. 36.

siue cum superiori, castris & existimatione exuuntur: Æmulationes omnes, omnes simultates, etiam scholasticas, ignorat. Credo, quia optime de alijs, optime de se existimat. Ac profecto, me quod attinet, nihil est quod minus optem, si occasio sic ferat, quam cum asino committi. Neque enim modice timerem, ne plerique nouitatis studio, cuius auidissimi mortalium sunt animi, posthabito patrono, ad clientem se conferrent: cuius sola vmbra, aut illius mentio, insigne, quod stupenda ac diuina illa eloquentia non potuit, auditorium Demostheni conciliauit. Essent tamen, qui continuo conferrent capita, qui misellum clam morderent, qui, non vernam equitem, sed peregrinum esse dicerent. Nam hoc tempore ita viuitur. Exterior incedat an interior, ne hilum quidem interesse censet. Locum suum fortiter tuetur, alienum & priorem non affectat. Quæ ineptiæ nonnunquam summis rebus interueniunt ac publica morantur. Hære-

ſes nec ſequitur nec ſpargit. Pacem non commendat quidem omnibus, ſed colit. Nulli libertatem ſuam, quanquam ſeruit, nulli ſuam inuidet felicitatem, quanquam miſer. contra quam hominibus ſollenne eſt. Apud quos, vt auis aui capitur & hoc officium aucupibus libenter præſtant quæ jam captæ ſunt; ita ſunt, qui poſtquam ſemel libertate exuti ſunt ac manum pati didicerunt, alienæ libentiſſime inſidiantur. Adeo pleroſque in ſeruitute nihil tam delectat quam cum alijs ſeruire. Quæ cum ſemper ſit ignauia abiecti animi, obſequium tum dicitur. Sicut libertatis ſtudio ac curæ aſſidet rebellio. Quæ vocabula, vt pleraque humana, a ſucceſſu immutantur. contra quem nec ſcholæ nec Grammaticorum rationes quicquam poſſunt. Quanto autem melius candidiuſque noſter. cui cum ex genere animantium, ſalus, ſtellio, ac ſpinus, præter eos, quos jam diximus, infeſti agant, ipſe vix ac raro commouetur, neque ex illis cuiquam autor vnquam fuit, vt in manum homini ſe daret. Tum, quod omnem ſuperat prudentiam, ne quicquam ſe indignum patiatur aut committat, ab aſpleno herbâ, quæ

purgare

purgare bilem creditur, remedium non raro petit. Sicut autem fundamentum Stoicæ *ἀπάθεια, ita Cynicæ, quæ maxime naturam imitatur, †ἀδιαφορία creditur. Cuius notæ sunt, cubare humi, sine certâ sede ac laribus vagari: Venerem, non more humano sed sub dio exercere. Aliaque id genus, quæ excogitasse Canis generosus inter homines putatur. Quibus neque video cur asinus vincatur. Quod ne fiat, lenti eius, far, aut carduum, aut hordeum, aut fursures, aut omnia, quæ sunt vilissima, opponimus. Neque manum, quâ, reiectâ cotylâ, haurire didicit, moramur. cum compendio maiore, solo ore noster, meram, &, vt matre nata est, fluentem, stomacho transmittat. Cuius potu, etiam pinguescere notatur. Illum enim, qui dum viuit nunquam bibere putatur, fidei Græcorum & Herodoti relinquimus. Hoc subinde miror, quare Baccho ab antiquis consecretur. nisi forte ob ferulam, quâ delectatur, vt videtur Plinio: aut quod primus omnium putationem vitis ac resectionem demonstrasse hominibus putatur. Quâ de causâ, asinorum capita, & quidem vite alligata, Romæ, in triclinijs reposita fuisse anti-

*affectuum vacuitas.

† promiscuitas: virtus quæ sine distinctione omnibus promiscue est contenta.

qui docent. Inter cæteros Hyginus. Neque alio respexit Iuuenalis. Ita enim.

Sat. 9. *Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis,*
Vile coronati caput ostendebat aselli.

Vnde a Chaldæis quoque ac Syris, literis ijsdem quibus vinum, nomen eius scribitur. Quemadmodum & apud Græcos vno tantum distat elemento. Pannum duplicem nec gestat nec ostentat; pelle vnica sat fortis, quam non mutat: nec propterea, quod multi admirantur, Cynicorum asseclas perpetuos admittit. quibus princeps animalium naturæ beneficio immunis est. Denique de dolio securus, sine vllo apparatu, somnum, fessus ac defatigatus, occupat, non quærit. ac post onera continua ac flagra, pronus humi aut in latera procumbit,

Noctemque sub dio & trepidis agit.
In rebus.

Cum interea bellator equus, rei omnis publicæ oblitus ac priuatæ, non sub Ioue, sed in stratis noctem agit. Sit ne virtus verecundia, an quædam animi affectio, non sine causâ disputatur. Hanc vt omnes Cynicis eripiunt, sic matronis in hac gente Plinius ac cæteri, præsertim vbi partus

appetit,

appetit, asscribunt. *Paritura* (inquit) *lucem fugit & tenebras quærit, ne conspiciatur ab hominibus.* Forte quod tum demum imminutâ se virginitate inter homines versari sentit. Curâ ac sollicitudine carere, proprium est asinorum, inquit Aristoteles. quæ haud dubio est illa patris Epicuri, alijs haud satis intellecta, animi tranquillitas. quam famoso voluptatis nomine nonnulli deformarunt. Illa, quam εὐεστὼ ante dixerat Democritus. quæ ad summum vitæ diem comitatur nostrum. Porro, quo cuiusque animus in terris defæcatus magis est magisque purus, hoc in somnis concitari acrius putatur. Quod & nostro vsu venit. qui si quando somniat, quod sæpe fieri notatur, tanto vngularum motu terram ferit, vt illisæ humo penitus rumpantur. Quid in somnis videat, incertum est. Neque enim versus, credo, scandit. nam hoc insanire vocant asini. Tum & leuitatem quandam in hoc genere hominum accusant quidam, cum grauissimum ac ipsis simile animal sit asinus. Si quis tamen diuinationi in re tantâ locus est, de vmbrâ suâ somniare eum tum existimo. Nam vt ipse mentis est mitissimæ, ita illa, vniuersam nunc Europam concitat atque occupa-

Plin. lib. 8. c. 43.

producit. Nam, vt viuus mulos, ita tum crabrones gignit: animosum animal, & quod facillime irritatur: irritatum, nisi difficulter animos non ponit. Quod non pauci hodie experiuntur. Magis autem cæteris qui controuersias Sophisticas attingunt. Quod impune nemini, quod sciam, hactenus successit. Certum est, vt semel concludamus, inter animalia non esse dubium quin asinus excellat: inter homines non esse dubitandum, quin, vel consuetudine, vel tacito amore animalis, vel fatali quadam & occultâ ratione, qui ad asinum præ cæteris accedunt, cæteris non raro præferantur. Quod qui semel animo proposuit, morosos omnes querulosque, ac de hoc perpetuo sollicitos, magno animo ridebit. Ipse interim securus ac tranquillus, id quod emendari nefas est, constanter feret; vnâ sapientiâ innixus, quam nec stulta hominum judicia nec sæculi calamitas attingit. Hoc de me testari possum, nunquam magis erigi aut animo attolli, quam cum æmulorum de me voces ac judicia intelligo. qui, vt olim optime Pythagoras e modo spatioque plantæ Herculis de corpore Herois iudicabat, de existimatione hominum

num magnorum, e liuoris magnitudine pronuntiari posse existimo. Ad quem tamen habitum non nisi sensim peruenire, id quoque equidem expertus fateor. Neque raro hanc prudentiam in summis hac ætate hominibus desideraui. qui, obliti Socratis, cum viros sæpe maximos, a quibus lacessiti sunt, prætereant, in asinorum agmen bilem vertunt. Græco cuidam haud dissimiles. qui cum agasonem percussisset, atque is domo se Atheniensem esse diceret, toto impetu in asinum conversus, Tu Atheniensis, inquit, certe non es. qui, cum tribum nullam, nullum pro se populum adferre posset, ad satietatem fuste dedolatus est. Nos, quod tanto debebatur animanti, candide persoluimus. Quod si me quoque inter cæteros hic commendaui, res inuidiâ, ni fallor, caret. Et Plutarchus, prudentissimus scriptorum, fieri id posse scripto integro probauit. Sed nec dubitare quidem possum, quid de me dicturi sint, qui linguas omnes, omnes literas cum sapientiâ oderunt. a quibus satis erit si non penitus auersum esse ex his intelligent. Nam si crimen summum est ac pædagogicum, in Græcis aliquantum ac Latinis profecisse,

fecisse, quis absoluet eos qui tentandum quiduis putant sapienti, vt paucissima ignoret? Inter quos libenter nomen meum ad posteritatem omnem, hic consigno. Qui ex quo ineptæ juuentutis spatia excessi, nescio quo pacto asinos amare cœpi. Memini enim me, cum prima olim literarum rudimenta sub doctoribus deponerem, quoties aut carmen aut orationem infeliciter scripsissem, aut quæ dicerentur minus essem assecutus, magno cum dolore meo asinum ab illis dici. Quod vocabulum, vt per se atrox, grauius quam dici potest, animum tum penetrabat. Donec accurate in res humanas intueri, Græca cum Romanis, nostra cum antiquis, paulo aliter quam pædagogi solent, inter se conferre, & , vt alij antiquitates aut obscuras voces, sic arcana ac recondita imperij in maximis autoribus notare, ac de ijs judicare, cœpi. Ibi enim facile intellexi, nihil esse causæ, cur id esse nollem, quod tam multi, & nonnunquam proceres, ac totæ gentes, essent aut fuissent: ac, vt reliquos omittam, quod tam multi essent, quos præferri cæteris videbam. Amorem quoque ac admirationem, quâ clientem nostrum, quem cum plures co-

lant, multi tamen accusare audent, semper prosecutus sum, hoc scripto profiteri visum est. In quo, nisi fallor, etiam expressi quem commendo. Nam vt ille sine certâ lege aut ordine vllo, cum in carduos præcipue, aut segetem, quod illi tribuit Homerus, incidit, libenter errat ac de viâ abit, ita nos ad hominum ineptias & asini cognomines, cum lubuit, digressi sumus. Quod tutissimum putaui, quia nemo est qui talem se existimat. Ac ne illi quidem quos Europa vniuersa oculis designat. Quanquam inter omnes nemo sit qui meliori jure id nomen vindicare sibi potest, quam vos Patres. quos cum homines natura genuisset, ignorantiâ scientiarum ac contemptu, quibus, linguas maximum erectæ mentis atque ipsius sapientiæ, instrumentum, ancillari decet, primum vobis inter asinos fecistis locum. nunc autem, postquam spem discendi frustra cum ætate elapsam cernitis, vel priuati, vel in dignitate, (nihil enim refert) positi, vobis dissimillimis libenter insultatis. Qui, vix dici potest, quam hoc generoso animo contemnant. Ac non dubitamus tempus aliquando fore (quanquam crudelissima hæc bella, vastitatem vni-

vniuersæ eruditionis ac interitum minantur) cum præclare meritis de omni disciplinâ gratiam persoluent eruditi. Vos autem, vel ne extitisse quidem sciet vnquam, aut si eò ope ac commendatione nostrâ, vestrum aliquando peruenturum est nomen, asinorum principes fuisse, omnis fatebitur posteritas.

D I X I.

LECTORI,

Cum plurima ex varijs disciplinis in hoc occurrerent libello, visum fuit vberem hunc sub finem adijcere Indicem : vt in promptu lector haberet, quæcunque in ipso leguntur.

INDEX.

A.

Asini

Atel-

LECTORI,

Cum plurima ex varijs disciplinis in hoc occurrerent libello, visum fuit vberem hunc sub finem adijcere Indicem: vt in promptu lector haberet, quæcunque in ipso leguntur.

INDEX.

A.

Atel-

D.

G.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

Ὄνομι

Thessa-

Vertra-

FINIS.

IHS